

SZÁLINGER BALÁZS
A százegyedik év

SZÁLINGER BALÁZS
A százegyedik év

Zalai Passió

A sík

A százegyedik év

MAGVETŐ
BUDAPEST

Zalai Passió

2000

Előszó

Az elmúlt száz esztendőben nagyon sokan meghaltak. Azonban a huszadik század eget és földet rengető förtelmességeit csak még inkább tetézi annak az igazságtalanságnak a ténye, mely igazságtalanságot Kolon vármegyének, későbbi nevén Zala vármegyének, mai nevén Zala megyének kellett elszenvednie. Ennek területét többszörösen megcsonkították hol nyugati nagy-, hol pedig magyar hatalmak. Főként az 1949. évi területcsatolás ütött mély sebet Zalának a történelem keresztjére szögelt, fájdalomtól égő testén: az azelőtt hozzá tartozó Balaton-felvidék egésze az ipari Veszprém megyéhez került.

Harminc szűk esztendő kellett, hogy sajkástól eltompult érzékei ismét működni kezdvén jelezzék: Zala nem élhet majd egy évezredig öntejével táplált városai és falvai nélkül, s az elindult népi mozgalom eredménnyel járt, a zöld zalai lobogó újabb árnyalattal lett élénkebb: Veszprém hamar és ingyen jött zsákmányából Zala visszakapta a Balaton fővárosát, Keszthelyt és még néhány (köz-

tük három Balaton-parti) települést, mely megoldás viszont – és én látom ezt – csupán részmegoldás volt.

Azonban az elmúlt évtizedek népbudító propagandája folytán teljesen kiveszett a köztudatból azon időszaknak a képe, mikor még a fél Balaton és három folyó (Zala, Mura, Dráva) mosta Zala partjait. Így állhatott elő az a szomorú helyzet, hogy az országból nemcsak hogy már senki sem kívánja visszarendezni az 1000 és 1949 közti területi állapotokat, de a földműves-szőlőműves Zala és az elcsatolásokon szépen meghízott ipari Veszprém megye népe között a legapróbb jele sincs a haragnak. Ez is bizonyítéka a megyei öntudatok országos méretű elsekélyesedésének.

Ezért én, azzal a nemes céllal, hogy a köztudatba vonjam szűkebb pátriám nevét, vállalom az első magyar zalai-revizionista költő nehéz szerepét és az ezzel járó kellemetlenségeket, hogy az ősi kolonéz öntudat csíráit ültessem el az ifjú szívekben. Költményemben a hatalmi szóval kikényszerített területcsonkítás során fellépett szomorú állapotokról, az azok mögött sajnós csak megbúvó érzelmekről kívánok írni, hogy példaként állítsam hős nagyapámat, Kolon Istvánt az új nemzedékek elé.

Első sornyaláb,

*melyben a zalai költő eltöpreng vállalkozása sikerén,
majd a kor tudatlanságán,
hogy aztán fölemlítse vitéz nagyapját*

Láttasd, jó Múzsám, kicsi ihlet e szittya viharban
meg tud-e tölteni művet méltó múltbeli súllyal,
mely súlyt, vérén, régtől fogva nevelte a nép ki,
szent Zala szántóföldjén dolgozván szakadatlan.
Lássuk végül, kedves-e líra regélni a múltat
így, hogy e múlt elakadt emlékezetünk buta ormán:
nem lenék már sok fiatal, aki tudja, hogy egykor
nékünk sajtolt nektárt majd' az egész Balaton-part.
S számos város, erődítmény áll még eme listán,
számos hídon, gázlón jár hetykén idegen láb,
ám csuda nyílzáport mért rájuk bős erejével
hősünk, ménkü Akillesz, az én nagyapám, Kolon István.

Első ének,

*melyben a zalai költő elfogulatlanul tárja elénk
a történeti előzményeket, s bár ezen előzmények taglalása
aztán egyre kevésbé lesz elfogulatlan,
a súlyos tényeken mindez vajmi keveset változtat*

Krisztus urunknak a kettőezredik éve előtti
fél évszázad hajnala jött el, s Rákosi Mátyás
íróasztala szörnyű célzatu ívpapírokkal
lett megrakva. A titkár nyargalt, és a Dunántúl
térképét terítette a Mátyás úr elibé le,
mely térképre a Mátyás úr keze új gyeptervert
rajzolt. Kedvezményét Veszprém vármegye bírta,
mely kicsi egységből iparállam lett eme földön,
úri határai közt Tihanyokkal meg Füredekkel,
sőt *Devecsernek népessége is új anyanyelvet,
új, iparibb szókészletet ölisön!* – szólt a deliktum,
melynek pannon, szép Sümeg is be-behódolt,
és Keszthely, honnan Trajanusz császárt röpitette
római trónra Kolon jó termésátlagu földje.
Ősi rebellis szellem burjánzott Zala dombos
tájain, itt élt Csányi, Deák, de Petőfi is innen

20

vitt asszonyt, és még harcos Zrinyiekre is üdvös
volt gondolni, ezért hát még mielőtt ez a gyűlölt
hév a palackból újra kiszökkent volna, a Mátyás
úr kupakot csavarintott rája. A vastag írónnal,
nem leplezve sötét, buja kékjét hát bejelölte a
herceg vármegye ősi nevét viselő patakot, hogy
az legyen új gyepeje. S megdermede percre e piszkos
munkát nem kívánó, jóézésű folyam. Sőt,
még a remek Balatonnak víze is újszerű páncélt
öltött új szerepére, s lett hű tükre a kornak...
Veszprém városa ujjongott, és gyors vonatokkal
száguldottak a bányászok le a partra a jéghez,
frissen szerzett partszakaszuknál töltve az ünnep
napjait. És a parasztok könnye a tóba lecsurgott,
s még sose-volt vízszintet mértek a lellei révnél.
Álltak az ökrök a téli vetésen, tudva, hogy immár
új hatalom jött, s nincs szükség mától a humuszra,
látták sorsuk: a pápai új húsgyárban a kolbász
lesz a jövőjük, s szürke kohászok kölykei fogják
asztal alatt dagonyáznai a csülküknék maradékát.
Tudta a természet: most fémeknek delejét kell
túlélni, s csoda lesz, ha az erdők állva maradnak.
Fűrészek robaja s rút, érdes vasfogak árnya,
aszfaltút viziója, az elgázolt sünök éjjel
Hold fele tartó lelke... ma mind-mind kurta valóság
lett, s most visszakívánta a természet Zala békés
mentalitását, persze hiába. Az új iparállam
nem fogadott a tanácsra meg özet, sárgarigókat...
Könnyü kakasszó többé nem várt Napra a tónál,
mert gyárkürtök harci zaját harsogta a környék.
S mind, mi Zalát zengette a létének hegedűjén,
kozmoszi csöndbe zuhant most, vagy ha nem, elmenekült hát.

40

Második ének,

*melyben a zalai költő elfogulatlanul leírja
Csonka-Kolonban a csonkítás után lezajlott első történéseket,
mely leírások közül az utolsót nagyapja,
Kolon István bemutatására használja föl*

Mert injúria maxima volt ez a tett, s Zalaország
nem kívánta a trágját mélyebben kanalizni,
lőn megyegyűlés, s megrendült hangok közepette
szignójával látta az antimagyar papirost el.
S megkondultak a dombnyi harangok a völgyben,
égzengés lett, és negyvennap zápor a földet
nyalta, akár óvó nyelv Isten szája felől egy
kedves felhőből lógatva e gyöngé vidékre.
Hét remetét leltek barlangsírbán meg a télen
búcsulevéllal, amit fahusággal véstek a kőbe,
és ugyanazt írták meg szóról szóra! Hogy éltük
nem teljes, ha turistakönyékkal kell könyökölni
nyáron a strandon a sajtos lángosnál, Badacsonyban.
Teskádnál egy ifju lovászfíu szent fogadalmat
tett. Biza addig nem takarítja a lóürüléket,
míg az igazság fénye a pajtát béaranyozván

nem süt a halvány térbe, s a jászol nem puha fekhely
lesz számára, az abrak meg nem bős csatalónak
lesz eledel. Mert lesz bajvívás, háboru is tán,
hitte az ifjú és vasvilláit beleszúrta
egy-egy szénakazalba. A hímzett párna alól még
óvatosan kiemelt egy titkolt képet a híres,
fúrge Kossuthról. Összecsavarta az ostora mentén,
tűt, cernát vett, s zubbonya mélyire varrva elindult.
S most már nem titok, ő az az ember, a hetyke reménnyel,
kit dalolok ma, az én szörnyű nagyapám, Kolon István.

Harmadik ének,

*melyben a zalai költő leírja, hogyan folyt az élet
az elcsatolt területeken, hogyan történhetett,
hogyan a koloni földműves öntudatot így hamar levetkeztek
azelőtt teljesen normálisnak tűnt emberek*

S csak-csak szültek az édesanyák, de a régi meséket
nem mondták el a gyermeki ágyánál. És napisajtó
sem zengett mást, mint ami Mátyás úrnak igénye,
jó kolonoknak az öntudatára homály nehezült. És
zord feledésbe merült, Kehidán régen mi leendett
az, mi a később jött évszázadokat kikövezte.
Még Zala-borja Deák Feri bá' hagyománya is eltűnt,
őt is pesti kövér öregúrnak tudta a rút nép.
És Zrinyiekről nem szólván, kik a végeki harcban
Csáktornyástul öregbítették jó Zala híret,
még Európa is őtőlük várt harci tanácsot,
gaz törökökkel vívtak csörtét hetyke mosollyal –
mely mosoly aztán hős nagyapám arcán jöve vissza.
Legmesszebbre rikoltó kobzosa volt a Zalának
langy hupolagján termett vátesz: a messze vidéken
híres, vékonytestű Janusz Pannóniusz, ámbár

100

műveiben később elfordult Csezmice értő,
vajtfülü népétől, és talján városok ejték
őt rabul. Elfeledé kolonéz múltját, noha Várad
tornyai máig fénylik a nagy, zala-parti poézist.
Itt született még Szendrey Júlia, kit lovagolván
ért a halál, s úgy bírta a sört, hogy a nyegle Petőfit
hordárok vitték el a főuri házibulikról,
később vígan messzire dobta az özvegyi fátyolt,
s még négy-öt kicsi gyermeknek lett jó nevelője.
Mindez azonban a múltó évekkel tovaszállt mint
emlék, s néhány évtized aztán mind betemette a
zord feledés humuszával. Sőt: aki éles eszű volt,
súlyos földjét önként s önmaga húzta magára.
Bamba üvegfüvők, négyujjú gépkezelők és
turhanyelők vajúrók lettek az egykori pajkos,
szántóföldeken edzett, szemrevaló gyerekekből,
trágár vicceket ömlő szájukban sem a nyál, sem
jó anyanyelvük nem volt édes. Csak lepatakzott,
s mintha az összes káromlással az Isten az önnön
rút szigorúságát büntetné gyakran a földről!
S közben múlttá vedlett Rákosi is, levitézlett
ártó kurzusa, melyt felelősség terhel a dolgos,
jó kolonézek szörnyű kórságának ügyében.
S mégsem volt, ki a zászlót újból vállra emelvén
agg Zala elcsalt dombjaiért himnuszt belalázott
volna e pannon, szent éterbe. A gyárban a munkát
tisztességesen ellátták, de az otthoni csöndet
nem szakította meg értő rágódásuk a múlton.
Látszott már, ha revizionálni fog itt valamely hős,
az nem az elkapcsolt részek buta népe szülötte,
csak sír-rívó Csonka-Kolonnak lesz fia-borja.

120

Negyedik ének,

*melyben a zalai költő elfogulatlanul villant fel képeket
hős nagyapja, Kolon István
harminc esztendeig tartó vándorlásából*

Jó nagyapámnak az út szélén még lábnyoma sem volt,
oly kicsi volt ő, s oly nagy a gomblyuka dísze, a szent cél.
Hogyha kevély Moszkvics teritette be sárral az ingét,
pörbe se szállott, öklöt nem rázott, letörölte.
Így ment hát ő, nem tudván, hova tart, de ha mondom:
szent cél vitte, az új kolonizmus, amit csak az úton,
két fogadó közt megszállván, olykor legelőkön, 140
gémeskút mellett vagy a tarlón vert az égébe.
Vándor volt ő, férfiu is, kit nem köte gúzsba
semmi sem, így járt szerte a földön, sokfele bolygott,
sok várost próbált szent eszmével beszinezni,
állta akár útját rút vasfüggöny vagy a bojkott.
Eltelt majd' harminc esztendő így, s Zala várta
vissza szülöttét. Ám vándor nagyapám a világot
széltében-hosszában vágyta bejárni, hogy aztán
mindent meg- s kitanulván álljon a népe előtt meg.

Somogyország

Dombjaiban Somogyország mintha Zalát is idézné,
jó nagyapám hát balga reményét vitte Somogyba:
itt gyűjt nagyszerű hadsereget majd, s visszavádítja az
elcsalt részeket álnok Veszprémtől az igazság
úri nevében. Jósomszédi viszonyt alakított
volna ki tán somogyokkal, s mégis rút fafülekre
lett, bebarangolván kis falvaikat bizalommal.
És átszelvén zöld toronyú fővárosukat még
egy szerelemre is öltött pillanatokra ruhát, ám
majdhogynem fölemésztődött lángján a porontynak
(őzi Piroskának hívták, bár szíve sötét volt), 160
s hősünk látta, veszélyes nők hona lett Somogyország.
Majd a siófoki réven töltött pár hetet el, míg
rá nem jött: ott *múlt* csak a pannon hit, s ezerarcú,
gyarló strandfürdő-telep az, központi erővel
nemrég fújták várossá föl a pesti vigécek.

Elkapcsolt részek

Átkelt komppal az ősi tavon, s kikötött a reménynek
híján lévő volt kolonéz parton nagyapám. Itt
megcsókolta a port, belegyűrte a kapca alá mint
gyógyírt fáradt és a gyaloglástól vizenyősült
lábára. S mint jó Juliánusz az ősmagyarok közt,
úgy járt élőholt kolonézeknél. Csak a nyelvük
volt ugyanaz, de az érzésekben már az iparlét
ártó szelleme regnált. Hóharmat nehezült ott
minden lélek-üvegre, melyet fénylő Zala ápolt
szent Göcsejen szőtt törülőkendőjével a múltban.
Így deres ablakokon bámult kifelé ez a bárgyú,
félrenevelt nép. S nem látták a jövőt, hogy eséllyel
visszakerül (mint alma) a fájához mulya lényük.

Népnevelésre erőt nagyapám sosem érzett,
elment hát jele nélkül. Nem vitt semmit ezektől,
majd ő hoz, gondolta. Dicsőséget, seregével.

180

Székelyország

Mert kolonéz nemesember a bércektől sose hátrál
meg, vándor nagyapám, miután letaposta az Alföld
által kínált néhány száz koszlott kilométert,
kis Magyarországot elhagyta. A székelyek üdvét,
mint a cubákat vadruca mészárlása után, itt
szinte harapni lehetne a télben, mondta magában,
és izmos nyaka mentén összébb húzta a gallért.
Ismertette a kézdi ivóban a helyzetet, és még
tán Ciceró is vájárnak ment volna, ha hallja,
mekkora szónoklattel adózott jó nagyapám ott
történelmi Kolon védőszentjének! A csapnál,
mert megtette hatását minden szó, kolonézül
felmordult egy birkakötésü legény. Kolonéz volt
talpig, bár Kézdin született egy sánta kovácsnak
jó, ám később elfajzott fiaként. Az Atilla
névben fürdették meg a templomi vályu fölött, és
néhány évtized elmúltán az ivóban a párás
kis kupicáknak a páratól deli férfiú módján,
kellő mérvű megszabadításával időzött
nap mint nap. „*Sose félj te öcsém, ha Atilla, a székely
mondja neked. Hírlík, Zala földjén székelyek élnek,
s innen ered Kolon elfeledett neve is. Ha te testvér
vagy, kötelességünk seregünkkel az...*” – ám belegajdult
székely Atilla a szóba, s a pultról úgy lefolyott, mint
ökrök nyála az ökröknek szájáru a nyárnak
szemtelenül gatyaromlasztó derekán. Kolon István
néhány percet várt, hogy a sánta Atilla talán egy
konkrétommal is él, hogy az ősi Bakonyt milyen úton

200

kellene visszacsatolni, de székely Atilla a durmót
úgy hajtotta, ahogy nagyapámat a némberek. Így hát
hetyke kalapját homloka éléhez boronálván
búcsút monda a szépivü tájnak, az útravalót bár
Kézdin hagyta, a büszke rokonság zálogaképpen.

Tündérország

Székelyföldnek búcsút mondva, a vajszinü tájból
így kievezve, a csúcsát érve a szörnyü hegyeknek
jó nagyapám egy tácsértos kapu cifra kilincset
érintette meg, és benyitott. Fura fajzatu népek
várták még sose hallott, égi kacajjal az aggot,
jó nagyapám hát körbetekintett. S látta, a munkát
rég elhagyták, nem hompolnak a földeken, és még
foszlós krumplikalácsot sem süt senki, a pékség
épületében rózsák nyílnak, a térre ezernyi
gyémánt s gyermeki plasztikjáték szórva, a lurkók
nem veszekednek, nem sékodnak az asszonyi lények,
nincs uruk, és mindenki a boldogságban evickél,
nem fogván meg a munka nyelit! Dolgos nagyapámat
egyre körülfogták, simogatták angyali hajjal,
ám ő szótalánul megfordult. Pökve mogorván
bajsza alá morgotta, hogy innen harci segítség
még akkor sem kéne, ha minden nép Zala ellen
menne a Veszprémből csurgó propaganda vizében
ázva. S tudta, Zalát meg nem fertőzheti ennyi
renyhe, dologtalan ember s ennyi hiáभावóság!

220

Ötödik ének,

*melyben a zalai költő elmeséli, hős nagyapja
miként gyűjtött sereget Vazsmegyében az igaz ügyért,
mely ügyet egész nemzete,
bár előbb csak Kolon boldogulása jelentette*

Harminc év telt így utazással, s ősz nagyapám csak
egymaga, megfáradván ártó, rút közönyétől
ennek a züllött országnak, már-már föl is adván,
hogy Zala földjét újra egészben látja virulni,
Vazsmegye szélire tévedt. És lám, újra reménnyel
töltekezett fel, látva, hogy ott bizalommal várják. 240
Várták Vazsnak hímes tájai is, hol a dombok,
s némely emberek is kolonézül tudnak a léttel
bánni az évek gyorsfolyamú iramában, a falvak
szintén őrzik a múlt hagyományát, lángeszü ifjak
szintén vannak, akár Zala földjén, és nagyivókból
szintén annyi van ott, hogy a mennykő hogyha lecsapna,
borgóztól elgyöngyülvén csak a szikra maradna meg
úton a légben. S itt ha megállott, és az a gázság,
mit Zala ellen tettek az álnok pesti vezérek,
történetként elhagya száját, több kasza villant

jó vazsi földműves tenyerektől fogva a végit,
és *injúria maxima* ez, meg *a mindenit ennek*,
horkant fel latinos műveltséggel, ki a szóból
értett, s tudta, hogy aztán Vazsmegye jönne a sorban.
Elgondolkodván nagyapám kicsiny élete célján,
horgonya élet megszántatta e szépfüvű tájban.
„*Itt gyűjtök sereget*” – mondá hát úgy, hogy a környék
visszhangzott. Úgy gyűltek a síkra a szépszemű ifjak
és öregek, hogy másutt már toborozni se kellett,
nem kellett több kerge fajankó sem somogyoknak, 260
sem baranyák bosztos földjéről, és Budapestről
sem kellett zsoldos. Mint ősszel az árpa a kamrát,
úgy töltötték meg daloló vazsi ifjak a síkot,
élükön egy daliával, akit pej Tóni vitéznek
hívtak, s úgy forgatta a szénát, mint nagyapám csak.
Jó Kolon István úri szerénységét bizonyítván
átengedte a hadvezetésnek minden eséllyel
nagy diadalt fialó munkáját Tóni vitéznek,
ő maga híven juttatván méneknek a szalmát,
s néha a tábori lelkésznek kocsiját igazítván
boldogságra talált. Mert mestere volt a lovaknak,
minden bajjal hozzá fordultak bizalommal,
ő segített. És megbecsülése az égre verődött,
ott irigyelte a Nap meg a csillagok is, ha az éjjel
kente a tábort harci szurokkal. Hadvezetésbeli
jártasságával sose kérkedvén csak a huncut
Tóni gyereknek sugott néha vitézi tanácsot.
Ez seregét kivezette az alpesi síkra, s a zászló
mellé felsorakoztak mind a vitézek. A cél szent 280
vászna előtt Tónink eszközt osztott! Ki-ki villát
vett, ki-ki egy kasza védelmében hitt a csatának
majdani percire nézvést, s volt, aki szintetikus lé
által hajtott otthoni cséplőgépíre pattant,
bátran az asszonyi főhatalomra utalva a földjét.
És gyülekeztek az állati sorból hősi jövőre

pályázó barmok, tehenek, lovak is, meg a tyúkrok,
rúgni, de csípni is arcon az ellent: *egy* a dicsőség
útján megtett lépések közül, és az a gyűlölt
pápai húsgyár szörnyű réme a gondolatokban
úgy fészkelt, hogy az ólak népe a vérszagu Veszprém
elleni harc fő támaszaként vett részt e viharban!
Asszonyok intettek búcsút férjüknek a dombról.
Édesanyák igazították fiuk öltözetét meg.
Büszke fejjönők csókolták meg az állatok orrát,
mind-mind tudva: a legnemesebb ügy ez itt, mit a földön
máma lehet végezni, a század fertőjén biza gyalcs ez,
még ha szerettük büszkén vállalván csak a felcser
kis szerepét is hal meg a harcban. Látni való, hogy
Vazsmegye népének haladóbb faja volt eme síkon,
Vazsmegye népe bizonytal az egyik dísze a földnek, 300
Vazsmegye ifjai jó kolonézek, bárki ha mondja.
Tóni vitézünk, Vazsmegye gyöngye a kürtbe lehelt, és
jelszót vett hátára a szél fel, a pajzsokat áldott
napfény szórta. „*Mi nem, nem, már soha nem nyugodunk meg,
míg iszonyú nagy kínok emésztik szent Zala testét,
míg nem fedjük a múlt lepelével rút nyavalyáját!*”
S lám csak, elindult hős diadalra a nagy sereg immár.
Hetyke szekercések meg hősín ingü kaszások,
dolgos béresek indultak mint lágy folyam útra,
mellertük tehenek, s tóban harcos halak is tán,
egy szent cél fele, úgy tátogva, ahogy füttyörészett
hátral a gyeplőt tartva az én nagyapám, Kolon István.

Hatodik ének,

*melyben a zalai költő elfogulatlanul leírja,
hogyan ült meg híre az önzetlen koloni-vazsi összefogásnak
az álnok Veszprém megye Ajka nevű városában,
majd eljuttatja az olvasót az első izgalmas fordulóponthoz*

Minden házban van, ki az ellenhez visz a hírből,
volt itt is, ki besúgott (s bíborszín reverendát
öltött később Esztergomban a tábori lelkész).
Nem volt már titok: érkezik ősz nagyapám, Kolon István,
hogy hanyagolt, szűz dombokat újra az ősi reménynek
szép veteményeskertjévé szántson seregével.
Nagy riadalmak lettek s éhségstrájk a Bakonyban,
Ajkan több tárnát lepecsételtek, mer' a vājár- 320
népek tódultak ki az utcát lepni el. Ottan
óbégattak, hogy *mit akar Zala, menjen a földre
répát húzni a nyurga paraszt.* És nem csak a fölött
ajkaiak keltek ki magukból, itt vala több száz
kóssa, nyeletlen gyermek meg süldő tizenéves,
szürke kohászkölykök, kik a gyűlölt iskolapadból
álltak föl tizesével, messzire dobva a könyvet
(melyből meghamisított történelmüket itták),

s mentek a ronda betonból öntött térre zajongni.
Csak roskadt szűk városuk, annyi bakancs nehezült rá,
(égen a darvak sem vonták el a napsugarat még
így, költözvén nyári vidékre). De lopva az ablakot
egy térmenti lakásból elhajtá finoman két
vékony kéz. Egy csapzott, harminc évig a kamra
mélyén ült zöldszín' lobogót helyezett ki a párkány
erre a célra titokban vert zászlókapocsára,
mely tettét nem vették észre a lentiek aztán.
Harci zajában fetrengett odalenn a bakonymód'
egyszerű nép. A tekinteteket csak a földre vetette
taknyanyelű vajúrok, üvegfúvók hada balgán,
ám ujján-igazított gépkezelők közül aztán
mégis fölnevezett egyik. „*Hogy az anyja az összes
nyurga parasztjának!*” – teli szájjal üvöltötte a bolyból,
s elnémult Ajkán, ki demonstrált. Mind fölemelték
hirtelen ormótlan fejüket, de a hangjuk a csöndet
nem sértette meg. És hallgattak. És csak a szellő
járt ki-be szögletes utcákon. Simogatta a vásznat,
melyre alatt biza minden szempár úgy szegeződött,
mintha az ítéletnap jel jött volna el, és egy
zöld, kolonéz lobogó képében fészket is ácsolt
volna titokban a szögletes ajkai vármegyeházán...

340

Hetedik ének,

*melyben a zalai költő elfogulatlanul leírja,
miként cselekedett a felbőszült ajkai népség,
és végre kiteljesedik az előző fejezetben ígért izgalmas fordulat*

Szent Zala zászlaja lenge az ajkai vármegyeházán.
Fújta a szél és játszadozott vele. Lám, a napocska
felhőpaplanját lerugódva reámosolyult, és
színarany éllel vontá be zöld színét. Csudaszínű
pávamadár lassított s szállt le az épületen, hogy
hozza a hírt: igen, él a Remény. Ó, megszületett hát!
Szent Zala zászlaja lenge az ajkai vármegyeházán,
s teljesen értetlen, vad szempárok szegeződtek
rája. De mély csend lőn, mint Ajkán bármelyik éjjel,
hogyha elültek a vajúrnépek aludni a blokkok
mélyibe. „*Ez kolonéz lobogó!*” – hördült fel a horda,
s durva csavarkulcsok termettek elő a kezekből,
élköszörűk, fúrók, rozsdás kések, kalapácsok,
s jöttek az asszonyok is, hozták kondérban a lúgot.
Három üvegcsaki ment fel a lépcsőn, hogy lekötözzék
azt a latort, ki a zászlót tűzte ki. Hogy lecipelvén

360

vájárnépek igazságát tudhassa meg ottlenn.
Majd kilöködött ajtaja annak a háznak, amelyben megszületett a nemes szándék, hogy az ajkai ködben szent lobogónk mécsesként pislákoljon, a széllal úzvén angyali játékot. De a népnek a szája tátva maradt. Mert *nő* volt, kit megszállt e merészség! Termete, látni, törékeny. Ám hajlott kora ellen szikrázó, csodaszép szeme bírta a harcot a múlás harcmezején. Kezeit rúttul csak hátrakötözték szőrös, bamba üvegfúvók, minthogyha ma őt is könnyen gyúrni lehetne, akár forró üveget. Nem volt ő más, mint lenge Piroska, akit nagyapám még vándorlása során Somogyország tájain ismert meg, s majd' élete árán bírt csak megszabadulni, olly álnok volt játszi Piroska. (Szegény nagyapám húsz szem mérges gyógyszerrel próbálván orvosolni kórját két napot átaludott egy albérletben.) A sorsot kísértette meg őzi Piroska, mikor Zala hívó hangját nem befogadván, választotta Kaposvár hűs klímája után a kohókat, hat mulya gyermek szűk panorámánál történő fölnevelését. Ám meggyúlt a szívében régi szerelme az évek sorján, s jó nagyapám emléke Zalának a hívét hívta elő az anyából (gyermekeit noha Veszprém földjén burjánzó gyarló elvekkal etette). Így lehetett, hogy e zászlót pátyolgatta a kamra legfelsőbb polcán tartván. Hogy a párkány vaskapocsára kiaggatván, *tisztára* varázsolt lélekkel térjen meg a nyalka szobába. A vázát friss rezedával lepte, üvegfúvók mikor aztán rátörtek, nem akart menekülni. Piroska a vérben fetrengvén a betontéren csak az én nagyapámnak cserzett arcát látta. Nem érezvén az ütések súlyát. Sem hogy a bőrét vállától leszakítják. Sem hogy a lúggal szép szeme tűzét is lelocsolják.

380

400

Sem hogy balga, fogatlan vájár becsteleníti.
Sem hogy a hasfala lassan elomlik a kések alatt. Sem azt, hogy forró vére az aszfaltot melegíti. Szétszórt részei testének sose lelve meg egymást nem nyughatnak. Mert így jár, ki a *biztos iparnak* sulykolt jelszava folytán választ társat az élet tengeri útjára, s kapitánynak. Míg a szerelmet elfojtja. S nem látta Piroska, ki rejlik a délceg, jó Kolon Istvánban. S így lehetett ez az egykor bámulatos nő csak bárány, és egyszeri kéjes áldozat. Ám az a tér ott, mit fölmostak utána, panteon. Örült, szent harc kegyhelye, bős betonoltár.

Nyolcadik ének,

*melyben a zalai költő elmeséli, miként teljesítette küldetését
az ifjú futár, aki szép Piroska halálhírét vitte
a kolonéz táborba*

Éjfél volt, telihold. Zala tábora csöndet emésztett.
Holt tűzfészekből tömjénként szálltak a füstök,
Páhok síkját templombelsővé nemesítvén.
És kutya mordult. Majd felbőgtek az állatok is mind,
mert idegent éreztek jöni az északi végről.
Béresek ugrottak fel vasvillával a kézben,
míg a kaszások nagy zúgással a csöndbe üvöltő
cséplőgépről löttek reflektorral az éjbe.
Látták, fegyver nélküli ifjú érkezik az úton,
s mond valamit. Lány, hősín inge az ég fele lebben.
Negyvenkét kilométert nyargalt át a futár. Egy
méter volt batyujában még. Majd földre bicsaklott.

420

Kilencedik ének,

*melyben a zalai költő elfogulatlanul elmeséli,
miként indult meg az ajkai incidens után Zala felé
szörnyű serege Veszprém megye
suta indulatoktól fűtött népének*

Mint a futótűz, úgy szállt százfele híre az Ajkán
történekteknek. Vájárnépei zúgtak a tárnák
mélyeinek, s szerszámmal a kézben gyűltek az Ajkát
elkerülő műúton. Háboru nélkül a vájár,
hitték, nem több egy kubikosnál. Még lobogót is
varrattak, hogy a patriotizmus (mit Zala léte
szült meg szívükben) vizuális módon is éljen.
Nagyhangú vezetőjük, ihászok sarja, az elvett
termőföldekről jött. S megjárván Budapestet,
horgonyt vetve a bolyban végül pártkatonásdit
kezdett játszani. Így lett aztán hű aparatszik,
kit küldtek most: légyen Veszprém harci vezére,
s rettentő seregének kardját félje rebellis,
bósz Zala, mint szörnyű Hunyadink erejét a török nép.
Kurjantott nyers hangján, füstös nyállal a forró
aszfaltútra köpött, és meglengette a szélben

440

Veszprémnek lobogóját. Hangszórókból üvöltő,
rút munkásmozgalmi ütemre az egyszerű lábak
meglendültek. S léptek kettőt, hármat, ötöt, s még
többet is. Aztán végül nem mozdultak a csizmák.
Csend volt. Felleg alól csak a hadtestek vicsorogtak.
Föl, föl az ég fele, honnan az Isten nézte vidáman
(s mind több gonddal) e hordát, mely törvényei ellen
véteni készül. *Most kezdődik* – tudta az Isten.
Lent gyülekeztek a rút, iparibb napok emberei,
s mind csatasorban. Három hadtest állt hadirendbe.
Turhanyelő vájárok a csákányvégre sorozván,
némelyikük füttyörészve, de rúd-dinamittal a zsebben,
tűzkészlettel, mázsás csilléket lovagolva.
Bamba üvegfúvók, lopván a huták paraszából,
és a világítótétek búrát azon több
percig tartván alkottak gyilkos csodafegyvert.
Végül a négy-négy ujjal bíró gépkezelők, kik
szétszedvén néhány helikoptert, vad rotorokkal
készültek kolonézék vérét ontani bőszen.
Még pár asszony a komplett étkészlettel, a kondér
mélyén lúggal, s néhány gyermek a szűzlapu tankönyv
súlyos, nagy fedelét becsomózzván szörnyü golyókká.
Ott voltak mind. Helyke vezérük, ihászfia Ártány
szónoki percet készült kezdeni. Ámde az égből
Isten karja könyöklött rá a beszédre borongós
felhőknek képében. S villámok retorikját
kellett hallván ez rút népség nemhogy a bűnös
terveket átgondolva a tárnák mélyire süllyedt
volna, de egyre zajongott! És szónoklata nélkül
egymaga Ártány indult útnak csendben. A nép meg
folyt csak utána, akár télvíz idején le a gáton
túlra a hólé. Bamba üvegfúvók hada elcsent
és táplált paraszával. Zörgő vaskerekkel,
csillén taknyanyelő vájárok. Gépkezelők is,
négy-négy ujjal bőszen markolván a rotort meg.

460

„*Hát jó*” – súgta az Isten az angyali karnak a mennyben –
„*légyen bajvívás, ha akarják. Ámde megóvnom
nem kell már őket. Segitettem volna, hogy érdes,
nagy sújtásu tenyerbe ne fussanak. Így Kolon István
irgalmazhat csak nekik. Ő, ki a harcba' kegyetlen!*”

480

Tizedik ének,

*melyben a zalai költő leírja az ütközet előtti
kolonéz istentiszteletet,
majd azt, hogyan lett az áhitat szörnyű öldökléssé
egyetlen pillanat alatt*

Páhok temploma híres freskóktól csuda ékes.
Ez Kolon István érdeme, zengte a templomi kórus,
tudván, hogy nagyapám sváb őse lehelte a falra
minden színét. Ünnepi istentiszteletet száz
jó kolonéz pap tartott Páhokon, és a seregből
minden férfi az oltárhoz járult, a segítség
szentségét hogy az isteni kéztől kapja, ne pusztán
fegyverek által. Az első sorban jó nagyapám ült.
Jobbján bajcos Tóni vitéz, aki gyermeki arcát
majdani nagy haditetteihez mérvén diszítette
férfiuhoz méltó és nem mindennapi ékkel.
Balján ült két hű kolonéze, a marcona Nimród
ostort morzsolgatva a jó kalapácsnyi tenyérrel,
és a poéta Kökörccsin, akit hogy tábori költő
is legyen, engede műértő nagyapám maga mellé.
Ámde a templomtérnek a legnemesebbje az Isten

volt. Ki a véres harcba igyekvő hősokeket egytől
egyig az isteni búcsúban fürdette, ahogy rég
Szent Jánoska lubickolt gyermeki fejjel a tisztán
örvénylő Zala vízében, 'hogy a monda regéli.
Őrségből küldöttség jött a misére. A szétszórt
székely fajzat legnyugatibb fiait ma Kökörccsin
üdvözlötte a *Kézdi, az én Bakonyom* című verssel.
Orgona szólt és könnyek gyűltek a szembe a lírát
hallva, a vékonytestű poéta a tapsra a pennát
újra az ívpapírosra vetette s a szörnyű sereget
tiszteletére megírta a *Csak Zala szép* című ópuszt.
Művelt szerkesztők a revizionista lapoktól
úgy rohamozták meg, mint éhes, szürke egérnép
búzaigérettel teli zsákokat este a pékség
udvara sarkán. Majd a misét a papok hada híven
folytatta. S fölcsendült végre a harci zsolozsma.
Háboru lesz itt, látta az Isten a mennyezetéről
házának. S nagy kedve a bős dalban biza úgy telt,
hogy fényárral kente be lakhelye nappaliját. Sőt,
vékonytestű Kökörccsin Jézust vélte a zajban
hallani! Minden súlyos fegyver, amit berakodtak az oltár
által megszentelt helyiségbe, nemes szinezüst lett.
Majd elmúlt a varázs. A toronyból férfiuhangon
harci üvöltés hangzott. „*Ez nem az Úr*” – a Kökörccsin
így szólt, míg a harang megzendült. Ostora végén
nagy kavicsokkal a marcona Nimród kelt föl először,
és sietett ki a templom elé, hogy a zajnak okára
megfelelően, eréllyel rákérdezzen. A lépcsőn
szertetekintvén látta, a szentandrás magaszt
megtelt bamba üvegfúvókkal. S ott viczorogtak.
Mint a Bakonyban a vassűrészektől a juharfák,
hívó, marcona Nimród úgy dőlt el, szeliden. Tűz
által felhevített üveg érte a hősi fejet. Tűz
lobbant rajta, serényen elégetvén a husát. Tűz
húnyt ki szemében a templom márványlépcsője mellett,

500

520

ott, hol gránit kegyhelye áll majd, mit kikerülni
jámbor népeknek lehetetlen, s új kapu kell, hogy
Alsópáhok mégse maradjon szentmise nélkül.
Egy perc kellett, s Tóni vitézünk, Vazsmegye gyöngye
szent riadót fűjt. Ott álltak hadirendben a később
hősnek számító kolonézok. Nyalka Kökörccsin
ihlettől elaléltan a pennát fogta marokra, 540
és hat-nyolc verset belevéselt majdani súlyos
könyvekbe. S míg szörnyü tüzes búrákkal a légben
hetyke szekercések hadakoztak, jó nagyapámnak
fontos dolga akadt a lovaknál... Huncut a sors, hogy
őt, ki a harci vezérek krémje, a nagy viadalban
ostoba munka köti! S hogy a bajban társai mellett
álljon, mély levegőt vett, és őszinte imáját
elmondván hosszan csutakolta lovát. A reménynek
kis madarát deli vállán érezvén, hisz' jószívü Isten
termett szent Zala tájain, és nagyapám biza tudta,
egy ima többet mond száz dolgos béres erőtől
izzó karjánál. Ám nem volt rá magyarázat,
mért kelt furmányos láng hirtelen addigi józan
szívében. Mert megsimitotta a fürge Kossuthnak
arcképét, és újra erőt kapván így nekiindult!
Húsz esztendeje senki se tudja okát, nagyapám hogy
mért ment vissza a harcba a pajzs nélkül, csak a halvány
isteni jelre hagyatva. Üvegfüvök paraszának
éjjeli büngübogárként elsuhanó ezerétől
mit se zavartatván úgy lépdelt át az süvölgő 560
téren, mintha a tenger száraz belseje tárult
volna fel olcsó bőrcsizmáját nem bevizezvén.
Így ment, s egy fa alatt iratokkal lelte Kökörccsint,
ájultan. Lehajolt és vállra emelte a költőt,
kit dinamit sújtott, de az élet bennszorult még.
Majd eszmélt nagyapám. Hogy' a francba került ide? Vállán
nyalka poéta piheg, s ő éppen a frontvonal élén
táncol, a bajnak kelletlen közepén, s a lovaknak

nincs aki abrakot adjon. Vette a bátorságot,
s futván tette meg útját egy fahidig. Hol a füstben
szózatot intézett a vezér, ősz, jó Kolon István.

*Agg nagyapám, Kolon István fohásza,
melyben élőnek hitt kedveséhez szól*

„Őzi Pirooska, ki boldogan élsz, s biza engem
kishíján a dicsőségem beköszönte előtt, csak
egyetlen s tán elhallott szavad által a végnek
rút, ölelő karjába taszítottál, te segíts most!
Vagy hagyj esnem a harc mezején el, a trombita érces
hangja s a ló dobogása a szívemig érjen e szörnyü
percben. Lásd, a te hangod hívom e verszagu konyhán.
Lásd, a szakácsomnak hívlak. Főzhetsz ma belőlem
krémjét népszerű ám hamar elbomló süteménynek,
és kikeverhetsz hőst, aki végül megfutamodhat, 580
s átállhat, ha a pajkos kukták vicce varázslat.
Lásd, ez a vékonytestü poéta, ki vállamon ájult
álomban nyert percre menekvést szörnyü időktől,
egyre erősebben vagyok én. De az álom az éber
létbé gyökérzik, s érzem, etetsz még szép kezeidből.
És kenyerem lesz lényed, a morzsáiddal a számban
halnom nem szomorú hát. Szeljen akár tebelőled,
s kenjen akár zsírral s édes vajjal, ki ma Ajkán
tart a paneltömbnek tizedik szintjén, a kalickád
mélyét szórja akár gyémánttal. Mert csuda-lelked,
érezem, titkon visszavadul, s az a csempe leányka
egy percig még visszakíván, lobogót terít énrám,
üljek akár győzelmi emelvényen, vagy a sírban
kínáljam föl bestébb férgeknek puha testem.”

Tizenegyedik ének,

*melyben a zalai költő belésodródik az elkerülhetetlenbe,
a véres csata elfogulatlan leírásába*

Míg az üvegfúvók hada szállt le a völgybe, a bűnös lélekkel bíró vájárok a lenti tanyákon randaliroztak. A jó gazdákat a csűrbe terelték, s úgy pöccintettek parazsat rá, mint a nagy Isten lelket az újonnan születettek lenni kívánó teste felé. De az asszonyokat se kerülte a sors el: ők meg Veszprém népe legendás, nagy bujaságát kellett vajpuha, ápolt testükkel levezessék, mintha a villámhárítókon a mennybeli íjból nem más: ördögnek nyila táncolt volna! A jajszó visszacsapódva a híres Hűvösvölgy föllibé nőtt felhőkről csak a páhoki templom nyurga keresztjén függő Krisztusnak szemiből csalt némi beszédes könnyeket. Itt voltak négy ujjal a gépkezelők is, vad rotorokkal mind hadonásztak. Ihászfia Ártány őket a templomdombnak az északi részire küldte,

600

onnan támadták Zala békés, szent seregét. Pej Tóni vitéz, akit ősz nagyapám tanított a hadaknak jó vezetésire, látta a cselt. De a lenti tanyákon zajló bős események sem kerülék el az ifjú szüntelen izzó harci figyelmét. Látta, keletről bamba üvegfúvók rohamoznak, tűzsinü gömböt messzire szóró szerkezetekkel, az északi égtáj gépkezelőkkel már telített, és vad rotoroktól úgy hullottak a hősi fejek, mint romlott szilva a fáról, hogyha Göcsejbe vetődik az alpesi szilvabetegség. Tóni vitézünk, Vazs megye gyöngye nyugatra tekintett. S látta, az egyetlen lehetőség itt a menekvés arrafelé, hol az égő Nap szeme is kipiroslik, mint kásában a lekvár egy-egy jó lakodalmon. Életet ígért most a Nyugat hát! Mégis a mentor, jó Kolon István intelmét, miszerint ha nyugatról várjuk a kívánt harci segítség táptalajából nyíló szép rezedát: sose bont szirmot, seszinű lesz, Tóni vitéz most megfogadá, és dél fele indult. Ámde a déli irányba beértek a hosszú tanakvás perceiben, soha nem látott, vad irammal a feldúlt néhány hűvösvölgyi tanyán fenemód' kielégült vájárnépek. A jó kolonézek hadseregének így állították a kelepécét fel, de a rút cselt mégse magasztaljuk. Hisz' tudjuk, a hadvezetésben olykor döntő szó jut az ösztönnek, s biza délre nem csak azért nyargaltak a vájárok, mer' az útát kellett elzárják, hanem újra a páhoki nőknél kellemes illata csapta meg orrukat. (Itt vala több száz formás asszonyi lény, kik az izzó harci veszélytől lelték meg menedékük' a muskátlis faluvégen.) Mindenesetre a hős kolonézeket elkerítették bamba üvegfúvók, négyujjú gépkezelők és taknyanyelő vájároknak büzlő hadai. S hát szüntelen aprították őket, a vérszagu téren

620

640

most fordult meg a véres harc. Teli rúd-dinamittal
csilléket vontattak az arcvonal élin a minden
együttérzést mellőző vajúrók, a tűzjelt
egy, a csatának minden részén feltünedezvén
méltán undort keltő Moszkvicsnak tetejéről
Ártány adta meg. És berobogtak a tűzszinü csóvát
aljas módon nélkülöző csillék, hogy a tábort
megtévesszék. Ott fedezéket láttak a mázsás,
vastag csillékben, s mikor aztán összesereglett
védekezésül a több száz lelkes honfi mögöttük,
mind felrobbant. Így a kaszások majdnem egésze
elhullt, s menten a mennybe röpi. De az északi részen
sem volt jobb az eredmény. Mert a zajos rotorokkal
szemben a lengedi ostornak nem volt sok esélye,
és eme gépezetekkel bíró négyujjúak e nagy ténnyt
meglátták. Csak jöttek némán, lassan a templom
tornya felé, s learattak minden utukba kerültek,
úgy, hogy a felhős égen véroszlop magasult. És
mert a közelharcban jók úgy igazán, a veszélyes
tűzbúrákban a hetyke szekercések sem egészen
méltó társat leltek, széttörvén darabokra
csak kolonéz fejet értek a szikrák. Tűzbe borult hát
majd' az egész sereg, és lángolt! A maroknyira csökkent
kis csapat éppen a bajszos Tóni vitézt, deli és jó
hetyke vezérét vette körül, hogy védje a végső
tűzlabodáktól. Már az utolsó, nagy roham átkos
fellege szállt le kevélyen a rőtfüvü, vérszagu térre,
és kolonéz szívek ugrottak föl a torkokig: itt már
vége a háboru érdemi részének, csak e végnek
módja a kérdés... És mély csönd lett. Majd puha morgás...
és egy messzi viharból űzött szélfiu borzolt
föl minden kolonéz, drótszálu haját, karonöltve
egy pajkos szélherceglánnyal. Kis, finom ujjal
nyúlt be a kurta vasingek alá, hogy a harcba' kemény, ám
csiklandós hősök komor arcát átfigurázza,

660

680

sodrott bajszukból csak szálakat elszabadítson.
Ekkor az égbolt csipkeszegélyzetű, szürke ruháját
elhajította Somogy fele, és megnyílt! A lovaknak
bősz nyihogása a földet rengette, s csodakardot
láttak a pórok a huncut Tóni vitéz fele szállni.
Megmarkolván nyomban rendet szelt a sorokban,
s ég fele nézett. Ott jött sánta Atilla, a székely!
Hosszan kígyózó seregét levezette az égből,
porzott egyre az égbeli ösvény. És a rovásírt,
hév üzenettel szépre díszített zöld lobogót, jól
megcélozva a dombot, a templom előtti vitézek
lába elé lendítvén kurjantott fel a délceg,
birkakötésű Atilla. A kisszámú kolonézek
megragadák zászlójukat, és hetykén felemelvén
szintén kurjantának: „*Lásd, magas Isten, a szétszórt
székely meg kolonéz nép közt még él a rokonság!*”
Mintha a dög mellől rebbennének föl a varjak,
hogyha a kombájn téved a rétre közékük, a füstös
hadseregek százféle irányba futottak a bajszos
Tóni vitéznek kardélét nem várva be. Rútul
mind pöfögött az a Moszkvics, amelyre ihászfia Ártány
pattant, hogy meneküljön. Székely Atilla az égből
rásújtott míves buzogányával, s a vezérnek
füstös, nagy feje menten megvált kurta nyakától.
Épp úgy szállt gúnyos grimaszával az alkonyi égen,
mintha a gazda a földje fölött tenné napi rendes
sétáját, és minden második ólba betérne,
ökrök elé puha szalmát tenne, talán vizet is még,
járkálván a mezőn a kanászok munkájára dicsérő
szókat mondana, távcsőn át kémlelné, ha őz jó
át a kerítésen, s még összekacsintana dolgos
bérese apró kislányával, a gyermeki arcot
megsimogatná, esteli óráit megemelné
egy félig rótt könyv lapozásával, mely unalmas
részeinél már elszabadulna, s tompa robajjal

700

érne a földre – ahogy vércsóvát húzva az égen
Ártány nagy feje koppant, ütve a páhoki szérűn
kútnyi lyukat. Melyből bűzös gőz szállt föl az égre,
úgy, hogy a Páhoki-berket azóta is ellepi gyakran
áporodott szag, Sármelléknek népe pediglen
csúfondárosságokkal teli népdalokat költ
Alsópáhok tiszta fehérműt is viselő, ám
dolgos népéről. No de térjünk vissza a harcba,
mely végig folyt, véresen, és komolyan, noha cseppet
most elidőztünk mással. Szóval a harci veszélyek
minden válfaja megvolt ottan! Szálltak a gömbök,
izzottak zúgó rotorok, robbantak a csillék,
mégis néhány perc kellett csak, s székelyek által
megfordult a csatának vészes iránya. A bajban
megcsökkent számú kolonézok a jó rokonokkal
úgy nyesték a nyugatra özönlött füstszagu népet,
mint nagyapám a szalonnát, mely bizony állva a füstben
csak zamatosabb lett, nem mint akik itten időztek
szent Zala tájainak maszatos láb általi súlyos
megszentségtelenítésével. A völgy fele délceg
vagy magukat délcegnek hívó gépkezelők meg
bamba üvegfúvók, vájárok mind menekültek,
elhagyván a veszélyes fegyvereket, melyeket szép
Páhok népe a harcnak elülte után a piacnak
kellő standján jó érzékkel hasznosított, hogy
könnyebben kiheverje a vészes harci időket.
Veszprém népe tehát menekült. És egyre kiültek
gonddal mívelt szőlősükbe a páhoki ifjak,
asszonyok és öregek, hogy súlyos, szép adomákat
mondjanak egymásnak. Míg szemlélték a futást, száz
hordót csapra verettek, s minden szájba jutott egy
jókora, hosszú korty a legendás páhoki borból.
Veszprém vármegye, ebben nem volt már vita, csúful
járt itt, Csonka-Kolonban. Nem csoda ez, hiszen itten
még a török bicskája is elhajlott, pedig aztán

720

740

szálldostak bőven biza erre a bőcs janicsárok
úgy, mint nagy karimáju kalapján jó nagyapámnak
áldás, jó kívánság népünk szája felől. És
épp' mikoron kiürült Húvösvölgy, s végre a harctól
minden szeglete mentes lett, már jöttek az ünnep
megtartásában tisztos polgári haszonnal
tenni kívánó páhoki sarjak. Nagy diszemelvényt
húztak a szép Csali csárda elé, és zöld lobogókkal
ékesítették. Tóni vitéz ezt nem helyeselte.
„Kedvelt, hü kolonéz testvérek, a szent viadalt nem
balga majális céljából vívtuk, hanem édes
jó anyaföldetekért” – szólt így, szeliden. „Köszönöm hát
néked, sánta Atilla a harcban jött segédelmet,
menjünk most lepihenni” – szerényen Tóni vitéz ezt
is mondta. S bősz, birkakötésű Atilla kezét még
megszoritotta a népnek színe előtt. Deli ifjak,
csapzott székelyek és együtt vazsiak, kolonézok
ordítottak a megnyílt ég fele hálajelül most,
honnan az Isten nézett, s boldog volt csudamódon.

760

Tizenkettedik ének,

melyben a zalai költő komor képekkel igyekszik érzékeltetni az alsópáhoki diadal utáni döbbenetes hajnalt

Mentek aludni a hősök. Hajnalig égtek a lángok, míg az utolsót is megnyalta a harmat. A csendben úgy ébredt meg a Nap, mint hős nagyapám, ha az orvos csöndet rendelt nagybetegen még szép nagyanyámnak, halkán gyújtva a villanyt, több fokozattal, a plédet lassan hántva az éjjel testéről le, az ajtót mely mögibé egy új nap igyekszik, nem csikorítva. Mégis megszakadott ez a mély csönd. Hó paripáknak, tarka, de jó kolonéz teheneknek, székelyi ménék százainak meg néhány kedves mopszli kutyusnak hangos sóhaja verte a tábort fel, s a vitézek föl pattantak. Zúgott egyre az állatok óla, visszavetődve a Keszthelyi-hegységről sose hallott ézengés lett. Mert üresen hallgattak a vályuk, széna se volt, de az állatok abraolója is eltűnt...

Tizenharmadik ének,

melyben a zalai költő ismét tanúbizonyságot tesz elfogulatlanságáról, és leírja az Úr 1979. esztendejének kolonéz szív számára legkedvesebb napját

Krisztus urunknak a kettőezredik éve előtti harmadik évtized épp' hogy elolvadt volna a múltban, Kádár János tolla dicsővé tette. A fényes Országházba korán, egy hosszú hajnali órán már befutottak a hírek az alsópáhoki vészről, ám délig tartottak a zúgó hangok. A titkár nyargalt, és a Dunántúl térképét terítette óvatosan gondterhelt főnöke színe elé le, mely térképre a Kádár János rájatekintett. „Eh, kolonizmus!” – nyögte s a tollat az ívpapírosra vetve karistolta egy egyenes vonalat. „Ez a kettő megalázatlan nép közti határ legyen eztán, s nincs többé vita!” – mondta a titkárnak, ki az arcát elfelhősítette hasonlóképpen. E feldúlt ábrázattal ment, hogy az ajtót nyissa ki délceg, harcból jött kolonézek előtt. Így Tóni vitézt és

birkakötésü Atillát hívta be, kik kora reggel
már vonatoztak Pest fele, zöld lobogóknak a nyüzsgő
erdeje mentén, végig az északi parton a néptől
mind hurrázva. Az új térképet az asztala mellől
fölkelt Kádár János a huncut Tóni vitéznek
nyújtá szótalanul. Majd jelzett, hogy kimehetnek.

800

Tizennegyedik ének,

*melyben a zalai költő leírja a pesti döntés utáni kolonéz ünnepet,
majd befejezi a művet, s bár még visszajön egy percre,
hogy őszintén megnyíljon kitartó olvasója előtt,
a mű nemsokára menthetetlenül véget ér*

Keszthelyt föllobogózták zöldre a hű kolonézek,
és Balatonszentgyörgyön várták ifju vezérük'.
Messze kimentek a sínre, no érkezik-é a vonattal
(s nyilván birkakötésü Atillával, aki székel).
Aztán csak befutott a szerelvény. Majd tova busszal
mentek Keszthelyig. És ez a város, melyt dacos élet
és szomorúság által varrott súlyos köntöse
húzott harminc évig, hirtelen úgy kivirágzott,
mint nagyapám gáláns és kedves bókjai által
minden nő, bőven beleértve a rútkat is. Mert
ezrek mentek a térre dalolva, s a dalra kanászok
pattintottak az ostorral, muzikálisan, érzőn.
Nem kellett ide ocsmány hangfal, a nép dala ismert
volt a szivekben, dalban szárnyalt hát a vidámság.
Nagy felelősségérzetű, képzett jó tanerők most
jól tanuló, példás magatartású gyerekekkel

820

álltak a térre ki, tiszteletükről győzve meg itten
mindenkit, kibe rég kolonéz vért öntö az Isten.
Itt volt ő is, az Isten. Dúdolt ő is a mennyben,
mennyei óbort bontott, és megölelte a toronyot.
Majd a toronyból szellőt fújt be a nép közibe, és
Tóni vitéz értette. A perc most jött el, a térkép
összezsavarva a kézben. Az ifjú csöndre vezényelt
mindenkit. S az lett hát. Megkezdvén a beszédét
elkomorult. Egy könnycsepp gördült rá a vasingre,
mit megholt nagyanyám szótt neki a drótkerítésből.
Mert elmondta Kökörcsin, a vékonytestü poeta
néhány jó adomáját. Gyermeki kórusok aztán
elszavalák a *Galuska* című meseszép limerikket.
Ősz nagyapámnak szelleme ekkor tört be a műsor
perceibe. S földidzte a huncut Tóni vitéz, hogy
volt, mikoron vazsi ifjak a kis fahidat, hol a nagy hős
s véle Kökörcsin, a hetyke, időtlen tábori költő
eltűnt, megmutaták. Egy elhamvadt fotomunkát
lelt csak a fürge Kossuth Lajos úrról, ennyi maradt hát, 840
így mondá, két nagyszerű emberből. Nosza most lett
csönd igazán. A tekercest méltósággal a székely
testvérnek nyújtotta, ki lassan, meg-megakadván
furcsa deák betüinken, a visszakerült faluk édes,
szent neveit fektette a keszthelyi szélre. A szél meg
messzire vitte azoknak fűszeres ízeit, immár
nem lehetett titok, él a Remény, ha van összefogás. Mert
Hévízszentandrás, Égenföld, Döbröce, Várölg, y,
Sénye, Meszesgyörök, Egregy, Vállus, Zsid, Zalaszántó,
Sármellék, Zalaszentlászló, Kehida s Magyaróhid,
Battyanpuszta, Nemesbük, Karmacs meg Zalaköszvény
(mely ma Bagóvár), Türje, Fenékpuzta s Rezi, Nagy- meg
Kisgörbő, Kustány, Istvánd, Lebuj és Gyülevész tért
vissza a kedves porba, amelyből vétete egy nap,
és ne feledjük Felső- s Alsópáhokot, ismert
Keszthelyt, Felsőmándpusztát, Balatongyörököt se,

vagy Cserszegtomaj, úri Gyenes, se Sümegcsehi népét,
s még Vindornyalakot, Zalavárt, Föcskést, de Lesencét
is rüt, méltatlan tett lenne kihagyni a sorból. 860
Durva csavarkulcsok röpkedtek a téren az érzőn
megmunkált kapanyélhez termett, nagy tenyerekből,
harminc év olajos foltját könnyen leitatván
tenger könnycsepp gyűlt s folyt földre. A nyalka parasztk
összeborultak, a volt haragosnak a béke jeléül
meghúzták fülit, és meghívták bő vacsorára.
Keszthely főtere menten a testvérségnek a leghűbb
színhelye lett. És elszabadult a szines lobogóknak
foragata. S lett hullámszás a tömegben. Az ünnep
kárvalottjai, kik kimaradtak a nagyszerű kegyből,
és Veszprémnek iparbeli létét kell hogy a lényük
részévé engedjék nőni, legott hazamentek.
Ám értük meg imát mondott el a megszabadult nép,
és az imát átjárta remény: az erős Zala eztán
minden fórumon elveti magját jó kolonézek
vágynak. S törjön bár újra a harc ki, a szent föld
egységben szent! Tóni vitézünk, Vazsmegye gyöngye
kürtjét megfújta. S már tudta az érces hangbul a kardos
és polgári lakosság, dolgos nappalok érnek
egymás végibe eztán, s ez lesz harc igazán. Ám
húsz esztendő kell, s kolonézül fognak az ifjak 880
gondolkodni az életről, és már keserédes
dal sem kell. Nagyapámnak képe az oskola minden
kis helyiségében lóg majd a szerény fakerettel.
Pók szövi körbe talán, reabámul kisfiu, kislány,
szép okosan. S mikor új napot önt ki a zsákbul a reggel,
újra kacsint a dicsőségéből hősünk, Kolon István.

A végső sornyaláb,

*melyben a zalai költő elérzékenyül, és megláttatja
olvasója előtt saját szomorú,
de aztán (ezt is látni fogjuk) reményteli halálát*

Érzem, tájszó kellene mostan. Vérezem immár,
mint elhasznált vatesz, lángoszlop, ha az új föld
végül megfelel és bő túrón tartja a népet.
Azt, mely a választáson a költőt küldi a francba,
elsőként. Mert túl irodalmi a lelke. De aztán
hős lesz, mártír, minden nő megnyílna előtte,
hulláit meg a zord Oroszország tájain érik,
összejön úgy tizenöt tán (kell az ereklje a népnek).
Én koszorút nem kérek. A testem részeiből bár
minden kisközségnek jusson, s persze a falvak
mellett minden város főtere vateszi jobbom
balzsamos ujját tartsa az ég fele ólomüvegben.
Nem kell tudnia senkinek: én, aki jöttem a földről,
ósi tavunk sima víztükreán fekszem mosolyogva,
s holtan nyilván. Ételeként egy rút, kicsi pontynak,
mely megnővén pénteki koszt lesz majd a Halásznál.

900

Függelék,

*avagy a vékonytestű zalai poéta fennmaradt versezete,
melyben kiteljesedni látszik költői öntudata,
és védeni próbálja époszának hőst hajlott bölcsek sosem kért tanácsaitól*

*Én, kit szüntelen izzó elmével nemesített
rég a nagy Isten a partra-vetődés pillanatában,
és emez elmének csak a ráncaiból kivasaltam ez époszt,
most, befejezve a művet, föllicitálva az áram,*

*eltompítva a rút remegést, mit az antik elődök
bárminemű, -rangú s -faju hangzata vált ki e tájon,
mert a kapát s a kaszát éneklek, földi poromból
szórok a legjava pórnak, s művem a népnek ajánlom.*

*Én pennámnak erőt sose kértem. Hetyke irónom'
árván, egymagam istenitem meg. Mit zavar engem
holmi pogány muzsa csókja? Ez ékszert rejtse fiókom,
én ne neveljem, s én legyek önnön szép fejedelmem.*

*Már látom magam élő, hullámzó tömegeknek
pörgő versezetű, deli szónokaként. A fahídnál
vár az utókor, s nem kísérnek el ósdi tanáccsal
bántó varjaim: és koszorút népem fonat immár...*

*Most, hogy az ősi Dunántúl bős eposzát beleróttam
abba a Könyvbe, amelyben nincsen sok helye néhány
megkoszorúzott, lágy iparosnak, bátran üzennem
már követelmény. Már megvetne a Líra, ha némán*

920

*tünném kurta halászok hálóját kicsi népem
falvain. Azt, hogy meddő ikrát hoznak a tónak
tükre fölé, sose kérjük számon a vízen! A holnap
új lesz ügyis, bár csak a régi vizet szeli csónak,*

*és föltárul a gyöngyöknek sora. Kincs, mely a mélyben
rám vár, s fölhozom ősi, csodás kevesemmel,
s hőszám pusztulhat bár, holtáig daliás lesz,
durva szitokszava: líra, s kert végén tava: tenger!*

*Szállhat az áldozatillat a háza felől, sose jajdul,
s nem bonthatja meg az, hogy holtáig csiripelhet,
úgyis lesznek a korcsomapultnál épp elegendő, kik
bólongatnak részegen, aztán néha fizetnek.*

*Én, kit az angyalok éltetnek, hogy dallamuk ívét
hídnak fektessem le, s ezáltal a földre segítsem
hangjukat, immár nem kell hallanom elmaradottak
s néhány állás nélküli révész jóslatait sem:*

*hát ne üzengetsen nekem egy poros és lelakott, rossz
lépcsőházból senki! Az én házamban az egy szem
költőként lakom, és csak a háziak üdve a célom.
Ők jól tartanak engem, látva, hogy értük igyekszem,*

940

*s ezt bizonyítják nékem a gangra kitett sütemények.
Szörnyű súlyuk van. S hogy mind megeszem, nekem is lesz!
Rókafi sem vagyok én csak azért, mert pelyhes az állam:
mondataim kijelentők, bárki okít s belekérdez.*

*Én, akit izzó elmém nem hagy már elaludni,
oly fiatal vagyok! Engem fölsért minden ezerszer,
mit más százszor s oly könnyen lakkozna le testén,
s ez természetes. Ám mégis megfúl ez a rendszer,*

*hogyha az ifju szavára a gyermek billoga égből
nem vagyok én gyermek. Nem játszom már, s nehezekül
légi hajómba ma én kerülök, s röpdülök, s az öröklét
útját én keresem, s egyedül, ha kívánom. A kék ür*

*majd befogad, ha akar. S csudamódon holnap az égből
tán a Gygantként érkezem, óvó lakkal a testen,
mellyel az époszom: önmagamát védem kicsi, csimpasz,
hajlott, vén követőimtől: ugaron s Budapesten.*

A sík

2005

*Tartózkodj az igazságtól, mert nyelveden olvad.
És ha folyékony, formát ölt, s már bűn eredője.
Elmédet sose nyisd meg előtte: bejárva kiismer –
Rossz tudatot nyer. S legfőképp, ne idézd meg a földre.
Emlékezz: öt bármi kudarc tetemére ha hívtad,
Régi bajunk nem szűnt, noha szebb, új pornak örültünk.
Tartózkodj az igazságtól, üldözd követőit –
Jobb ő szólítatlanul, elnyújtózva fölöttünk.
És ha csodálod, vágyat látványán ne fogalmazz.
Hogyha fogalmaztál, élvezd ki, de vége: csak egy volt;
Még csíny egy káprázat lepkeporát letörölni,
S már bűn büntudatodban fölhizlalni a hernyót.
Tartózkodj az igazságtól, és rá sose kérdezz:
Kérdésed kimutatja a pontod, ahol fog a fegyver –
Tudd: veled is rendeznivalója van; élj csak alatta,
S hidd – de töretlen: nélküle fejlődj, kis hegyi ember.*

Első ének

Ekkor, a végnek pillanatában, a lassú időnek
Föltorlódtak sejtjei, és értetlenül álltak.
Tartották magukat, széles hátukkal a többit,
Tettvágy gyűlt föl, a rendet számon kérve, mögöttük,
S forrásából régtől végtelenítve csak ömlött.
Nőttön nőtt a megálltak terhe, a gáton az első
Rés kelt, majd az idő tovafolyt, elhagyta maradni
Rendelt részét, s önmaga testét törve, megindult.
Hang és fény született egymáson, majd fokozódtak,
S egyazon örvény mélye fogadta magába a rajzást,
Elfojtotta, a tölcsér szűkült, s visszanyugodni
Látszott minden, az örvény lassabban körözött, és
Már úgy tetszett, újra zavartalanul mehet eztán.
Mégis, a végjátékban, két kicsiny, egyszerű porszem
Még egymásnak ütődött, s megtartotta az örvényt!
Az meg szélesedett, már fölhajtotta a port, már

Öntudatuktól részeg porszemek ültek ölébe,
Ezrével, milliójával. S eszelős vihar ébredt,
S akkor a fellegi létből, tán hogy rendre tanítson,
Egy karcsú villám köve indult el, s becsapódott, 20
Hasztalan. És a világzengésben megszületett egy –
Majd egy másik Lény, és dolgukat ím, befejezve, a
Szélmozgások visszavonultak. S nyomban az új harc
Ébredt. Harcban vesznek semmibe mind a világok,
Megszoktuk már – és most szokjuk, hogy születésük
Sincsen másként. Mert két véglény – s két eredője az
Új rendszernek: *Egy-* és *Másisten* kelt ki a tölcser
Mély sodrából, más ivarúak. Gyűlöletük vad
Volt s eredendő, egyszerű szóváltásra se teltet,
Már ugrottak üvöltve. Milyen léptékű e harc, mely
Rászabadult e vidékre! Ha megrajzolni akarnánk,
S tollal a kézben megpróbálnánk látni: a föld reng,
Árnyékok táncolnak a mély fele, ám sose érnek
Semmit, merthogy a föld megnyílik, s útvonalaknak
Lényegi pontjai esnek a tátongó szakadékbba,
Víz tör föl, majd tart lefelé, sose érve a pontot,
Hol meggyűlhet, mert hol gyűlne, zuhan tova onnan
Újból, s messzi a megtartó föld színe, mely aztán
Élével zuhan – ezt képzelnénk: s ez meg sem közelíti
Azt, ami itt volt, sőt a katasztrófák legutolszor, 40
Halkan mondott, nagy fajait mind gyáva csodálat
Hatná át, ha effélét vélnének megidézni.
Ám egyik sem lelte fogását! Magzati máztól
Csúszós végtagok útjai némák, friss inaikban
Nem volt játék s változatosság, mert erejüknek
Isteni részét felmorzsolta zajos születésük.
Kezdeti kedvük rég tovafozlott. Rút csata lett, s már
Hangtalanul küzdöttek, esetlen mozdulatokkal.
Rút – bármennyire lényegi harc volt. Szerveik egymás
Szerveit érték, s váratlan gyönyörökre riadtak,
Mégis fájdalom és gyönyör egyként szűntek a harcban.

Alkonyodott, és sajnálattól szép lemenő Nap
Búcsúzott el a sík csatatértől. Színei voltak,
És a piperkőc már sietett, hogy számba vehesse
Őket. Hálás szemmel nézett vissza a némán
Küzdő harci felekre; lenézett, s tudta, hogy eztán,
Bár más színek s elvek menti törésvonalakra
Lát majd hosszú egéből, ám ugyanerre e harcra
Számíthat majd minden nap, mikor erre vetődik.

Ott, hol célt keres, aztán pontját véti tekintet, 60
Görbül, visszafelé, föl, s megpróbálkozik újra,
Végül forrására keres – de hiába, hiába,
Hol porfelhő jelzi a vesztét, csak hogy e képpel
Hulltának pontját kijelöljük – két remegő test
Fekszik, nyúlik el egymáson, s egymásba zavartan:
Két isten forró, ám gyűlölt, tág ölelésben.
Meddő harc dúlt éjfél tájáig, s a nyugodtabb,
Hímivarú testvér javasolta a kölcsönösen szép
Megbecsülést, harcuknak végpontjául. A Másik,
Kit ravaszabb vérrel töltöttek meg születésekor,
Undorral lihegett, nem szólt. Így fekke maradtak,
S most föllépett színpadjára, zavart pihegéssel,
Sűrű illatfelhőt húzva magával a rémes,
Elsőbált megidéző színekkel csinósított
Nap. S érezte, a föllépésből semmi se lesz itt,
Történelmek jönnek-mennek, s újszerűségbe
Csak neki új már – ez van mindig a második éjtől.
És meglátta az Egyistent, hogy játszik unottan,
Keblén békésen sziszeg apró húga, a testek
Réseiből küzdelmük fáradt nedve szivárog. 80
Úgy kacagott föl a Nap, hogy közben fognia kellett
Rézkoronáját. Percek múltak, a Napra kedélye
Ráaszalódott, fölteltítődtek a színei fénnel,
És fásultan ment magas útján. Tudta, a síkra,
Egy nap új élet – idő kérdése –, a *harmadik* is jön,
Őt meg mindinkább kiszorítják, már a személyét

El se fogadják, lénye a természethez adódik;
Bosszúja tűző fény vagy gyöngébb maghasadás lesz,
És az elégtétel, hogy néhanap istenítik majd.
Másisten mind nyugtalanabbul túrta a bátyja
Ujjainak motozását bőrén, és a nyugalmat,
Melyhez az alku kötötte. Fölkelt, messzire szállt, s a
Messzi vidéken még sosem ismert gondolatokkal
Kezdte vitáját. Mind, ami testvérében erősebb
És termékeny, azokba beépült. Megfeszítetten
Törte fejét – egyedül, bár két szellemnyi erővel.
Bátyja kövér álmodt ezalatt, de amelyben
Húga emésztett el mindent, s ő furcsa soványan
Látta a húga húsába saját erejét beleveszni.
Egyisten nemesen fölemelte fejét, hogy a Napnak 100
Hódolatából mind több jusson, több felületre,
Töltekezett, és bár nehezen, kiheverte az álmodt.
És mire ébredt ő, húga régen visszaröpült már
Messzi vidékről. „Nem megy, szép bátyám, beleuntam.
Pompás városokat kívánnék, telve jövővel,
Öblös házakban több sornyi tanácsnokot, ők majd
Megvívják ott törvényt, mit a síkon erővel
Nem tudtunk. És városok ékei száz piac és bolt
Lennének, s pultokban végződhetne megannyi
Útnak a leglassabb szakasza, s finoman – melyeken már
Rest kavarodni a bor, nem koccan penge, borostyán,
Nem gyűrődik a messzi selyem; majd akkor a pénzzel
Vívják meg, s ott, mit nem tudtunk itt mi, erővel.
Városok apró házaiban kicsiny életeket láss,
Más korokon majd mindig más-más fénye világít
Bennük a szellemnek, s körülöttük a szellemi szintnek.
Nem hihetem, hogy azért nyílt színe-virága erőnknek,
Hogy szirmát beszórjuk e petyhüdt megbecsülésbe,
Majd olaját, mert harcot idéz, egymásra locsoljuk.
Lásd, ez a béke, a győzelmed. Mert ez magyaráz meg 120

Téged, emel föl, legfőbb érdemed ez, tevilágod.
Mondjam szépnek s jónak a Békét? Megteszem ezt, mert
Én is a felsőbb értelmet keresem; sose tudnék
Szebbet mondani: Béke... de ennek, tudd, lehetek bár
Békétlenség kútfejeként ugyanannyira része.
Mert én elkülönítem az én békémet a téged
Üdvözítőtől: nálad adottság – nálam eredmény,
Melyben úgy élek, megnyugszom, s megtartani vágyom.
Hogy hiheted, hogy aláírom vereségem? Előtted
Ott a saját békéd: sose hidd, hogy többet ígérhet,
Mint az enyém. Te igaztalan isten vagy, ha a kettőt,
Ezt a sajátot a túlival egybemosod, s feleded, hogy
Létezik egy szent, színtelen eszme, s ez ím: az *igazság*;
Ennek megfelelően jártam el, épp míg aludtál.”
Másisten nagyokat nyelt és remegett, de erővel
Mondta ki újabb s újabb mondatait. Majd
Oldalt lépett. Egyisten meg messze tekintett,
S látta a síkot, amelynek furcsa kietlene mozdul,
Sűrűsödik, tapad, és egy pont fele összeverődik.
Irtózáttal nézte a távot, s szólt a húgához. 140
„Nos, szándékai bármilyenek, megakasszam az ifjút,
Még mielőtt ideér, és térdre esik, hogy imádjon.”
Jött, és mind közelebről látszott már a teremtmény...
S ketten voltak! „Nem teheted. Tefiad. S a te elméd
Legszebb díszei vannak az ő lábában” – a válasz
Így szólt, míg azok éleiket fölfedve haladtak,
És egymástól is mindinkább elkülönültek.
Látszott már, hogy a síknak két jövevénye külön két
Faj fia, még csak testtartásban sem hasonulnak:
Egyik a síkot sebzi be négy lábával, aléltan
Nyúlik el ennek nagy hátára kötözve a másik.
„Jól nézd meg, bátyám: kire ismersz? Jó, ne szeresd hát
Őt, de fogadd el; benne van egybeteremtve tőkélyünk.”
Hősünk két szeme félig csukva, s szenved az úttól,

Bőre csupasz, kopogó páncél, mely teste egészét
Elfedi: nem mozdulhat az arca, s mégis, a félig
Zárva hagyott szemeken boldogság s értelem érzik,
Merthogy a Nap ragyogó fényárjával körülönti.
Megszabadították kötelékeitől, vizet adtak,
Tartást szabtak az első emberre, s föl is állt már, 160
Úgy vizsgálta teremtoit. S a szemükbe tekintett.
„Isten vagy” – szólt Egyistenhez. „S te... te az Ördög” –
Mondta a másíknak, de az erre dühöngeni kezdett,
Mérgét egy darabig tartotta, s féktelenül nagy
Szárnysuhogással kelt föl a fellegekig, majd
Erdőket, hegyeket rajzolt, hogy az orra tűzével
Pusztítgassa el őket, s rajzainak maradékát
Is tenyerével félresöpörje. S lám, mire újra a
Sík pora érte a lábát, s újra hidegnyugalommal
Nézett szét, már szarvai voltak, göthösen állt ott,
Farka hegyén bűzös pamacsokkal, az orrlyukait csúf,
Égett szőr keretezte. Az Egyisten meg a szépség
Könnyű palástját kapta a névtől. Állt sima arccal,
Hószín tógában, feje mentén csillagok élő
Fényeivel, mire frissen csúnyult húga azonnal
Elkotródott, hogy por alá rejthesse az arcát.
„Szívemhez közel áll e teremtmény!” – mondta nevetve
Egyisten, kit e ponttól Istennek nevezünk. – „Ő
Hős, mert látszik benne tehetség, jó, ügyes ember.
Kérj valamit, bátran!” – Roppant tenyerébe emelte, 180
Megsimogatta. „A választ. Legfőbb tudnivalómat
Kérem. Mondd, mi jogon tapadt meg lényem a síkon,
Mely szándék ürügyén keltem ki, mivégre a porból?
Nem sok, néhány megtett lépés áll ki belőlem,
Ám azt érzem: e párnál több lépésnyi a múltam,
S egykori lét jeleit cipelem. Mert nézd meg, a testem
Szinte tökéletesen muzsikál: illeszkedik egyik
Csontom a másíkhöz, de ha használták azokat már!
Gondolatokkal játszom, s látom, mind be-bejártak,

S mentükön általam ismert könyvjelzőkre találok,
S jóllehet, ujjaim éle simul hozzájuk, ijeszt mind.
Egy állat hátára teremtettek, s az alázat
Látszik az állat két szeme fényén – épp mikor erre
Van szükségem! A síkon vár két színtelen isten,
Én emlékeim oltárán rájuk hunyorítok,
Hogy neveket szórjak ki, *találomra*, s mi esik meg?
Mindkettő név megszüli lényét. Mondd, mi vagyok? Tán
Emlék régi korokból, mit levegőzni vehetsz ki
Kamrádból, hogy régi dicsőséged folidézzed?
Ám ha igen, s szanaszét hullt lét jeleit cipelem: ha 200
Bármilyen dicsőség épült erre, miféle dicsőség?”
Elkomorult Isten, majd pír öntötte el. „Erről
Kérdezd páromat, ő intézett ily nyomorultul
Mindent. Ám ha kíváncsi vagy: egy szép s új csatatér nyílt
Meg teveled, melyen egymásnak feszül annyi varázslat,
Mit fölfogni sosem bírsz, és érezni keserves
Lesz: Jó és Rossz küzd érted; Jó én vagyok, ő Rossz.
Színtelen és eredendő harcunk színe vagy; együtt
Fejtünk rád ki erőt, két ellentétes irányból,
Szétszakadozhat a bőröd, fáradt csontjaid is mind,
Mégis a lelked végül az egyik irányba felel majd.
És hogy múltad van? Mire lenne? Te porból előztél –
Port, mely nem ragad egybe. Mi ketten, s éppen előtted,
Porszemek égő táncából lettünk, ez a múlt itt.
És mi, a mindent átérő, nem földi tudást úgy
Fordítottuk a lét nyelvére, hogy életet adtunk.
És a jövő te vagy, itt egyedül te lehetsz, aki fejlődsz,
S fejlődésed végpontján ha megállsz, megadod majd
Azt, amit elvárunk, s majd *egy* marad itt: akihez lépsz.”
S akkor az ember gondolatokba temette fejét, hogy 220
Szóljon, bátran, s Isten meghökken a szavaktól.
„És ha beteg tehetetlenségetek az, mi teremtett?
És hiúság, s hogy az isteni lélek furcsa, kíváncsi?
Hogyha, tegyük fel mindent tudnék, semmi se tudná

Mérni a lényem, hogy kimutassa nekem. Bizony ekkor
Egy az esély: fényt küldeni mindjárt, száz eredővel
Egy pontra, s már arra teremteni rá tudományom.
Gyűjtse e pont úgy a fényt, hogy lassan fejtse föl aztán
Mindenem – és őbenne, imákban lássam a képem.
Így tennék, bizonyára. S létével kimutatna,
S mérne, de áttétellel: a lény, akit erre teremték.
Tévednék, mert roppan a ráfújt, harmat alázat, a
Teljesedés eltünteteti báját, s lényem először
Kérdez rám, okosan. S ott tévednék ezután, hogy
Válaszolok, s így rájön, a nyelvünk egy s ugyanaz. Majd
Ott tévednék harmadjára, hogy épp mielőtt még
Szólna e nyelven, könyvet kap tőlem. Ha lapozza,
S persze magára keres, nyomban megtudja, hasonló
Volt a teremtőjéhez már a világ elejétől
Fogva – s az ősi hasonlóság már *volt* azelőtt is,
Hogy kérdésnyi kegy érte a fényből. Elvonul és sír,
Szörnyű magányos. Visszakövetkeztet, s diadallal
Ismeri föl, jól, hogy *fejlődőképes*: a végpont
Épp a Tökéletes, Én, aki mindent tud. S a teremtés
Kezdi el izgatni! S belevág! De tanulva hibámból
Ő a teremtményétől már megvonja a lelket:
Tárgyak halmaza jön ki kezéből, vagy pedig éppen
Testét vonja meg – és *eszmének* hívja a szellem
Önjogú lényét. S most, hiúság szép istene, nézz rám.
Testem-lelkem: létezik, és kiegyesül a szándék
Fölhajtóerejével: fejlődöm. S... ugye nem félsz?”
És Isten viszolyogva tekintett nagy tenyerébe,
Mert főműve, világának meg a legmagasabbik
Pontja felől érezte a húga szelét kavarni.
Egy emberre kimért undorral messze vetette
Hősünk, gondolván, mikor az becsapódik, e sorsnak
Majd megakad kereke, s pár kurtán összetört csont
Hűlő halmaza lesz csak az ember. Mégis a síknak
Porszemait fölkapta egy ördögi szél, mely alulról

240

Úgy meglágyította a vad zuhanást, hogy a hősnek
Egy haja szála se görbült. „Nem teheted. Tefiad” – szólt
Mély hangján valahonnan az Ördög. S hosszú homokja
Rezgeni kezdett furcsa morajjal a síknak, a tájat
Mintha berázná egy biztos, finoman remegő kéz.
Ördög kelt ki a porból, minden porszem az Ördög
Egy-egy részét adta a rusnya egészbe, s a csúfság
Újra előttük termett, és teli önbizalommal.
„Jól van – mondta. – Az ember elindul. Színek uralma,
És minden, mi előtttem kedves, meg ne kísértse.
És neve nem lesz. Lássuk, az emberi kapcsolatokban,
Tisztán, fejlődés terhétől megszabadítva.
Nincs ellenfele. Nem lesz párhuzamos feleződés,
Szélmalom, az sincs – belső vívódásra se futja,
Félre se áll, nincs mit letörölni: a lényeg az útban,
Annak megjárásában lesz – erre hivassuk.
Ott leszek élő porszemek éleiben s a sugalmak
Szintjén, és gyönyörű bátyám, te lehetsz a vezérlő
Csillaga, melyhez eszével tart. Megjárja, de aztán
Egy napon újra megálljon előttünk, s mondja ki, merre.”
„Így legyen” – ezt már Isten mondta, ki még remegett, mert 280
Földúltsága nem enyhült. „Ámde előtte, te ember!
Szenvedj testeddel, ha az ész ily gondolatokkal
És szándékkal vértet!” – Az Isten fölhasította
Hősünk fényes páncélját, kiragadta belőle,
És mint rózsaszín és apró egeret, kikacagta.
Páncéljából ujjja hegyén volt csak, mutatóba:
Így emlékeztesse letúnt pajzsára, halálíg.
Már napfény perzselte a hőst, és fájdalom ébredt,
Mint új érzet a mozdulatoktól tagjaiban, majd
Összeesett. „Most indulj!” – mondta az Isten. A lóra
Nézett. Békéjében, mit se megértve az állat
Frissen nőtt füveken legelészett, s most fölemelte
Bamba fejét. „Edd ezt, ha megéhezel.” Erre az ember
Nem szólt. Majd megkérte az Istent, fogja s emelje

260

Föl, hogy ráláthasson az ítélet mezejére.
Szinte azonnal elernyed, hogy meglátta a síkot –
Síknak hívja a tájat, amelytől retteg az ember,
Mert bár nem lát semmit a tájon, messzire lát el.

MÁSODIK ÉNEK

Nézd oldalról: úgysem látsz egyebet, csak a síkot,
S nézd följebről: már nem mondhatod el, mi van ott. S mert
Oldalról egy sík van: a bábuk hült helye is csak
Épp olyan érték, mint a betöltött hely vagy a bábuk.
Kérdeznéd, ki ítélte a tábla lakóit e csendes
Sorsra, amelynek lényege az, hogy lábnyomokat sem
Látunk? Válasz a természettől: halk szitajáték,
És a fehér égboltról festék hull le a síkra, a
Tél elejének legszebb ünnepe jön, s ez az első
Hó. Nézzünk körül: élet van, bár eszközök élnek:
Enyhén balra a számbavevő hajlam savanyítja
Egy rágcsálókkal teli lyuk súlyos levegőjét;
Csúnya seregszemle. S most, tőlük jobbra, a sík közepébe
In medias res csap be a villám; még leheletnyit
Jobb fele, szélen, szörnyű hasonlat bontakozik ki,
S meglátjuk lovat és lovasát, épp rónaközépen.

Nap tűz egy pontjára a tengermosta vidéknek,
 És... vagy tán sose volt itt tenger? Semmi jelét nem
 Látjuk, mégis rajzolatok riadoznak a porban,
 S régi halaknak vázai rémlenek – ám mire újra
 Rájuk néznénk, hogy rögzítsük képüket, enyhe
 Szél kezd táncot a síkon, s rajzait elmaszatozja. 320
 Nem tehetünk mást, higgyünk ebben a percben, időtlen.
 És most árnyalak érkezik erre a tájra, erőtlen,
 Bőre sebezve a Nap fényétől, szíve alig ver,
 Lassan ráborul óvó leple a szemmagas égnek,
 Esteledik, s ő úgy marad ott, a lovára kötözve.
 Bár a sötétség mérgezi hajlatait, remegő fény,
 S annyi dereng föl, hogy meglássa az Ördögöt abban.
 „Szomjas kis nevesincs. Mondd, megszabadítsalak?” – így szól,
 S erre a hős szeme gyűlöletet mutat. „Ejnye, de büszke!
 Annyira kész belehalni az ember, mintha fizetnék
 Érte; csodállak! Vedd hát – mert jár érte fizetség –
 Ezt itt, mint a csodálat tartalmát. Igen, én most
 Pénzt adok, így, tessék.” És meghajol. „Azt sosem éred
 Meg, hogy a pénzedet elvegyem” – ennyit nyög ki a hősünk,
 Majd fáradt álomba merül, kezeit leereszti.
 Álom sem szolgál menedékül: benne az Ördög
 Szinte azonnal megjelenik, s magabiztosan áll ott.
 „Üdvözlégy, hős, nézz körül, íme az én birodalmam!” –
 Mondja kacagva. A hősnek tagjai elnehezülnek,
 És leül. „Annyi erőm sincs, hogy hagyjam magam, Ördög. 340
 Elmúlt életeket vélek sodródni magamba,
 Sokkal többet, mint az előbb. Súlyuk nemesít bár,
 Mégsem támaszt, sőt elszívja erőm maradékát.”
 „Itt sose higgy te a súlynak. Mondom, az én birodalmam,
 Nincs súly itt: azokat csak képzeled.” Erre a hősnek
 Szárnyai nőnek, s boldog időtlenül elrepül onnan,
 Messzi egekben szálldos, majd már szárnyaszegetten
 Kezd egy vak zuhanásba, de épp mielőtt becsapódna,
 Újra kibontja a szárnyát, fordul, s élvezzi röptét.

Boldogságát nézi az Ördög, s végül elunja,
 Fogja, magához húzza. „Te ember! Tényleg e játék
 Minden, mit kívánsz itt, hol büntetlenül éghetsz
 Bármi bűnöknek torkolatában? Némi vesződés
 Árán holnap megszabadulhatsz büntudatodtól!”
 „Mért, mit akarhatnék még?” – kérdezi bátran a hős, és
 Értetlen bámul le az Ördög nagy magasából,
 Már majdnem megesik zord szíve az emberi fajtán –
 Aztán csettint, és meglebben az éj kusza fátyla,
 Elvonul, és az imént még mély és áthatatlan
 Lég színes táncok tere lesz, hogy sűrű zenéje 360
 Jókedvűn hívogassa a hőst. Rajzolt mosolyú nők
 Lejtik a táncot, s rajtuk az áttetsző ruhafodrok
 Szépen formált, tág öblökre, tömött fűre nyílnak.
 „Ezt kérhetné!” Megmártózik némelyikében,
 És az egészséges pázsit delejébe kifekszik a
 Hős, a terített síkon duzzadozó javakat mind
 Válogatás nélkül, lassan pusztítva, unottan.
 „És ezt!” – mondja, s az újabb csettintéssel az Ördög
 Tájat rajzol, melynek lágy domborzata éppen
 Úgy húzódik, ahogy kívánja a hős, kicsi fészket
 Úgy, ahogy éppen a hős gondolja, a fészek elé meg
 Kígyózó, hosszú sorokat, tág, messzi vidékek
 Népeiből – némán tördelt kezeikben ajándék,
 Hódolatuk tájanként más és más anyagából.
 „Ezt is adom!” – s a sorokba a félelem épül, a hősnek
 Mind szigorúbb szavait visszhangozzák a falak, majd
 Jog terem, egy kötelék, mit végighúznak a sorban,
 És mint kígyó, úgy bogozódik rá a kezekre;
 Vége a hősnél van, megrántja, vadítja, ereszti,
 S népei egyre születnek s hullanak, engedelemmel. 380
 „Ez nem tetszik” – mondja a hős, s hozzáteszi: „Ebben
 Nincs gyönyör, ebben nem telik egy gyűszűnyi öröm sem.”
 „Jaj, dehogyisnem!” – válaszol erre nevetve az Ördög,
 „Úgy fejlődsz, hogy lassan fölfejtéd magadat, majd

Eljutsz egy pontjára az érzékek gyönyörének,
Honnán már csak a fejlődés örömét keresed, mert
Minden más unalomnak lesz eredője. Ha fejlődsz,
Annak már köze sincs nyugalomhoz: félelem éltet,
Mert rájössz, hogy az Isten s Ördög előtt nem: *előtted*
Föltáratlanok és félelmetesek folyosói
Elmédnek. Tudd meg, mi teremtésben hiba, apró
Bosszúság minekünk, de neked lanyhulni veszélyes
És örökös készültség.” „Hát jó: válaszom erre:
Megszakítom s feledem, sóval hintem be az álmat.”
„Nem teheted. Már láttad, s mélyre berágta magát. Tudd,
Nem más múlik rajtad: a síkon, józanul, újra
Ébren, mennyi fog ebből mint lassan csiszolódó
Terv, föltűnni előtted.” „Semmi.” „Na persze, a kéjek
Színes, gyorsan fölszívódó kis fajait majd
Mind be-beosztod, s végül, hogyha megunni találnád, 400
Úgy lépsz, hogy nem lépsz – a jövő így egyszerűen csak...
Nem tetszik?” „Tudod, ennek még köze sincs a jövőhöz.
Ezt majd éberem és szabadon, gonddal levetem majd,
S arra való, hogy az Ördög lényegi módszereit még
Jobban lássam. S bár azt gondolod, ezzel a képpel
Több gyökeret küldtél elmémbe, melyeknek
Fájuk nőhet – más történt. Fölfedted az összes
Jó lapodat, s én most terítem kérdésemet: *ennyi?*”
„Ennyi, de éppen elég, hogy tönkretegyen.” „S ugyan aztán
Mért? Ha kötődnek bármelyik általad itt mutatott, és
Bárminemű, rangú s fajú lényhez gondolatokkal,
Vérrel, nyelvvel, kötne az ízlés vagy közös érdem
Hozzájuk, hát érezném a hiányukat akkor,
Hogyha az álom múlik, biztosan. Ám ezek olcsó
Játékok, s játék a hatalmam, mit te mutatsz most,
S álmóvén, bár keserű lesz, múljon a játék.
Lásd, milyen az, ha kötődöm – vége, s szűnjön az álom.”
Lágy kezek oldozták le lováról, és igen, egy nő,
Asszony térdel a hősnél, sebre lehel, belenyúl, és

Rossz foga élén elszakít egy ideget. Nem aludt rég,
Látszik az arcán, szükségben nem aludna sokáig, 420
Látszik két szeme fényén – s nem szól. Víz fakad apró
Súlypontjánál, és abból mos. Hajlatokat meg
Homlokot és sebeket – s nem szól. Most eltűnik egy-két
Órácskára, finom húst hoz, kenyeret, s a fiára
Inget ad, újat; mindezt némán. „Édesanyám, ne
Kérdezd, annyit kaptam, amennyi...” – mohón levegőért
Kapkod a hős, s folytatja – „...amennyi kijárt, a sebekből.”
Szóvalanul kötöz anyja tovább, csönd van, de közöttük
Megjelenik, s ahol ébred, ólomlábakon áll, s nem
Tartóztatja tapintat, csak járkal, a feszültség.
Néhány szót, tán cáfolatot vár, s szervezi újabb
Álszent mondata körvonalát, vár, hallgat a hős. És
Most megszólal a nő. „Tudom, annyit.” „Hogy... tudod?! Ennyi?
És hogy vád delejét érzem mardosni felőled,
Az véletlen, anyám?” „Nem véletlen.” Merevebben
Gyógyít az asszony, fűrgébben, s felszisszen a hős. „Fáj!
Védd a figyelmed tőlem, s édesanyám, sebeimmel
Küzdj, ne velem!” Lehanyaglik a nő, s szól, sírva: „Bocsáss meg!”
„Nem, te bocsáss meg!” Sírva fakadnak, s még maguk is csak
Néznek, az érzelmek kusza hegy-völgyének ezúttal
Mennyi patakjánál, műveltnek hitt lugasánál
Bírnak a másik előtt esedezni. A hős levegőért
Kapkod. „Elég volt! Más anyakép kell!” – ordít a felleg
Szürke ezüstje felé kihívón, s meglátja az anyját.
Ott áll az, felhőbe kapaszkodik, és anyasága
Már nem kér s mosdat vele több sebet, annyi a dolga,
Hogy sértetten-emelten lássa be: nélküle is megy,
Nem félszeg termésbe, virágba borulni az élet,
S nem lehet ott fia mindegyik foga hulltakor. És így
Mást nem: gesztusokat vár, gesztusok éltetik – mégis,
Ezt is zord fogságnak véli a hős, odavetné
Fogsora legszebb példányát a dühében. Először
Hallgatag és tűr, aztán mégis megteszi. „Itt van,

Ékszer. Díszítsed magadat vele. Mert a te orrod
 Úgyis az értéket szimatolja: ha büszke lehetsz rám,
 Büszke vagy, ám ha bajom van, máris a bajra tekintesz,
 S nem rám gondolsz. Gond van: Gond a nevem, de ha érdem
 És siker érint, azt a nevet kapom: Énfiam-Egygem.”
 Állnak. A hős is a lábán, és szíve összeszorultan. 460
 Gondolatok, sebek ízlelik egyre a bőre fonákját,
 Annak réseit, ott, hol mód lehet újra kitörni.
 S túl nagy erő van az emberben, ha erővel a gyöngye
 S hallgatag ént hozhatja előre. Az anyja is áll csak,
 Arcán nagy nyugalom, de hidegnyugalom, s ilyen egy száz,
 Épp miután rájön, hogy nincs már érdekes abban,
 Hogyha beszél. S eltűnik, örökre, tapintatosan – – –
 Hűlt helye sincs anyjának, s ott tipródik a hős, hol
 Érti a hűlő rétegeket, vár, s rátör, először,
 S megríkatja a síki magány. De azért e kötődés
 Elborzasztja utólag is. „Isten, téved az ember.
 Szörnyű bármi rokonság, súlyt ró rám s levegőtlen.
 Mert külön élet nyílik, már más élete, bennem,
 S hol vagyok én – feltétel nélküli elfogadásban?
 Nincsen esélyem, hogyha szeret, kikerülni kegyéből
 Senkinek, és fordítva – a kegy fele sincs út. Örökkön
 Meglévő szeretetben súlytalanul lebegek, s ez
 Nem sarkallhat semmire. Kérlek, kérve, mutasd meg,
 Hogy milyen az, mikor egy-hősödnek, s átveszi terhét,
 Nemhogy erővel rátukmálná, újra szabadság 480
 Nyílik a szívében. Nem másban: *benne* adott szín
 Vonzzon társakat, így alakuljon népe – közösség
 Egy füst, egy légtér vagy a Napnak imádata révén.”
 S mert érezni, a kérés meghallgattatik ottfent,
 Messze feledve magányát, indul néma lovához.
 Füstöt lát kígyózni az ég fele, arra vezényel
 Hősünk, jó lova fordul azonnal, s engedelemmel.
 Jól figyel, és meglátja, sűrögnek a füst gyökerénél,
 Tűz lobog, és körülötte a kommúnát, ahogy éppen

Húst sütöget – s ami elkészül, melegébe elosztja.
 Hosszabb bot jut a késeieknek, hogy ne lehessen
 Jobb-rosszabb ízű egyik sem, sőt: végezetül mind
Egyazon üstbe kerül, majd abból osztanak. Éppen
 Hallótávolságban mormog a hős. „Ez olyan szép,
 Hogy lehetetlen.” Hosszú kezét elhúzza fölöttük,
 Látja, milyen huzalok mozgatják fentről a hordát,
 Ám megdöbben, mert karján csak a pernye akad meg.
 S hogy közelebb lép, megszólítják. „Hős, gyere, élj itt,
 Jó osztozni a gyászban!” Hősünk elkomorulva
 Kérdezi, kit gyászolnak. „Hát téged.” „S ugyan aztán 500
 Mért?” – így ő, s már érzi a hangján: mintha azoknak
 Kérdését tenné föl. „Gyászunk, tudd, a te gyászod, a hús az
 Húsod, s ez legméltóbb ünnepe annak, hogy befogadtunk.”
 Ezt már egy öregember mondja, a hősre mered. „Nos,
 Ennél? Itt ez a sült; én vágom félbe, tehát csak
 Annyi a dolgod, hogy megítéld, melyik itt a nagyobbik.”
 És sülttel teli szájjal jár-kelel a hős, csuda boldog.
 S hogy minek elve terelte e népet így egybe a tűzhöz,
 Hit, nyelv, gyűlölet, ízlés, érdem vagy közös élmény –
 Mindez mindegy már, gondolta, a húst, ha lenyelte.
 És tagozódik. És az idő megy, szinte unatkozik az, ki
 Hősüinktől hőstettet vár – főleg, hogy e hős most
 Boldog. Míg napok érnek az újabbak fenekébe,
 És ő éveken át *viszonyul* s apró gyerekekkel
 Ugrándoz, s öregektől vesz példát, de a nőket
 Sem rest tisztelni – nos, addig baj van: a nagy-nagy
 Műre jegyet váltók ásítanak, úgy bizony. Így hát –
 S bízunk ebben a percben, időtlen – gyorsan ugorjunk...
 ...És egy nap népén belül is felnő. Nosza fegyvert
 Kap, kezdődik az állati hajsza a húsok után. Jön, 520
 Elszánt arccal jön, mifelénk közelít a lovával,
 Bár nem látjuk – mert még tombol az éji Sötétség,
 Ám most hirtelen elgondolkodik önmaga teljén,
 Nem tanul – ebből baj volt tegnap is –, és a Sötétnek

Bár az egész síkot lefedő, roppant a figyelme,
Földi hatalmán gondolkodva, ez elterelődik,
És sebe kél keleten, nem szűnik. Kékül a háttér.
Fókák s emberek árnyai arrébb, sőt közelebről
Fegyvereké is. Hősünk arrafelé araszolgat.
S bár idegen szagok érzenek onnan, meg se zavarja,
Annyira vonzza az égbolt szélén vastagodó seb.
Fojtott, halk köhögések buknak elő, odaáll, úgy
Várja a Nap fölkelését, egyre világosodik, s most!
Fölkel a Nap, s ő könnyen fölveszi máris azoknak
Minden mozdulatát, sír, majd vergődik a porban,
Mint lecsapott szárnyú, sebesült szárnyas, megölelget
Boldogan egy-két embert, és azok ezt viszonozzák.
Ám a világosban ránéznek, utálatuk ébred,
Majd: „Idegen!” – kiabálják, megverik, és a lovára
Szíjazzák vastag szíjakkal, s belerúgnak a lóba. 540
Menten a kommúnához nyargal ijedten az állat,
Ott leveszik, gyógyítják, főzettel megitatják,
Majd, körülülve, a hőst szeretettel kérdik a bajról.
Ám története végét egy szava várja az aggnak,
Ez, tömören: „Napimádó!” – s erre a népe riadtan
Forong, hemzseg az üst körül. Aztán megverik ők is,
Átvetik ujjas lábakon, égő, sűrű szurokkal
Megjelölik, már újra lovára kötözve. A ló meg
Messze vadul, nekiindul a síknak a hőssel.
Lomhán csúsznak az új napok, újabb hajnalokat lát
S üdvözöl, és bár tikkad – a Napban tántorítatlan.
„Isten, hallasz, jó a tudat.” „Mit akarsz?” „A sebekre
Más gyógyírt adj.” „Nem becsülöd játékaidat, s ez
Aggaszt, ember. Lelkesedésed, mert hamar unsz rá,
Aggaszt. Mit képzelsz, Isten pálmás szigeted tán:
Bármikor elhagyod, egy könnyet se nevel, s ha bevárja,
Hogy térden kússz újra meleg fővenyén, leteríti
Máris eléd hálája gyümölcseit? Ez megalázó.”
„Mindig több tér vissza tehozzád, szebben igenlő.

Mindegyik út a tapasztalat útja. S most is erősebb 560
Lettem. Mert például már tudom: az, hogy a Napnak
Járó földi csodálat kondéjába mi éppen
Egy oldalról rakjuk a húst – az mit se jelent, mert
Hogyha a társban bármi csekélyke közösre találok,
Az finoman szőtt rabságot ró rám, s feladat lesz
Vizsgálgatni, s testvérségében gyanakodni.”
„Jó, okosodsz, örülök. Na de szabjunk végre határt. Csak
Egy kívánságod van, s gondold át, mit akarsz, jól.”
„Nincs is szükség erre: tudom már, hogy mit akarjak,
S megnyugszom. Hulljon, fénylőn, sebeimre alázat,
Ám a tulajdonságaimat nehogy érje, azokra
Rá sose kérdezzen, mert vak legyen és megadó és
Mindent félretelő szeretet.” „Szerelem?” „Ha te hívod,
Hívd így. Átala tudjam mérni magam, belelépjem
Lényem a másik lénybe, s ez mérjen s kimutasson.”

Újra leoldozták kezek, és már fekszik a földön,
Úgy néz hősünk egy álombeli utcaleányra.
Látta az első éjjel! Kínálgatta az Ördög,
És ő mégse törődött föltárt bájaival, mert
Szebbek s jobbak hemzsegtek körülötte, s a jobbat 580
S szebbet választotta; nem is voltak kihívóak
Ráncai szoknyájának, s ült, elvont sugarakkal
Furcsa megértőn – így rémlett föl, s *többször* a képe a
Nappali léptekben, mint bármelyiké, amelyiktől
Volt alkalm a hősnak pár csókot szüretelni.
És most itt van, s utcaleány kellekei, tál víz,
Rongyok, fertőpor keze mellett, s már a ruhája
Is színekbe szökőn kihívó. Arcára a festék
Otthonosan simul, ám ez a síknak színtelenül szép
Táján otrombának tetszik, csúnya, szokatlan.
Szórakozottan térdel a hősnél, sebre lehel, majd
Mélyen nyúl bele, értőn húzza ki, és foga élén
Elszakít egy fájó ideget. S ő könnyeivel mos
Lábakat! Eltűnedezget, visszajön, újra cserél, és

Dúdol eközben. „Húgom, ezért téged kifizettek?”
„Nem, mit képzelsz?” – hallik a válasz. „S mondd, ha fizetnék,
Hajlandó volnál-e szeretni?” A lánynak az arca
Elborul. Aztán szól: „Nem, mit képzelsz?” „Na de mások
Mért kapják meg bármikor azt, mit tőlem e szóval
Most megvontál?” „Bennem azok szebbek s igazabbak, 600
Ám nekik én se igaz, se hazug – csak *nem* vagyok.” „Édes
Húgom, meg sose értsem a válaszodat.” „De neked már
Létezem, erre vigyázok...” – a nő még ezt teszi hozzá,
Majd elfordul, mint aki máris bánja. A hős most
Megsimogatja a nő vállát, ám az szivacsért nyúl,
És folytatja a nővérmunkát. Még az utolsó
Mondat visszhangjában fürdenek; egyikük éppen
Értelmét nyitogatja, a másik meg lesüti, s lent
Tartja tekintete fényét. Hősünk rájön azonnal,
Hogy szerelemre talált, kétoldalú, szép szerelemre,
És mégis, megbántott csönd van. S ekkor a hősben
Még sosem ismert gondolatok támadnak. Az Isten
Arcát képzeli el, s nem megy. Majd egyre találgat,
Hogy mit akar, mire oktat e kis jelenettel az Isten.
Mert ahol egyszerű érzelmek kínlódva feszülnek
Egymásnak, pedig *egy* az irányuk – tán lehetetlen
Isteni szándékot kikutatni. Ez, itt, hiba. Aztán
Hősünk fordul, s másfele indul a gondolatokban.
Hogyha a síkon az ember az egyetlen, ki öröktől
Fogva tökéletlen, de a síkon bármi jelenség, 620
Persze kivéve a hőst, a tökélynek tükre: e helyzet
Furcsa lehet, de hibás nem. „Kísértés!” – kiabálja
Már fölugorva, kötéseit elszaggatva a hős, de
Nézi csak egyre a lány, már aggódó türelemmel.
És hősünk dühös is, mert védtelen, újra magányos.
S átalakulnak az álombéli vidámság képei, immár
Visszamenőleg, a lány táncában más szerepet lát,
Már kihívóbb, s mint legfőbb csábítóra tekint rá.
Most főlemel s megtart egy nagy követ, onnan, ahol még

Nem volt kő az imént, de a sík pora összetapadva
Várta a mozdulatot már – és le-lesújt a leányra.
Annak persze kibuggyan vére hamar, seszínűen,
S mind lassabb pihegésbe csitul lélegzete. „Így hát” –
Mondja a hős, aztán hozzáteszi: „Nos.” De bevallja,
Tudja magáról, titkolt vágya kapott fura lángot
Ezzel a nővel. Sőt, az a tény, hogy egy ördögi bábu
Lett formás kis tárgya e vágnak: majdnem olyan kegy,
Mintha valóságos húst tépett volna kezével.
És most meghajol. „Íme, a válaszom itt van a földön,
Itt, ni, előttem. Pénzt ígértél – tán telik abból, 640
Hogy tatarozd és újra kifesd!” – kacag arrafelé, hol
Lassan megy le a Nap, s a magasló ég fele fordul.
„És Isten, neked is, szervusz. Küldtél, de te engem
Föl nem vértetél, nekem egy szót sem lehetővé,
Sem hihetővé nem tettél, s én máris e tettel
Hirdetem égi hatalmad!” A hős most egy poharat tart
Ég fele. „Nem sok, s ennyit akartam mondani. Meg hogy
Szervusz.” Meghajol újból, aztán messze hajtja,
S nézi az elrepülő poharat. „Lásd, tiszta vagyok! Sőt,
Élő érintetlenség vagyok, éke a síknak!
Így üzenem mindkettőtöknek: létezem eztán!”
Fölnyergel, majd újra elindul, s halljuk: az élet
Ritmusa támad jó lova biztos lépteit mentén.

„Míg én vállammal támasztom a síkot, az égben
Jótól súlyos az asztal, s gondtalanul mazsoláztat
Fönt valaki. S ha időtlen morzsa az asztal alá hull,
Vendéglátóm arra tanít, hogy fölszedegessem,
Majd koccint – a Közönnyel, cinkosan, és kinevetnek.
Hát most új asztalt nyitok és *annál* maradok hű
Vendéglátómhoz: morzsáiból épül az étlap, 660
Mégsem hallom rossz kacagását asztali úrnak” –
Mondja a hős, és érzi a hang erejét. Ma belőle a
Legszebb hangok törnek elő, és hangjai hírért
Népszerű szél viszi messzi vidékre, lakott területre.

És kompánia gyűlik a hangra elé, követők, mind
Egy érzéssel: még ma beteljesedik valami. S hogy
Látja a hős követőit, szárnyát bontja előttük,
És erejének teljéből lefelelget a föltett
Kérdésekre. „Te szép vagy bár fegyvertelenül, mi
Fegyveres embert vártunk, ezredek óta.” A hős most
Meghajol, és bemutatja a fegyvereit. „Te ezekkel
Küzdesz? A Jóért?” – hangzik a kérdés. Meghajol, és most
Meg bemutatja a szándékát. „Vita nincsen: a Jóból
Kérsz, ha kínálnak, s adsz, ha kínálsz. Na de azt mire véljük,
Hogy félelmünk nem csitul ettől az egyszerű ténytől?”
Meghajol, és bemutatja a félelmét. „Igen, attól
Félsz, amitől mi. A válaszaid jók; vedd a hatalmad:
Itt van, nézd, e tizenkettő szűz, vedd szeretettel.”
Balzsam fénylik az apró ujjakon, és jut az összes
Helyre a hős testén, puha mázt húz a bőrre s a rejtett
Testüregekbe is. „Úgy kenegessük...” – mondja az egyik
Angyali hang – „...úgy, mintha először, és nem utószor
Tennénk.” Érti a hős is, hogy valamit, fura módon,
Csúnyán elszámolhattak követői: ilyen kéj
Mért is járna egy egyszerű szolgának, ki merészen
Öntudatot nyert, s másként szolgál – bár hogy a síkon
Ez követőkre talált, meg nem lepi. Ekkor a ködből
Néhány sánta, púpos, remegő lény lép ki, a hóshöz
Tartanak, és ujjal mutogatnak rá. „Ez az. Ettől
Tartózkodjunk” – mondja az egyikük. „És titeket hogy’
Hívjalak én, irigy emberek?” – elnézően a hősünk
Így kérdez, s a szűzekre kacsint, bizván sikerében,
Mégis, azok nem szólnak, hallgatagon kenegetnek.
„Hívhatsz minket büntelenekeknek” – válaszol erre
Épp az előbbi, de egyre vadabbak az új jövevények.
Hősünk felkönyököl most, és rájuk hunyorog. „Ti
Nem hallottátok még híreimet. Én vagyok az, kit
Tűzzel kísértett meg az Ördög – s vízre talált, nem
Gyülékony fadarabra. S volt mit vesztenem! Abból,

680

Mit nektek szűkebben mért ki az Úr.” „De te rossz vagy, 700
Rossz vagy!” „Míg ti a jók, nyilván. De ha annyira jók és
Büntelenek, hát jól tudjátok, hogy mire mozdul,
Mert mit lát meg az Ördög. Ez egy szó, ím: a tehetőség.
Ám aki mentes e kegytől, jó és büntelen az már?”
„Nem vagy a társunk!” „Éppen ezért, így van, nem.” – A hőstől,
Mintha a dög mellől röppennének föl a varjak,
Úgy tünedeznek el édes szűzei. Ám az ijedt kis
Pillantások nyilván nem neki szólnak: a bénák
Búze ijeszti el őket, nyilván, így gondolkodik. Aztán
Már távoznak a bénák is, csak irigyebben.
Hősünk erre körülnéz: mégse maradt egyedül, mert
Búgva tizenkettő siratóasszony jön a síkról,
Nagy gyertyákkal a kézben, hosszú sorba verődve,
És feje mellett körbe leülnek, majd kötögetni
Kezdenek. Ám mégsem szomorúak, szórakozottak
Inkább: énekük ismétlődik furcsa rutinnal.
„Istenem, ez mi?!” – ordít a hős föl, megzavarodva.
És fölugorva, ijedten megtapogatja a bőrét,
Víz veri ki, s meglátja, a felleg hirtelen ébred.

„És most jöjj az ölembe, te hősöm.” Lengedi szellő
 Támadt *mindegyik* részéről a síknak, a felhők
 Gőzlő népeit egybeterelve. „De mondd, ugyan aztán
 Mért?” – kérdezte a hős, és elboruló feje táján
 Sűrű sötétség kelt, de a megmeredő horizonton
 Mégis megtapadt, vékonyló csíkban, a fény. Majd
 Egy lehetetlen színű hajascsillag jelenését
 Láta az égen, fénycsóvája a porra vetődött,
 S hogy becsapódott, éppen eléje: hirtelen Isten
 Állt mellette, a névvel járó fénykoszorúban.
 „Mert minden hős egy isten térdén lovagolt rég.”
 „És mi közöm most ehhez?” „A földi viszonylatok útján
 Megjártad, mit kellett. Istenségem is ennyi, az
 Ördög örökköni ördögsége is ennyi – a választ
 Várom, hogy kit akart jobban szíved, míg a síkon
 Jártál.” „Azzal várjunk még. – Ízlelgetem éppen

720

Öntudatomnak fodrait, ám neki új ez a kérdés.”
 „Várjunk hát, ahogy érzed. Mégis, jöjj az ölembe,
 Hősöm. S add föl a sértettségedet, elmagyarázom.
 Azt hiszed, eltaszítottalak egy nap, s ezt teszem azzal,
 Kit mert teljesületlen részemnek kitaláltam,
 Egy pusztába csalog, hogy sorvadjon hiúságom
 Kedve szerint. Ugye, áthasított már rajtad a kérdés?
 Ám ugye választ mégsem uradban félve kerestél?
 Elnevezem hát istenhitnek, amit kikerülsz, így
 Máris színt kap a sík – égszínkék, és te az alkony
 Rossz zónája felé tartasz, mert nem hiszel engem.
 És lásd, kételyed összebogozza a sík eredőit.”
 „Ám kétely csak a síkon kél – gondolhatom ebből:
 Mégse tökéletes itt valami. S bizony erre a válaszon
 Annyi, hogy inkább egy külön élet vonz, a tökélynek
 Egy kockázatosabb, de nyitottabb, s persze kíváncsibb
 Válfaja. Mert a tiédben erő van, s mondjuk, erőszak.
 Ám az enyémben szándék s munka. De hogyha maradnék
 Terhed az istenhitben, az Ördögnek falovául
 Működnék, ám színtelenül s a tökély fele törve
 Egy nap fölfedném, s mindennél jobban enyémnek
 Tudnám lényedet.” „Egyszerű ember. Mintha az Ördög
 Hangja beszélne belőled.” „Ez épp legfőbb hiba benned,
 Isten, hogy riogatsz, és rossznak tartod, amint egy
 Percet kérek, még mielőtt békéd fölavatnám.
 Sértődékeny vagy. De az Ördög tiszta beszédű:
Ezt adom-ezt adod – így ül az asztalhoz, s a fogalmi
 Egyszerűek, s elférnek az alku alatti világban. A
 Jó ezt látva, feszengeni kezd, és nemhogy eréllyel
 Lépne föl és érvelne – papol, majd értekezik, nagy
 Békéről, szeretetről... S bár ez hasztalanul szól:
 Null–egynél sem vonja előre csatárnak a hátsó
 Sor nevesincsét, azt amelyiknek léptei szépek,
 És lábában az új kor szikráit kitapintja.
 Ó nem, a Jó sose volt fejlődőképés: elég egy

740

760

Döntetlen neki; és ha fotóznak, ő a szívélyes,
 Ő van megtisztelve; a képből ő követel még
 Egy példányt, s gondolja, a hírneve ettől öregbül. A
 Harcnak eképp lesz hosszú időnkig létjogosultja.
 Hízelgésedre (s vedd együtt döbbenetemmel),
 Kérve, hogy álld meg a kérést, én mérgemmel adózom.”
 „Elgyöngültem – fölfoghatnád túl a hatalmadon:
 Egyre közelgő, végső döntésed joga fényén,
 Hogy szeretettel kérnek téged most, apró szeretetre.
 Van pótolnivalóm, s rosszul búcsúzom. Egészben, 780
 Őszintén megölelni az embert, ezt akarom, mert
 Egy atya és fia közt a hasonlóság...!” „Hiúság, már
 Átlátok rajtad! Nincs semmi közöm fiadul szült
 Bábudhoz, sem a gondolatokhoz, mikkel e bábu
 Kínlódott, mielőtt még szelleme kelt, de azokhoz
 Sem – melyikekkel szülte e szellemet, engem! Esélyem
 Nincs hát fejlődnöm? Legyen *egy* örömem: hogy előttem
 Nem volt semmi, amit meg kéne siratnom, utánam
 Nem lesz semmi, amit meg kéne előznöm. A tőled
 Szerzett egyszeriség tudomásul vétele elmar
 Téged a szívből? Engem nem terhel felelősség.
 Ellöksz, s ujjad morzsolgatva az isteni ölbe
 Hívsz, úgy mint a kutyát kell? Hát rövid egy kutya-élet,
 S benne sokallak. Bár nehezemre van egyszeriségem,
 Hadd rontsam-fényezzem, ahogy tetszik: sok az egy perc,
 Mit most elvinnél, ha ölelnél, pillanatomból.”
 Láta a hős, Isten nem könnyen emészti a hallott
 Mondatokat. Bizony így volt, hosszan szívta fogát, és
 Halványabb, szigorúbb lett arca az eddigieknél.
 Majd megszólalt. „Részemről, fejlődj. Indulj az utadra, 800
 És halogasd el a döntést. Nem kellesz nekem, annyi
 Lesz csak öröm benned, hogy nézlek vágyad aranyló
 Teljén, s várom hódolatod, ha beteljesedése
 Környékén belevesznél. Ám gyilkolva szeressed,
 Öld a szeretteidet: s a tiéd, lásd, itt a hízekony

Természet. De amint kutyaként bejelölted: előljed,
 S jöjj rá: egy élettered ez volt. Majd a szorongás
 Bontsa ki benned a szirmát, az legyen új levegőd, és
 Új szférádban is új az idő, ami visz, s le se ejtsen:
 Hát légy érzéketlen a percek iránt: sose szól majd
 Senki, mikor már önmagad adtad el. És sikerért nyúlj,
 Ám égesd a kezéd meg, mert minden sikerüljön.
 Érezd küldve magad, kérdezz, s jöjj rá, sose küldött
 Senki. S néma leszek, némább, mint eddig a síkon.
 És magarázd be magadnak, ez így jó, s épp így akartam.
 És a magánynak keljen furcsa divatja, kövessed,
 S terjedj, mint teszi csontban a ritkult rész, beszakadjon a
 Rendszer, s eltartóid fogyjanak el körülötted.
 Úgy mosakodj meg minden reggel: az Ördög
 Arcát kell eltüntetned, de ne angyali szárnyak 820
 Álljanak ott letörölni: az ingujjadba törölközz
 Majd, vacogó foggal, rám gondolj végül: az egykor
 Elhajítotttra – akit láthatnál még, a tükörből.
 Így hát hagyjuk a döntést, látod, elengedem. És menj.”
 S most az iménti jelenség ellentettje, a fények
 Más ivarú rajzása gyötörte a síkot – előbb még
 Felhőket jött egybesöpörni a szél, hogy az égnek
 Minden tájáról egy pontba kerüljenek, itt meg a
 Sík pora gyűlt meg, szép kis dombot emelve magából.
 Hősünk ámult: még képzelni se tudta előtte,
 Hogy lehet ily, porból lett építménye a síknak;
 Nézte, meredve, riadtan, s már új távlatok éltek
 Benne. A frissen lett, kicsi dombnak kőkapujában
 Mozgás támadt, és teljében rajta kilépett,
 Szörnyű haraggal, az Ördög. „Nem hagyom azt, hogy elengedd!
 Állok győzelmem kapujában, halljam a döntést.
 Jól tudom, Isten, hogy haladékot akarsz csak e keggvel,
 Mert most nem nyerhetsz. De a hősben megvan a válasz!
 Emlékezz, mikor elhajítottad, a port meg alatta
Én puhítottam. S éjjel, az álombéli vidéken 840

Én halmoztam el. Anyja elé *tőlem* szabadított
Hálátlanságot terített. Én vittem a Naphoz,
Merthogy imádat, a Napnak fénysugarára terelve:
Bűn a szemedben. S én ágyaztam meg gyanújának,
És amikor kőért nyúlt is *tőlem* tapadt meg
Ujjai árnyékában a por, hogy végre lesújtson.
Én tápláltam göggjét, jöttek a tiszta esettek,
S én szóltam ki belőle! E percben ezért nem erősködsz,
Hogy meghozza a döntést.” „Végül a nőt is az Ördög
Küldte” – tette a mondottakhoz a hős, okosan, de
Észbe kapott, hogy az Ördögöt érveli. Ám a szavára
Nagy csönd lett, és összekacsintott furcsa mosollyal a
Két isten, darabig türtőztették magukat, majd
Földöntúli kacajban mérték össze a hangjukat.
Állt csak a hős, bénán, vigyorogva, nem értve a viccet,
S elkomorult, mert rájött: nem vele, rajta nevetnek.
És mikor elcsitulóban volt a kacaj zaja, akkor az
Ördög, küzdve nevetésben gyúlt könnyeivel, szólt:
„Jaj, a szegénykém. Ártatlan kicsi utcaleány volt,
És szerelembe esett. A te szíved iránt, s te megölted. 860
Én küldtem? Nem, semmi közöm nem volt a leányhoz,
Álmodban bemutattam a vágyaid egy koszorúját,
S ott volt benne. De hogy mire használod föl a síkon
Képeimet, már lelken áll. Meghajlok előtted:
Üdvözlégy, kísértés nélküli, balga, saját bűn!”
Hősünk arcán égő, forró fájdalom izzott,
És érezte, a bőre beviszket, két keze mocskos.
Elnehezült, leguggolt a kevély homokon, de azonnal
Dőlt tova – már fektében, s összehúzódva vonaglott.
„Ó, gyönyörű úr, ez egyszer, térdemen állva, könyörgöm,
Hagyd, hogy még választalanul kotródjak előled!” –
S szinte nyüszített, kérő, vékony, egérszerű hangon.
„Alkut tettünk, nincs haladékod. Mélyen nyúl a szívedbe,
És igen, azt, ott. Jól fogod? És most tedd le elém. Úgy...” –
Mondta az Ördög erélyesen, ám az iménti kedéllyel.

És elszánás ébredt arcán, mint ha határoz, az ember
Mondani készült egy szót, és súlyos levegő kelt,
Minden a szóra vigyázott, hallgatagon, hogy e szónak
Fő ütemét szél árama vagy zizegés nehogy üsse.
„Állj, ki ne mondd!” – hallatszott; s mozdult, újra belendült,
És erejét mindjárt egy mestermunka esővel
Körbemutatva, a sík. „Állj!” – mondta az Isten, utólag
Villámokkal földíszítve a záporosót, s tán
Tudva, hogy így súlyos szava még inkább nyomatékos.
„Engedd. Így kívánja az illem.” „Jaj, hogy az illem?! –
Vágott vissza az Ördög. – „Az isteni s emberi érdek
Nyugvópontra talál, bár más és más eredővel,
Ez szép, s jó, ha örülsz neki. Ám mi közöm nekem ehhez?”
„Emlékezz csak a kezdeti szóra. Az érdeked akkor
Az volt még, hogy az egyszerű porból lény születik, s az a
Síkon elindul. Békétlenség kútfejeként te
Mást, a kiharcolt békét hívtad teljesezésre,
Ám most nézz körül, itt vannak hát, fölszakadozva,
Szálai ennek a békének. Még nem bizonyított
Győzelmed s vereségem. Nézd meg: tervei vannak!
Kér valamit; s a jövőkép őt fegyverzi föl immár!
Lásd, kifogott rajtunk: az a megnyugvás, amit egykor
Mindketten, bár más-más módon, a síkon akartunk,
Nincs, és messze van” – így szólt Isten. A hős helyeselve,
Fürgén bólintott, de az Ördög válasza kurtán 900
Hangzott. „Ó, a jövőkép? Nem baj az, énnekem is van: az
Első szóig terjed, megmutatom. Na, beszélj, hős.”
„És még másra is emlékezz” – folytatta az Isten –,
„Használt érved ezúttal az alkunkon fölül izzik:
Létezik egy szent, színtelen eszme, s ez ím, az igazság,
Mely ha kijárt neked, add meg az embernek. Ha elindul,
Ezt használja – amint te. A fejlődésre nyitottál
Ablakot: ő most épp ugyanarra. Mi megzavarodni
Látjuk, mégis a békéjét keresi, s maga módján
Bár, ne feledd, még semmi se dőlhet el ezzel a kegyel:

Ezzel az úttal nem győzők. Csak szebb diadal lesz.”
Látta az Ördög, az önnön legszebb érve szorult rá,
Nem hagyván levegőt, a nyakára. Az Isten elégült
Képet vágott. Hátul az ember merte a port, csak
Szórákozásból, ment az idő. Némán legelészett,
Még hátrábban a ló, olykor csapkodta a farkát.
„Hát jó, menjen az ember. Hogyha a mostani állás
Is nekem áll, akkor hát még inkább nekem áll majd
Végeztével az útnak. Nagylelkűség ez, de az ára
Sem lesz persze csekély. Történelem épül a síkon, 920
Emberanyagból, így legyen. Egy föltetelem annyi,
Hogy váramban szóljon a végszó. Úr leszek, és ti,
Két vendég, idegen házban, koccintani fogtok,
S jöjjön a döntés. És nekem ott leborulva köszöntök,
Mert akkor megalázkodtok, biztos vagyok abban.”
S azzal az Ördög visszahúzódott várkapujának
Boltozatába. Kiintegetett. „Még azt hiszitek tán,
Hogy ki igazságot kér rajtam számon, elűzhet,
Vagy körülárkol, s megroppantja hatalmam.
Nem sok idő kell, s meglátjátok: hogyha a síkon,
S bárhol, bármi okán és bárkinek ajka felől ez,
Épp ez a szó, elhangzik, máris megjelenek, hogy
Fészket rakjak. Tűz van benne, a vágy tüze; forró,
Teljesedésre törő láng, mely nem tudja határát.
Persze fogalmatok erről nincs: majd csak vacsorámon
Látom az arcotokon, tehetetlenségetek ékes,
Szép bizonyítékát, majd félszeg mozdulatokban
Látszik megbánása az eszmének. S ugye nem baj,
Távozom én most, hogy készüljek a nagy lakomára,
Mert hiszen épp egy pillanat addig” – mondta az Ördög 940
Kőkapujában, hosszú csöndet hagyva a síkon.
„Nos hát – bökte ki végül az Isten –, Hősöm, elindulsz.
Tudd meg, az isteneidtől mentes lesz az a táj, mely
Hallgat alattad, lépreid élő foglalataul
Mégis fölkínálja magát. Formáld, alakítsad,

S meglásd, végül a élet nagy jeleit kimutatja.
Bár egyedül leszel, annyi segítség jár, hogy idővel
Mindig fölnyílik szemed, és leszel annyira józan,
Hogy vele észrevehessed, majd megbánd, ha hibáztál.
És ha nem, akkor bizton számíthatsz a füledre,
Mindent meghall – bár már rajtad múlik e hangok
Sorsa, tehát légy mindig minden zajra figyelmes.”
S minden földöntúli jelenség nélkül az Isten
Visszahúzódott némán s gyorsan a fellegi létbe,
És ahol állt, nyomait szél fújta a sík egyenébe.
Hősünk éhes volt, ezt most érezte, először.
És ment, nyomban, a lóhoz. „Pajtás, fáj, de az éhség,
Új uram, így kívánja.” Az értőn nézte a hőst, ki
Éles kővel egészült ki, s többször lecsapott rá.

És fény ébredt, mindent körbemutatva, a síkon. 960
 Ez száz pompás színt szabadított föl, s az unalmas
 Fogság fáját méltón táncolták ki: sugárzott
 Minden színtelen éke a síknak. Mennyezet is lett,
 Majd elváltak a föld meg az ég, a vizek tovafolytak,
 Lassan, a többi vizekhez, a síkon fű s a gyümölcsök
 Számlálatlan terhe alatt már roskadozó fák
 Bólongattak el egymásig, kedves zizegéssel,
 Friss dallammal töltve a síkot. Most meg az égen
 Gyúltak fénylő testek, majd *Szervusz, koma! – Szervusz!* –
 Hallott istenhozzádok raja. Egy haloványabb
 Testvér, Hold kúszott be a Nap fényébe, s a járó
 Tiszteletet gyönyörű, nagy nővérenek, időnként
 Eltűnedezve, megadta. De még ne feledjük a fényre
 Ébredező, mind színompásabb lenti világot!
 Mert a vizeknek mélye bemozdult: állatok úsztak

Benne, s a bolygó víztükör égi madárseregeknek
 Árnyképét mosolyogta az ég fele. Végül a víztől
 Mentés földön, a csúszómászóktól a remegve
 Járókig, s a finom húsú rajok élete mellett 980
 Húsra vigyázó nagyvadakig, harsány ezeregy faj
 Ékítette a bokrokat, odvakat és a mezőket.
 Hősünk ámult – mert amióta a síkot járta, effélét
 Nem látott. Elnézett messze, s a messzibe látta,
 Nagy vizeken túl szürke hegyeknek bércei állnak,
 Mintha haraggal, félelmes, hófedte szögekkel;
 S látta, amott tombol, partot ver kék vize, tenger,
 Tar sziklába ütődnek vad hullámai. És most,
 Dísz az új tájnak, föltűnt egy emberi lábnyom,
 S párja is, és mire fölnezzett, már volt a nyomoknak
 Tiszta, világos irányuk. Hősünk arrafelé ment,
 És lepihent egy lassan gyűlő hegy tetejében.
 Onnan már láthatta az emberi fajt: a tudatlan
 Báj áradt föl az égre felőlük. Messze a síkon
 Mindenhol, mesés szigeteken gyűlt meg a fajta.
 Néha a szél tovaszórt valamennyit: ezek ha leestek,
 Folytatták, amit addig tettek; néha vegyültek,
 És más színben tértek övéikhez; s ami síkot
 Gazdátlan létükkel elértek, földízítették,
 Mint jó gazda, a hűség színeivel: szaporodtak.
 S minden gyermekük áldás volt az elért területnek...! 1000
 Hála jelül termések pattantak a síkon:
 Sok s ehető lény rakta le fészket, állatok és még
 Több a növényből, s hija az ételnek soha nem volt;
 Annyian osztoztak meg a Nap fényében, amennyi
 Nem csorbított egy sugarat sem, s ennivalóból
 Annyit kértek, amennyit kaptak, s visszafelé is;
 Gyakran változtatva helyet meg helyzetet, éltek
 Életüket, sodródtak. A természetnek időnként
 Volt szava erre, azonban a történések elúsztak
 Hangtalanul, kérdéstelenül, s mindig kiderült, hogy

Úgy jó, s épp úgy jó, ahogyan lett, s lettek a fénylő
 Természet mércéje szerint többen s kevesebben.
 És még évekkkel sem számolt senki. A síkon
 Nem pulzált az idő, nagy ciklusait ha megélték
 Is, feledés hullt minden volt eseményre: a dolgok
 Történése a két-három lemenőre kimért tudat
 Elmúltán beleépült munkába s babonákba.
 S még szükség sem volt az időre. Az itteni létnek
 Egyensúlya a lélekig ért el; váltakozása a
 Bánatnak s az örömmek megtartotta a békét: 1020
 Semmi igény nem kelt, ami szükségét ne fedezne,
 Ám ezek aztán mind kielégítették lassú növéssel –
 És az igény feledésével. Hát így lehetett, hogy
 Nem volt pontja a síki időnek, mit kiemelhet,
 Majd becsomózhat bármilyen emlékekkel az elme.
 Minden megtartott egy másikat, éppen a túlsó
 Véglelet – így volt minden: örökkön néma egésze
 Hangos részeinek; nem mozdult semmit a lét ott:
 Annyira állandó s egy nyugvó pontra lejátszott
 Helyzet volt, mely persze reménytelen – annyira *tiszta*,
 Hogy lehetett az időnek kezdete, vége is éppúgy.
 Minden s mindent egyensúlyba terelt – csak a hős nem
 Illett ebbe a képbe. S most, mert öntudatuknak
 Még nyomait sem látta, s nem töltötte vigasszal
 Békéjük sem: szánta e szétszórt faj fiait, kik
Dolgukat élík, s féltucatokban kedvelik egymást,
 Össze csak árvíz, szél s viharok kényére verődnek –
 S többet, jobbat akart nekik ennél. S akkor a hegyről,
 Így kijelölve a pontot, melyhez az ember időt köt,
 S történelmi adat, mint kezdeti pontja a létnek 1040
 Látszik majd a kiteljesedő, már éber időben,
 Fogta magát, indult, s füttyörészve, a síkra lesétált.
 Népe a tiszta, időtlen iramból, félve, kikökökkent,
 S ő lett, félelmükkel okolt, és arra szabott, nagy
 Kendőjű vezetőjük. Kendőjéből a népnek

Mérté ki földi hatalmának jeleit; tenyerébe
 Fogta, kitartva magasra a lángot, az égre az első
 Füstcsík szállt; majd raktár épült, s messze az élet
 Színe fölött tartotta a termést, így lehetett az
 Mindenhonnan látszó, melyhez a nép igazodhat;
 Aztán meg hagyományt tett, s mindent elmagyarázott,
 Elmagyarázta a fényt, a hegyet s a Napot meg a Holdat,
 Éjt és nappalt, állatot, embert s önmaga isteni létét;
 Majd végül nevet osztott kendőjéből: ezentúl
 Ő: *Alap*, így hívják, s rá épül a rend. De az ember
 Által a síkból már belakott rész névtelen éjét
 Is feledésbe nevezte: a síkság, mit levegősen
 Osztottak föl az emberek egymás közt, s kerítéssel
 Nem törték meg a síkot, s mely halvány *szerek* együtt 1060
 Lélegző környéke; *Nemesnép* – így hívatott, s a
 Népe iránt érzett szeretettől lett ez a név. És
 Folytak a nappalok egymás hátán végig, a hegyről
 Jött Alap élete szép volt, és tanításai fényt
 Szébbé tette az emberek éneklő feledése. A
 Kezdeti félelem, az, mi a nép élére emelte,
 Elmúlt már, mert biztonságban teltek az évek,
Megszokták a hatalmát; nincs kérdezni mit arról,
 Hogyha a kulcsa megértésének a szájhagyomány volt
 És az idő, mely múlik, lassan, s így igazolja.
 Éltek a föld termésein, arról úgy szüretelve,
 S annyit, amennyi az élethez kell, bár Alap égő
 Gyomra talán már többet emésztett. És ha fölőleg
 Kelt valahol, már rögtön a raktár polcait érte.
 S mert életteli volt, és nagy rajzású Nemesnép,
 Benne sok új viszony épült, majd alakult. A családi
 Fészkek jó melegébe hatolt be a nagyszerű ember; a
 Régi közösségek vastag gyökerének ugyan még
 Rendítetlen volt tartása, a kapcsolatokban
 Új fajok éltek, nyelvüket, új rendet követelve.
 S mert mindennapi gond s új problémák is adódtak 1080

Mindjárt, fölvetülő kérdések törtek elő ott,
 Hol kérdés azelőtt sose ért száját. De Alapnak
 Válasza erre világos volt: kendője magasra
 Lebbent, és kibukott abból pár ember, akik nem
 Tudtak semmit a földről, mégis az új ricsajokra
 Rátelepedtek, majd gondos kezük által azokból
 Egyhangú dallam csiszolódott. Ők a szokások
 Útjai mentén tették dolgukat, és ha a hegyről
 Jött Alap ezt-azt mondani kívánt, ők kidobolták
 Azt. S a tekintélyéből sok hullt rájuk, Alaptól
 Még nevet is kaptak, s így hívták mind: hivatalnok.
 Ők meg a lassú idővel mindinkább begubóztak
 Épületükbe, a földet nem járták – minek? –, és mert
 Gyermekükre ruházták kulcsaikat s a tudásuk,
 Nem keveredtek az egyszerű népekkel, de azoktól
 Nyelvükben, testtartásukban s öltözetükben
 Is mindinkább elkülönültek. S már nem a népé,
 Már a saját hagyományuk földolgozta szokások
 Lettek iránymutatásaik, és mikor őket elérni,
 Azt a napot hívták ünnepnek. De idővel
 Félelmet szült gögük a síki lakókban, azoknak
Egy részükben hang ébredt, mely e gögöt Alapnak
 Elpanaszolta, s látta Alap, hogy e réteg a többi,
 Néma fajoknál már nemesebb, mert öntudatot nyert.
 Kelt ugyanakkor a népnek *más részében* alázat,
 Éppen az öntudatot nyert része iránt, igazolva
 Hegyről jött Alap első gondolatát, s az előbbi
 Nép a *csobán* nevet, és az alázatosak csak a semmit
 Kapták – névtelenül még szebb s tisztább az alázat.
 És hogy a nagy panaszokra feleljen, végül a kendő
 Fodraiból két méltóságot a földre teremtett.
*Juszt*a, a vak nő jött, ő lett, aki dönt a vitákban,
 Két szép, hosszú kezében tartva külön-külön egy-egy
 Érvet, s hogy kívánnivaló testét nehogy érijék,
 Lába alá épült, s állt szörnyű magasra, talapzat;

1100

S jött *Gyula*, egy behemót úr – ő alig érte a földet,
 Épp egy pontban csak, hol a sík pora, foglalataul,
 Összerovátkolt, súlyos kőtestét befogadta.

„Ők az igazság!” – mondta Alap, majd hátrahúzódott.

És állt Juszt, a színtelen arcú, messze a raktár
 Szintje fölött, egy most kelt szélben, két keze mégsem
 Rezzent. „Hurrá!” – mondta a nép, majd rá a csobánok,
 Mintha fakóbban. Állt Gyula, hemzsegtek, szaporodtak
 Rajta a megmagyarázatlan jelek – őt se zavarta,
 Bár már mintha erősebben fújt volna a szél. És
 „Hurrá!” – újra. „De én leszek az, ki megértem a szobrok
 Néma parancsát, s fallikus életet élve, teremtek” –
 Mondta Alap, mire népe, e szót forgatva a szájban,
 Elkomorult egy percre, de aztán újra zajongott;
 Juszt, a vak nő mintha kacscintott volna, kacéran,
 Míg Gyula rosszállón remegett meg a szóra. Nemesnép
 Napjai vígan teltek, az új jövevények a munkát
 Jól végezték: úgy őrizték fönt az igazság
 Színtelen eszméjét, hogy lent, a talapzatuk élén,
 Száz meseszínnel, a hódolat élő bokrai nyíltak.
 És ha vitára került sor, hát Gyula teste megáradt,
 Új jelek ékítették, aztán Juszt füléhez
 Hajlott, és súgott valamit. Kezeit kiemelte
 Kőszoknyája alól, elnémult percre a vak nő,
 És döntött: jobban melyik oldalt húzza nehézség.
 Válasza szent volt, azt Alap el se vitatta, s azonnal
 Vonta ki kardját s óvó karját Juszt szavára,
 Ám maga, és önerőből, így gyakorolta uralmát.
 Boldogan éltek. A rég gögös hivatalnokok egyre
 Többet látszottak mosolyogni az egyszerű népre,
 És megkezdték elvegyülésük. A föld művelői
 Biztonságot arattak a két úr lábainál, és
 Áldották Alapot, ki az áldást elfogadással
 Túrte, a nép meg még hálásabb volt e kegyéért.
 S persze tudatlanul élték életüket, nem is értve,

1120

1140

Mit s hogy tesznek az új uraságok, s mégis, a helyzet
Állandó volt, tervezhettek, láttak előre.

Persze Nemesnép másik része, az öntudatos, már
Nem győzött a kíváncsi sugalmon, s érteni vágyta,
Hogy működhet e két újabb jövevény, a talapzat
Megtartó erejéből hogy törhet ki a szellem,
Szerteirányú erők sora hogy tarthatja meg egymást
Úgy, hogy semmi se mozdul meg. S a csobánok, az
Éjnek súlyos leple alatt lépdelve, a szobrok
Lábaihoz lopakodtak. Juszta talapzata mellett 1160
Névtelenektől gyűjtött pompás szirmú virágok,
Míg Gyula lábainál lobogó mécskek sorakoztak.
És a csobánok a vak nőt nézték, mintha a titka
Juszta lehetne a rendszernek, de csak álltak a szépség
Nagy delejében. S szép volt Juszta. Halott szemé fényét
Elrejtette a bőre alá, s ez a fény kimutatta
Csontozatának kétszázhat jogarát – amelyekkel a
Tartás hercegnője uralkodik egy puha testen.
Összeszorult szigorúan szája, de szertelen, apró
Gödrök voltak az ajkaitól nem messze, szemérmes
Árnyakkal fölfedve: mosolyra is annyira képes,
Mint sírásra, ha kell. Szép melle alatt hasa hamvas
Boltozatát látták, mely nőiesen kifelé telt,
Nem volt köldöke, mellyel az anyja jelölte meg egykor.
Juszta magányosnak tűnt; túl magas erre a helyre –
Gondolták, szépségétől elaléltan a halkan
Őt körülállók, s mintha az arca is ezt kifejezni
Torzult volna a kínba. Az áhítatból az egyik
Társuk rezzentette a bandát: épp a közelben, a 1180
Kőlabú Gyula mellett állt, komoran mutatott rá.
Nyomban a férfiszoborhoz mentek, s látva ezernyi
Vésett kis jelet annak egész testén, a riadtság
Últ ki szemükben. Gondolkodtak: rend szaga érzett
Minden sorból, s nem tűnt véletlennek. Igazság
Is kellett legyen itt valahol, majd visszakövettek

Újtát hegyről jött Alap, ékes Juszta s a kőből
Lett Gyula egy-egy döntésének, s máris a végső
Forrásként álltak körül, így vizsgálták meg jeleit. Telt
S múlt az idő, már hajnalodott, mikor egyikük elnyűtt
Arcán átalakult, s kiviláglott, máshogy, az addig
Még gyerekesnek tűnő öntudat. Egyből a többi
Is rájött a jelekre, s a törvény készen, a fénynek
Legnemesebb teljében, megszületett, kitudódott.
Ekkor kelt föl a Nap, s azok úgy vergődtek a porban,
Mint csonkított szárnyú szárnyasok, és megölelték
Egymást, s tudták, máshogy kel föl a Nap ma, ha mátol
Már *alakíthatják* törvényeiket, s napimádó
Szívükkel mit kezdeni tudnak, az emberek – és mert
Nem fejlődhet más: mátol közelednek a Naphoz.
És a csobánok mind hazamentek az otthonaikba. 1200

S attól a naptól, tényleg más napok értek az elmúlt,
Meghaladtak uszályához, s a tapasztalatukkal
Most már volt mit kezdeni, és kinek. És a csobánok
Mind cifrában jártak, az öltözetükre vigyáztak,
Benne az öntudat égő színei éltek; a földet
Hálával, leborulva imádták, mégis a port már
Nem tartották szép viseletnek. A névtelenekkel
Érintkezni utáltak, bár szerződtek azokkal:
És a fölösleg terményeknek már a csobánok
Új raktáraiban nyíltak polcok – s a viszonzás
Az volt, hogy megvédték őket a többi csobántól.

Így alakult és rétegződött népe a síknak,
Sőt, ezeken belül is mind újabb rétegek éltek:
Már tehetőségben s tehetetlenségben is újabb,
Megszámílatlan fokozat kelt – magva viszálynak,
Juszta, az ítélő, s törvénytűző Gyula révén
Mégis, mert magasukból láttak az indulatokra,
Béke maradt. De Alaptól sem volt félnivalója
Senkinek – ő is a kettejük ujja, parancsa szerint mért
Kardjával ki csapást s kendőjéből kegyet. És így 1220

Végre Nemesnép már gyarapodni tudott, alig ismert
Megpihenésre való percet. S minden mi adottság
Volt s megtermett: kő vagy az ércek a kőben, a fának
Törzse, az állat csontja s bőre, növények erősebb
S gyöngébb szárai – hogyha merész kényelmi igénnyel
S ahhoz elég leleményességgel az emberi elme
Részéről, egy pontba futottak: Alap belenyúlt nagy
Kendőjébe, s vívmányt, újat vett ki belőle.
És azok aztán elterjedtek, a síkon az embert
Már több és jobb öltözet óvta a téli hidegtől,
Házaiban tartotta a füst gyökerét, melegedni;
Kőből, fémről s fából lett eszközzel a kézben
Mind bátrabban tévedt gyilkos, messzi vidékre,
S onnan megtizedelve, de büszkén tért meg, e messzi
Tájak nem látott anyagával. S persze ezekből
Is még újabb tárgyak készültek, s a kemencék
Mind több lánggal dolgoztak, majd egyre nagyobbak
Lettek, a láng mellé több embert kérve a síkról.

És sokan elhagyták a mezőket – mégis az ottani
Munkát könnyítették meg, hiszen arra figyeltek,
S füstös kunyhóikban jó ruha és eke készült. 1240
Így ha további fölösleg termett: állt a cserére
Népe a földnek, sőt még áldva is őket azért. Ők
Már polgárnak hívták magukat, hogy a népnek
Földet túró részétől jól elkülönüljön
Fajtájuk – bár gögősek ők nem voltak: a nyelvük
Hajlításaiban még érződött a rokonság
S megbecsülés, mit a síkon végzett munka vívott ki –
Ám nem szívelték a csobánokat. Ők csak a népek
Munkájától híztak örökkön, s mert egyedül csak
Ők értették azt, mi Gyulára van írva, a népnek
Arra hivatkoztak – s a hatalmukat így igazolva
Még több terményt hoztak a népek. S merthogy a polgár
Megszületett, s gyártotta a sok használati tárgyat,
Most a csobánok nagy raktáraikat kinyitották,

Átszervezték, s újabb polcok lettek azokban e
Termékeknek, a polgár mert hajlott a cserére.
Könnyen jött a csobánnak: számlálatlanul adta a
Népek hordta fölösleget. És mivel ennek utána
Még több munkát vártak a néptől, mégis, azoknak 1260
Mind nehezebb volt drágább termékekre cserélni
Bármit: már a csobánok rendelkeztek a síkon
Szükséges tárgyak java részével, s a *kiosztott*
Tárgyak korszaka jött el: a nép függésbe került így.
Szebb s jobb otthonaikban a polgárok gyarapodtak,
S jómódjukban mindent tudni akartak a síkról,
És megfejtetni kezdték. Tudták már az esőnek,
Szélnek meg viharoknak minden válfajait, hogy
Mért s mért úgy működnek azok; tudták, hogy az ember
Testében kulcs van, s nincs semmi varázslatos abban:
Föl kell fejteni, és használni – nagyobb tudományra.
Sejtették, hogy a csillagok éjjeli fénye se másként
Működhet, mint bármi, amelynek válasza megvan.
Már csak az álomi lét meg a szobrok néma csodája
Borzasztotta el őket, s hitték, hittel: ezeknek
Lényegük így marad: ép és megfejtetlen, örökké.

Múlt az idő, de Nemesnépen csak a béke zajongott,
Működtetve a polgárok meg a nép s a csobánok
Egyensúlyát; újabb dolgok jöttek elő, nagy
Tetszésétől övezve a népnek, Alap feneketlen 1280
Kendőjéből. Az élet megtartó keretétől
Síkra teremtett két szobor is végezte a dolgát,
Jusza Gyulának hű társául szóló az ügyekben,
És Alap el nem tért soha ettől a szótól. A föld már
Mégis több munkának lett tere: kényszere folytán
Mind több részét járta be ember a síknak, azon több
Munkát végzett, és néhol *letarolta* a tájat: az
Emberi egyensúly csak a sík kárára maradt meg,
Ráterhelte magát – ugyanakkor a síkitől elvált...

És míg az ember fölvértette magát fagyok ellen,

Hőség, járvány, éhínség és árvizek ellen,
 Addig a sértett sík úgy döntött, hogy ne hiába.
 Messze, az emberi szemtől védett részeken, apró
 Kis lyukacsok nyíltak, ki belőlük szél süvített, és
 Nem szűnt évekig. Aztán nagy viharok kavarodtak,
 Bontva a házaknak tetejét. Villámok idéztek
 Isteni léptékű haragot, köveket hajigáltak,
 És viselős nőkből fordították ki a magzatot.
 Eldermedtek a síki folyók, aztán az esőzés
 Duzzasztotta vizek feltörték hirtelen önnön
 Páncéljuk, s a medert elhagyták. Elborították
 Mind az aratni való földet, majd újra hideg lett,
 És szigorú jéggé álltak be – s mert soha többé
 Nem nőttek szemek ott, hol jég tartotta a szarát,
 Attól a naptól már csak néhányujnyi kalászáért
 Küzdött hőségben, meg az éhségével az ember.
 Méhek jöttek, s összeragasztották az egeknek
 Minden felhőjét puha mézzel, s lentről a Nap csak
 Ünnepeken látszott, ám halványan, hogy a Holddal az
 Emberek összekeverték. És a hiú Nap a Holdat
 Arculcsapta kevés ürülékkel, s emberi arcot
 Rajzolt rá, hogy e rajzzal gúnyolhassa örökkön.
 És mikor elmúlt minden zaj, már csillapodott, és
 Békévé szűrődött nagy rajzása a síknak,
 Már a búzáról is leapadtak a jégnek emésztő
 Súlyai, egy szép báránnyal jött a vidékre,
 És árnyékot tartott, lassan húzva a táblán.
 Hullámoztak aranyban a megritkult gabonáknak
 Népei, és jött, csak jött, méltósággal, az árnyék.
 S akkor az ember, mert ilyet addig még sose látott,
 (Mert hisz nem dőltek, nem hullámoztak a szarak,
 Míg a szemektől volt súlyos mindegyik a földig –)
 Akkor, látva a kúszó árnyékot napirányból,
 Nyomban Délibabára riadt. „Jön a Délibaba!” S már
 Mind többen kiabáltak a sebzett földeken: épphogy

1300

1320

Túléltek minden veszedelmet, s íme, az újabb.
 És csak a polgár volt, aki, mert értette a dolgot,
 Elnéző mosolyával tűrte a nép riadalmát.
 „Nem félek, mert értem” – mondta az egyszeri polgár,
 S ekkor a polgárok közül elvált egy fiatal hang,
 Mely Jónásé volt, aki költő, és a szavára
 Érdemes és jó volt hallgatni, s megbecsülését
 Vívta ki eddig a pusztá Nemesnép népei közt, bár
 Munkáját csak néhány vastag zsírú csobánnak
 Szánta, ajánlással, pénzért. S Jónás imígyen szólt:
 „Én félek, mert értem bár, gyönyörű.” Na, a népek
 Több sem kellett, és védelmet a Délibabától
 Nyomban a vak Jusztánál és kólábú Gyulánál
 Kért, a közelgő rémséget panaszolva. S azok csak
 Álltak, némán, méltóságuk fodraiban, s nem
 Mondtak semmit, sőt átnéztek a népeken. Aztán
 Félelmében a nép, már szörnyű haraggal, Alaphoz
 Ment, aki ráébredt: kihívás és új lehetőség
 Látszott ebben az égi jelenségben. S amikor már
 Meghallgatta a népet, s azt, hogy a Délibabának
 Női a teste, magas, feketében jár-ke a táblán,
 És röpül, és kúszik, s hogy úgy úszik benne, akár
 Egy tóban, s hogy férfi lehet tán mégis, a zöldje
 Messze vadul, szétterjed, s visszanyereszti a búzát –
 Akkor Alap szeme fölcshellant, és azt tudakolta,
 Ekkora bajtól mért nem a két szobor óvja a népet...
 És haragot színlelve kimondta, s népe morajjal
 Vette a szót: azok ott nem mást, a *hatalmukat* élík,
 Bár *uralomra* születtek, és hogy szörnyű különbség.
 „Akkor hát – kérdezte Alap, – nevelünk-e virágot
 Két hatalom lábánál, hogyha a színeiket nem
 Látják, s csak hervadnak előttük céltalanul?” „Nem!” –
 Mondta a nép, s „Pusztítsuk el őket!” – kérte Alaptól.
 És halvány mosoly illant át Alap élveteg arcán,
 Mert érezte hatalmát. „Nos, várost alapítunk.

1340

1360

Messze Nemesnéptől, egy tó mellett, de köréje
Nagy falat állítunk, mely megvéd Délibabától.
És hullámai lesznek a tónak, s mintha lihegve,
Olykori érintéssel szenteltetni akarná
Csöppjeit, úgy nyaldossa, rajongja körül falainkat a
Tó. Irigyelje a természet, mert védik a várost!
És a falon túl juthat bőven, mert marad is még,
Eszményből, s példázza kegyünket a név: *Anyaváros*.
S bárha magány ez, semmi se szűrődhet be a síkról,
Mely rút táncát járja az emberi fajta fölött, mert
Kettőt megszül, s egyet tart el a földön ezekből,
S vándorsorsra ítélt, mert mind újabb területre
Rakjuk a zászlót, hogyha az éhség már letarolta.
Színtelenebb bár, szentebb eszme talán az igazság,
Mint ez a sík: más egyensúlyra törekszik; a legfőbb
Érdeme nem más: *ebbe az egyensúlyba beférünk*,
S kell-e nekünk az a másik? „Nem kell!” – mondta a nép, ám
Nagykendőjű Alap folytatta: „A városi tájnak
Elzárt és örök egyensúlya az emberi elme
Műve: a nagy falakon túl nem látunk, eleségét 1380
Fölhasználjuk a síknak, s persze köszönjük, azonban
Célunk egy szebb, *emberi* természet kinyerése.
Nem pusztítjuk el őket. A vak szemű Juszta s a kőből
Lett Gyula volt az igazság két nagy pontja a síkon,
Ám hogy a bajban némák, megcsúfolja az eszmét.
Mert, lássuk: *mi* emeltük a porból, mégis a síknak
Felsőbbnek hitt, rontó eszméjét szavatolják.
Ám aki bántja e kettő szobrot: már a teremtést
Kérdezi, és a teremtésükben nincs hiba. Míg ha
Egyszerűen meghagyjuk a síknak: jelzi az ember
Fejlődését, s módszerként példázatosabb és
Szebb: levetettük a göncöt – a sík meg nézze örökké;
Szellemisségüket úgyis meghagyjuk s csinosítjuk.”
És megborzongott csak a nép Alap úri kegyétől,
Majd ujjongott. S jöttek a polgárok haragukkal,

Mondva, hogy elmúlt, semmibe foszlott Délibabának
Réme a szónoki percek alatt – egy széltől; az árnyék
Földi jelenség volt, mit réges-rég kikutattak
És megmértek előlről-hátulról, s hogy az ügynek
Semmi jelentősége se volt – de a nép s a csobánok 1400
Megdermedtek az újra napos táblákra tekintve,
S ámulatukkal néztek Alapra: előtte behódolt,
És lám, visszavonult a jelenség! S akkor a régről
Ismert félelem újra előbukkant, de csodálták
S félték már erejét is, mellyel védi a népét,
S mellyel, hogyha az oltalmát az kérdi-vitatja,
Erre a népre, lesújthat. Már féltő szerelemmel
Nézte a nép, s szerelemben minden hang a szerelmet
Építi, s büszkén igazolja – s persze jöhetnek
Hörgésükkel a polgárok: féltékenyek, így tűnt,
És jöhetett, kiemelten a polgárok közül, újabb
Szónoklattal, Jónás – ő se zavarhat e nászban.
Mégis, meghallgatták őt. „Alap! Eddig a síknak
Terméketlen részei voltunk, így van ez, így van,
Mégis, e gyújtópontból, félős, messzire lángolsz.
Mondod, kell a saját sík, fallal körberakottan,
Merthogy földi teremtménynek, jól áll a teremtés,
És hogy ezáltal csak becsülöd s többé teszed azt, ki
Minket a síkra szabott – így szemléltetve az első
Lépő bátorságát és lépése tökélyét. 1420
Mondod, a természet gonosz, és tizedelve az embert
Sem lesz jobb, nem gazdagodik, csak mint a piperkőc,
Örködik egy feketébb fűrt színe fölött a tükörnél,
Mert elalél, ha az egyensúlyát látja. Na lássuk,
Pontról pontra: ha terméketlen az ember, a síknak
Termékenységebe egészül. Hogyha az első
Hajtást hajtja, teremt, a saját sík megszüli önnön
Ellentettjét – ám hova, azt tudod? És ha igazság
Lesz a világod szent csillagzata, hát az a másik
Mit visel, éke mi lesz? Ez háború magva lehet csak, e

Háború meg kiegyenlít mindent, és az eredmény
 Nem tart fenn helyet embernek – mert *látszik* a síkon.
 És hogy az első lépő lépését megidézéd:
 Felbujtása teremtményednek, mely követ egy nap,
 És ugyanígy letaszít. A teremtés egyszeri forrás,
 S álltak előtted a sorban. Jó, kurkássz zavarosban,
 Moss kezét inkább benne, ne idd meg: a többi, mögötted,
 Csak sarat ízlel, s most ha megállsz – beleinni alig mer.
 Gépeket és eszméket bátorítasz föl a tettel,
 Csak lélektelen és testetlen holmi a műved; 1440
 Ennyit bírhat sz megformálni. Tökéletes annak
 Vagy csak, amit szántak veled: egyre tenyészni a síkon,
 Elsokasodni teremtményként – de csak akként.”
 Dermedten hallgatták Jónást, s látta hatását,
 Elmosolyodva, a költő. Elnézően Alap most
 Ráhunyorított, s népéhez fordult. „Ez a dolga
 Végül is, úgy hiszem, egy költőnek.” Az emberek erre
 Egymást nézték, s értetlen csöndet követően
 Úgy fetrengtek, hogy hasukat fogták kacajuktól.
 És Jónás arcára fagyott a mosoly, de Alap most
 Meg fölemelte a hangját. „Jónás éppen ezért lesz
 Majd Anyavárosnak még nálatok is jogosultabb
 Része, s szebb, féltettebb éke. Ha mind az igazság
 Édes kéjében fürdünk elaléltan, a lelkünk
 Eltompul, mert gyarló s hajlamos arra. De Jónás
 Hangja ha kísér, általa látunk majd fanyarabban,
 Így eddzük mi magunkat – s költőnket mi becsüljük,
 Mert *hivatása* a vétó, s mert hivatása, fizetjük.
 És Anyaváros mindent megfogad, elfogad – egy nap
 Nyílik a nagy városkapu majd, s azon emberi lépten, 1460
 Megszentelve a síkot, a végsőnek kitenyészített
 Földi igazság érkezik, és letelepszik a síkra.”
 És megfogta a nép Jónást meg a tiltakozókat,
 Merthogy a polgárok kevesebben voltak – az útnak
 Első léptei elkoppantak, s pusztá Nemesnép

Házai új úr házai lettek, majd a magánynak
 Éjjeli, gondatlan vendégeitől beszakadtak.
 Majd a gyomoknak csöndes-dolgos népei jöttek,
 S ültek az egykor fénylő udvarok árnyaiban meg.
 És csak nézte magasból a romlást vak szemű Jusztá
 És Gyula, kőlabáról, hallgatag, összekacsintva.

Mint amikor hangyák telepednek, távoli tájra –
 S látjuk előbb, hordozza magányát egy anyahangya,
 Ez most alkonyi nászrepülése utáni, az első
 Reggel, a szárnyát már levetette, a híme leszédült,
 Tíz méternyi magasból, névtelenül – de előtte
 Oly nemesen pázrottak: méltó volt a halálhoz –,
 És mire násznépének vad felhője eloszlott,
 Fészektől már végleg messze került ez a nőstény – – –
 Húzza magával terhét, tervekkkel viselősen 1480
 Áll meg néha, eseten – semmi se látszik a tervből,
 Ám van-e költő látni akarni: *mi* készül e képre
 Rászorodni utólag – nincsen; – látni valóban,
 Hogy mit uszít a világra, ha apró szerve kitágul,
 S nincsen – s hogy kártékony? ...nem, fönséges a hangya – – –
 Persze fölélte a végső cseppet a dajkamirigyből,
 Hát nincs más út, gazdanövényt keres: arra akácfát
 Lát, de a fát lakják már, és a kolónia boldog,
 Őrei egymást ugratják és játszanak éppen,
 Port dobígnak a néma levéltetvekre, kacagnak,
 És rend látszik a bolyban s érett munkamegosztás – – –
 Nőstényünk csinosítja magát, és messzire csalja,
 Fúárnyékba, az egyiket, és a fejét leharapja,
 Aztán birkózik tetemével, hogy szaga annak
 Átjárhassa a sejtjeit, és már indul a mindig
 Jókedvű örök fele, és azok ott szalutálnak – – –
 Már az akácfa kemény gyökerében lépked a nőstény,
 Már idegen folyosókon jár, vonszolja a terhét,
 Végül a legvédettebb zugban, fölleli végső
 Célját, s látja, lehasznált fénye felől, a királynőt – – – 1500

Elszeret egy-két udvari hangyát, s párat a szélsőbb
Tisztviselőkből, s már a pohárnok, az ételt
Tálcán kínáló ficsúr is szeretője, tojások
Elcipelőit s dalnokokat csábít a homályba,
S ott a tojásait egy nap, nagy kínlódva, lerakja – – –
Minden, s mintha örökké így ment volna, megy eztán:
Már a saját anyjukra tekintenek úgy, ahogy az jár
Egy idegennek, bösz undorral, az udvariak, már
Őt zárják s közösítik ki, s megvonva az ételt
Tőle, a régi királynő elpusztul, s a tojások,
Békében, s a törődés jó melegére, kikelnek – – –
S mert a sajátjaival kíván szaporodni a nőstény,
Lassan az új faj lesz többségben a trónja körül, majd
Már a hatalmának külsőbb gyűrüiben is, s csak
Terjed az új faj, míg odakint, vihorászva gyanútlan,
Őrzik az örök a várost, nem tudván, hogy az udvar
Belső forradalomnak fészke, *s a vesztüket őrzik;*
Aztán őrsváltást rendel el új kapitányuk,
S zöldfülű, nyegle, nyeletlen hangyák állnak a lesre – – –
S épül az új nép első építménye: a régi 1520
Város becstellenül, némán, meglöpva, lebomlik,
Már anyagán hever, újra egyenlően vele, *szépen* – – –
És indul, nagyüzemben, tombol az új fiasítás,
És az akác gyökeréből más-más testi adottság,
Rang és értelem árad, számlálatlan, a színre: a
Gyűjtögetésre, az építésre valók meg az örök;
Mások bent, a tojások halmainál magasodnak,
Végül a párosodásra valók, kik a nagyszerű Napnak
Fénysugarától távol töltik az életüket – mind,
Mind egy fajból, melyt közös étel, a néma akác és
Öntudatuk, mely a nőstény léte, határol el egynek – – –
Persze az építőkre irányul a több figyelem most,
És mindenki alájuk termel, vastagon élnek,
S mert a vadászok nem hozhatnak elég eleséget
Megnőtt étvágyukra, a tetveket elszaporítják

S őrzik, azok meg rabként, mézharmattal adóznak,
S bár az akácfa legyengül, úgy mérik ki a hangyák,
Jó érzékkel, a szolgák számát, hogy ki-kihajtson – – –
S most, hogy a város a nagy fa köré s gyökerébe föllepült,
Látjuk az útvonalaknak vastagodó vonalában az 1540
Egyre csodásabb ésszerűséget; mert a vadászok
Környéküknek mindegyik pontját be-bejárják,
Ismerik azt, s ahol úgy jó, megszabják a továbbot
Máris az ismert szaggal, a szagban adatcsomagokkal,
S sztrádák lesznek a fűben, s lesznek a főbb közügyeknek
Fórumai, s meg-megtorpannak szólni a hangyák – – –
Szorgalom és takarékoság, testvéri segítség,
Bátorság, egyenjogúság, vakhit meg alázat
S legfőlült ösztönös összhang: kíméletlenül irtják,
S földolgozzák, már kitanulva, a másszagú léteket;
S nem bánják, hogy nincs az egyénnek semmije: önként,
Lelkesen áldozzák magukat, ha az érre hidat kell
Verni, s a többi nem érez részvétet, ha a híd áll – – –
S közben a néma akácnak környékét letarolják,
Semmi sem emlékeztet a régire, semmi se zöldell
Már körülöttük, s kínnal, mind messzebbre vadásznak;
És közeledve a szarka, darázs fölkapja a lábát,
S mindegy is: mert házitücsök s a giliszta kimúlt rég
Ebből a tájból, és magevő apró madaraknak 1560
Sincs eleség itt; zord hegemonia ez, csak a hangyák
S rabszolgáik furcsa magányát zengi a környék – – –
S míg a királynő nagy kínok közepette vonaglik:
Lelket plántál, lelkesedést visz a bolyba – de látni
Senki se látja, a szájhagyományból félik a hangyák,
S csak kisugárzik, mint megtartó eszme, föléjük – – –
Épp ugyanígy lelt társat az ember, s vette be várát,
Így használta a hűlő testmeleget sokasodni,
Nőtt fel a tájhoz, végül mérte magához a tájat,
Majd letarolta, s bár törvénye csak egy volt,
Mindene át volt hatva ez eggyel; semmi előjog

Vagy hagyomány nem volt fontos: csak a munka tagolta
Több rétegre a népet – s *minden réteg egyenlő*:
Ez volt egy-törvénye, amit gonddal csinosított
Kedve szerint hevülő és hűlő évtizedekben,
S így épült fel a síkon, Aranytó partjai mellé,
Emberi szemmel föl sose mért mértéke alá – s most
Éjszaka van, nem látjuk fényeitől – Anyaváros.

Fényes utat kivetítve a hosszú sötétre, haladtak,
S gondolkodtak a polgárok. Már rég elégük volt
Egytörvényből, -kosztból és egyenjogúságból, 1580
Mert lehetett ugyan, állva kevélyen csillagalapján,
Vérbő és gyönyörű Anyaváros, az ég fele büszkén
Törhettek kőtornyai csillaga csúcaiból, és
Józanító zizegéssel plántálhatta az áram
Indaszerű huzalokba a lelket, az emberi elme
Érezhette magát istennek, ahogy le-lelépett
Hosszú futószalagokról egy-egy büszke találmány –
Mert egyenétrend, ízlés és kényelmi igénynek
Eszközeit láthatta csak ekkor a népbe vegyülni, a
Nagy fejlődést egykedvűen nézte az ember,
S így lett szép Anyaváros fészke a híg unalomnak.
Mentek, s emlékeztek az elmúlt évtizedekre:
Nem volt, nem lehetett lehetőség messze remélni,
Merthogy az egyszeri ember rangja a társadalomban
Két keze volt, s nem más, csak amelyhez a két keze értett,
Ámde a munkáért pénz nem járt, semmi, csak élet,
Annak biztonsága – s a mindig-elég-eleségért
Jól dolgozni hiábavaló, és mert ki se tűnhet
Senki a bolyból, merthogy a boly neve munka, s a munka
Minden fázisa, színe egyenlő, már a csobánok 1600
Rendjei is megszűntek, s szívta fogát csak a polgár.
Persze a hegyről jött Alap írta az új szereposztást
Egy házból, amiben megbújt, hogy senki se lássa,
És mint szellem, csak némán lebegett Anyaváros
Tornyai gyér levegőjű szintjén, fönt, s a nevében

Már a szenátus döntött, s abban csak kiemelt hím
Ült, s bár rejtély volt, oda kik, mikor és milyen úton
Választattak, a nép nagy része előtt a hatalmuk,
Újabb és újabb riadalmakkal, megokolt volt:
Délibabák és más-más rémei jöttek a síknak,
És a szenátus jelszavakat szórt válaszul ekkor:
Még-építeni, még-termelni s még szorosabbra
Zárni, s szebbre gyalulni a nép testét, a kiálló
Rücsköket eltüntetni – s fölszívódtak a rémek.
És Anyaváros Alapnak, s *rajta keresztül* a síkon
Porló vak Jusztának meg kőlabú Gyulának
Messzi hatalmát félte a döntésekben: a bírák
Merthogy ezekre hivatkoztak minduntalan; így hát
Nem, sosem emberi szignó állt az ítéleteken, csak
Az, hogy *kelt itt s most, az igazság szörnyű nevében.* 1620
Így lehetett egy társadalomban földi a mérce:
Már nem a felsőbb, önmaga teljében viruló és
Nyilván élő égi Igazsághoz közelítés
Volt, hanem írott jog követése. S persze találmány
Tartott ágyat e rendnek: a nyomdák gépe fölizzott,
Nagy hangú villanymotorok bögték föl, a törvényt
És a helyesbítéseket ontva; a nép kitanulta
Mind a betűk tudományát, és hordozta az írást,
Büszkén, polcra tehette, s kápráztatta hatalma.
Úgy, hogy a két élő szobrot már senki se látta,
Merthogy múlt az idő, s feledésbe merültek a Juszta
Bájai, és Gyula rendítetlen nagy szigorának
Érce – a régiek éltek, s némán, rendre, kihaltak,
Így hát senki se tudta, a szignó kit takar, azt már
Nem kérdezték, lusták voltak: *polcon a törvény,*
Másra mi szükség. Mégis, a polgárok hagyományát,
Azt, hogy rendre kíváncsibb vérük a többiekénél,
Nem fojthatta el, érintetlen hagyta az új rend,
És a kíváncsiak így Anyaváros gyűlöletéig
Sodródtak, gyűlöltek rendjét, bár emögött csak 1640

Egy kérdésnek válaszolatlansága parázslott,
Egy kérdése, mit föltenni se tudtak – előtört,
Mert érezték, hogy nem jól megy ez így, a gyanakvás.

És most mentek, szépen, reflektorral az éjben,
Élőkön egy költő, Jónás ment, ő az, akit bár
Elszédített mindegyik új út, épület és híd,
És hogy Aranytó nagy hullámai kögyenessel
Mérkőztek meg a parton, a nép tisztán tagozódott,
S egyre tökéletesebben lett tagolatlan, a város
Népei munkamegosztásnak s felsőbb akaratnak
Vastagodó gyökerében tették, névtelenül s nem
Várva a fönti gyümölcsre, a dolgukat – épp úgy,
Mondta ki versben a költő, *mint csak a hangyák*;
S elbűvölte a fejlődés: természetet érzett
Mindegyik vonalában az egynemű társadalomnak,
És igen, épp így mondta: a költő éppen a keskeny
Híd, mely a természet meg az ember közt feszül, és a
Költő dolga örökkön csak puhatólni: ha lejt, hát
Merre, s hogy melyik oldalról rakták le a pallót –
Ám most már más lelkesítette: a sík idegenje.
Többször előreszaladt, majd vissza, csaholva,
Furcsa színű, alakú köveket gyömködve a zsebbe,
Száz sosem érzett illatot észlelt, és a sötétből
Lámpájával olyan nyomokat hasított ki, melyekhez
Élőlényt emlékei nem rendeltek utólag.
Elnézó mosolyú polgárok mentek utána a síkon,
És mind felszabadultabban lépdeltek, a gondból
Percre feledtek: minden költő népe bohóca
Egyben, Jónást *erre* szerették, így lehetett, hogy
Elnézték a rajongást, mit Jónás Anyaváros
Építéséhez tett hozzá – ő ilyen, és *mert*
Most mivelünk izzik, hadd játsszon s szökjön előre.
Lassan a néma Nemesnép árnyai tűntek elő, ezt
Megsegtette a Nap, mely megbontotta az éjet,
És telt kékje alól nemesen, feketén kimagaslott

1660

Két szobor arrébb. Egyre, kimérten, félve haladtak.
Láttak furcsa, pirosló halmokat és tetejükben
Vékonyodó szálfákat a kéklő égre mutatni:
Még érzett az utolsó mozdulatuk daca – merthogy
Úgy hullnak le a régi gerendák, hogy sebük éppen
Fölfele nézzen; a tartott ház beszakad, s kegyelettel,
Fejfájául, a szálfá megáll a kevély egyenesben;
Sírhalomra a háznak a természet koszorúkat
Hord: kócos, gyomverte a frissen visszakerített
Része a síknak: az emberhez csángált területnek
Még vezekelnivalója van – ámde az emberi házak
Romjai sírok: a természet vörösébe borítja,
Lassú esővel nyalja, vihartól védi, gazolja
Hűtlenül elkotródott ellensége tanyáját.

Már leszegett fejfel lépdeltek az udvarok árnyas
Részein, és nem szóltak az új jövevények. A költő,
Döbbenetüktől elkülönülten, máris az első
Dombra szaladt, s onnan lekiáltott: „Ez gyönyörűszép!”
Erre legyintettek csak a polgárok, de sötétjük
Oszlott: „Hát, ilyen ő” – mondták egymásra kacsintva.
Aztán mentek a régi Nemesnép ág-bogosával
Küzdve tovább, dacosan, s meglátták végre a néma
Szobrot, az egyiket, és, mellette a másik is ott volt.
Persze alig hallottak Jusztáról, de a nőből
Régi szerelmeket éreztek gomolyogni – a rosszabb
Fajtaból, aki percre beszámoltat, de kicsinylőn
És unalommal túri a mással, nélküle töltött
Évek lángjai lángtalan és csupasz elsorolását,
S értetlenséget színelve akasztja meg: *ennyi?* –
Ám játéka alatt sem tudja tagadni: a romlás
Hallgatag asszonya lett; Jusztát repkény borította.
És Gyula testén is vörösen, kőrozsa tenyészett,
S mintha azokból ömlene tápláléka, a kőnek
Szívta finom hajszáltrepedéseit, ám ahol írás
Tarkította, a zöld levelek gonddal simogatták,

1680

1700

Nem feszegették, állt csak a védő szőnyeg alatt, s bár
 Éhes volt a növény, okos is: jól tudta, hogy ő is
 Több, ha le nem veri, és el nem pusztítja a régi
 Díszeket új hajlékában – hiszen őt igazolják.
 Karmos, hosszú vasakkal csapkodták le a rózsát,
 És ujjongtak a polgárok, hogy a rózsza alól mind
 Több betű bukkant fel, nyújtózva a hajnali fényben,
 Majd amikor már megtisztították a szobornak
Minden részét, és a virágnak tárogató, nagy
 Bimbóit letaposták, nyomban a kőre meredtek:
 „Ó, hiszen ezt ismerjük: ez írás!” Persze azonnal
 Fejteni kezdték, s nem sok idő kellett, mire bennük
 Összeverődött képe a törvénynek, mely az ősi
 Elve szerint, elemelten, a felhőkől igazított
 Önmaga teljéhez mindent, soha emberi nyelven
 Nem szólalt meg, az ember akárhogyan is magyarázta,
 Mert a betűk köze Juszta előtt volt nyitva, a végső
 Értelem általa, rajta keresztül lett csak, erővel,
 Mindenkor véghezvihető – szép, jogszerű volt így;
 Ám ha az ember a vak Jusztát kikerülte merészen,
 És az iránymutatást maga értelmezte, a bűnnek
 Már Gyula lett eredője; s a megszülető tudománynak
 Furcsa alapköve volt, hogy a jog kétfajta. *A tárgyi,*
 Azt csak az ember szülheti, hogyha Gyulát magyarázza,
 És az *alannyal* jelzett, melybe a kezdeti eszme
 Lett tömörítve, alája söpörve a régi királyság
 S persze az ősi jelentés: *az, hogy mit szabad* – ám itt
 Erről szó sincs még, még tiszta tekintetek égtek,
 Bennük tiszta a szándék: sérelem érte a polgárt,
 Mégsem bosszút akartak, csak jobb rendet a népnek. 1740
 Egy kötelelet dúdolva vetettek Juszta nyakán át,
Megdöntötték, vállra emelték, és Gyula orra
 Szintén porba fúródott, fölkapták, s megijedtek
 Bár, mert súlytalanul ringott csak a vállakon, indult
 Tántorítatlan léptű menetben a horda a síkon,

1720

1740

És sietősen: elérje ebédre a szép Anyavárost.
 És hazaérve, a szobrokat egy nagy tér közepére,
 Épp oda állították, hol meggyűlik a fény, hova
 Árnyékot domb, épület és huzal íve sosem tart,
 Majd fordultak a polgárok, mert őket a legfőbb
 Háznak alagsora várta: Alap búvóhelye megnyílt,
 És jelszóra kirángatták Alapot, ki a napra.
 S míg vezetőjük a fényben csak dörzsölte szemét és
 Egyre hunyorgott, ők papirost kerítettek elő, hogy
 Szerződést szövegezzenek. És nem volt, csodamódon
 Nem volt semmi vitának tárgya az új szöveg, annak
 Mindegyik betűjében mintha örökkön adott kód
 Volna a végszó. Majd végeztek, s összetekerték
 Szerződésüket egy agg pórnak az ostora mentén,
 És Jónásnak – most is lelkes volt – keze lendült, 1760
 És a papírt a magasba mutatta. „Egyenjogú másként
 Lesz eztán mindenki: nevezhetjük közös ügynek;
 Mától a város, Aranytó, s persze a sík: közösünk, és
 Mindaz, amit mint környezet ők minékünk kijelölnek;
 Már nem földi parancsok szabta borús egyenélet
 Lesz, mi a közbe terel, hanem egy *mérték* s lehetőség.
 Nem kötelez már holmi közös játék meg ülésrend,
 Ízlés vagy hagyomány fonalához iránymutatás, ám
 Mégis egyenlő lesz mindenki, ha ennek a tájnak
 Mindene mindenkit, megadott súllyal s ugyanúgy ér.
 Így az egyenlőség, bár eddig kényszer, *adottság*
 Volt csak: mától *eredményünk*. S gondoskodik erről,
 Polgárságunk szerződése, kezemben: az állam.
 És Gyula súg Jusztának, s Juszta ítélt, hogy Alapnak
 Kendőjéből Juszta szavára szigor s kegy eredjen.
 És csuka, róka, ha tetszik, hát egymásra morogjon,
 Ám ne feledjék, hogy foglyuk foga is befelé áll.
 Így hát szerződünk, újfent összhangban a síkkal,
 És az egyenlőség legyen immár célja – egyénnek;
 Szerződésen alapszik rendünk, és nem a régi, 1780

Lusta szokásokon, és nem földi karizmán.”
 Jónás fogta az ívet, s átnyújtotta Alapnak.
 Ő a papír sorait bogaraknak látta, hunyorgott
 Még, de aláírta. S fölzengő éljenezéssel
 Kezdte a polgár történelmét, és Anyavárost
 Szorgalmas kezek újrameszelték. Minden a régi
 Színét kapta: a halványkék kék lett, noha halvány,
 És égő vörösök lettek vörösök, noha égők,
 Molnárok, bankárok s úrvezetők, utasok mind
 Éppen a régi színekkel festették le a várost
 S benne az életüket, s ugyanúgy ment minden azontúl,
 Mint addig, noha kissé máshogy is, otthonosabban,
 Mert a színekben szándékuk volt, s volt gyönyör abban.

 Gondoljunk csak az élet legnehezebb tavaszára,
 Könnyen idézhetjük, mondjuk ki nevét: *Legutóbbi*.
 Lassan eresztett, hosszú télnek kölyke, a jussát 1800
 Apja fölélte, *kijár nekem egy őszibb januárért* –
 Mondta a tél, s mikor elpattant, ott állt örökös-ként
 Egy ifjú, kit nem tanított meg semmire senki.
 Hirtelen olvadt s tört meg a vastag jég a folyókon,
 – Árvíz éve – a zöldbe vadult, buja ártereken meg
 Döglődő millió hal terjesztette a bűzét,
 Így hamvát tavaszunk már elveszítette korábban.
 Ám mire összekaparta magát, s táncolva, rügyezve
 Már gyarapodni tudott, jött anyja, a nyár, aki így szólt:
 Kurta gyerek voltál, ha enyém is, gyorsan, aludni;
 Átok szálljon a semmiszavú, felelőtlen apákra! –
 Éppen ilyen tavasz ébredt, öntve a szép Anyavárost
 Fattyú színeivel, mikor eltűnt onnan a költő.
 Meddő hangzavar épült, tárgyalták. „Hova ment hát?
 Nem tart máshova élet. Mindegyik út Anyavárost

Éri.” „Talán meghalt?” „Lehetetlen. Máshova vitte a
 Hangját.” „Az jó. Mert zavaros volt.” „Tiszteletet, hé.
 Régiek azt mondják, vele láttak a síkra.” „Nem értem.”
 „Én sem.” „Mit tudsz róla?” „Kivert kutyaként járt.”
 „Koldult?” „Volt olyan is.” „Csak a lábát nézte.” „Hasadt volt.”
 „Annyi legenda tetézte a híré, meg se lepődnék,
 Hogyha legendákból állt volna.” „De tegnap a téren
 Láttam! S nem volt fénykoszorú körülötte.” „Milyen volt?”
 „Visszataszító. Úgy állt, mint ki szeret kötekedni.
 Embereket szólított meg sipító, lehetetlen
 Fejhangon. Durván tipegő gyerekekre kiáltott,
 És köveket szórt anyjuk ölén nyüzisztó csecsemőkre,
 Nagy gonoszul kikacagva az édesanyák riadalmát.
 Fölféle nézett, és nadrágját összevizelte,
 Mintha a kéklő fellegből nyert volna erőt rá.
 Hámlott bőre az arcán, s úgy hagyták el a száját
 Válogatott átkok, más mintha csevegne. De nyelve
 Már nem is emberi nyelv volt, és ragadós keze lendült
 Egy-egy mondat végén. Napfényben hadonászott,
 Még árnyéka se volt. Kikerülték. Senki se nézett
 Rá, köszönés nélkül mentek mellette el ezrek,
 Órákig csak mondta, de lassú tél ez, a vége
 Gyorsabb lesz, gondoltam, pajtás, várj a tavaszra.”
 Jónás húlt helye, fölmelegedve, a többi helyekbe
 1840
 Olvadt halkan; a költő eltűnt az idővel
 Már tejes álmom lassan szenderedő feledése
 Vette körül, s Anyaváros mindennapjait újra
 Munka s a munka utáni időtöltés levegője
 Szállta meg, és bizonyos lett, költő nélkül is élhet
 És dolgozhat a nép, zaj sincs, s ugyanannyit termel.
 És mindinkább városias volt már Anyaváros,
 Másodrangúvá lett hosszú vidéke, a síknak
 Új szerepet szánt és osztott ki a társadalom: ha a
 Városi munka után pihenésre, magányra s a csöndre
 Vágyott, ezt az időt már *kint* töltötte az ember. Az

Állam is új feladattal volt terhelve: egyenlő
 Bár lehetett törvények előtt és megszületéskor,
 Később elkülönült mindenki, s merthogy a rendszer
 Lelke, rugója a pénz volt, s ebben is állt a különbség,
 Óvó leple alatt fölütötte fejét a szegénység.
 Ez lett újabb Délibabája, de válasza gyors volt:
Erre való a fölösleg – ciklikus osztogatással
 Mégis csak befagyasztotta, s kiemelte a legfőbb
 Problémák közül azt, hogy léteznek, kik a rendszert
 Épp elesettségükkel tartják. *Nem lehetett vita*, hát így 1860
 Lett, hogy a polgár rémuralomnak lett kerítője.
 Ebben az alsó, népes rész rettegte a felső
 Harmadot, attól több munkát várt, mert az adót a
 Fönti fizette, s bár nem több, csak harmad a harmad, az
 Ő tüdejükbe szorult be a nép gőgének egésze;
 Egyre utálatosabbak voltak, mert a szegénység,
 Úgy gondolták, választás kérdése; lenéztek
 Mindenkit, ki esettebb náluk. S féltek e gőgös
 Rétegek is: kevesebben voltak, s mert hol a pénz dönt,
 Ott tömegelv él, s mert tudjuk, csak harmad a harmad:
 Lenti igények elégítették ki, s mi a polgár
 Többségének jó, az majd jó lesz az egésznek –
 Így gondolta a pénz, s neki jó lett. Így egyenízlést
 Ízlelt mindenki, s kinek ez megfogta a gyomrát,
 Nem tehetett mást, mint bőfögött s csak utálta magát. Ám
 Már mindenki utált mindenkit: a régi bizalmak
 Szerződésekké alakultak; *ez egyszerűsítés* –
 Mondta a polgár, vívmányára, s messzire tartva
 Egy papirozt, kéjjel kacagott – *ugye szép az egyensúly?*
 S hogy le-lekösse, tovább altassa a lenti figyelmet, az 1880
 Állam még kieszelt ezer újabb fórumot. Annyi
 Hír, álhír, tévhír, sosehír kelt lábra – de hírként! –,
 Köztük a társadalom fő hírei is, hogy ezeknek
 Szörnyű hatálya alól nem vonhatták magukat ki,
 Kik részt kértek a társadalomból. Senkik előztek

Senkiket ismertségükkel: divatok, gyökerek meg
 Típusok égtek más-más arccal, névvel, erénnyel,
 Föllobbantva, kihúnyva. Az élet ritmusa, és bár
 Egy ideig próbálta követni, a féktelen ár nagy
 Tempóját nem bírta, s a népre apátia zúdult.

S bár boldogtalanul tengődtek, a teljes igazság
 Az volt, hogy napi boldogságból még sose kelt több.
 Boldogság az utálat, s annak furcsa világa:
 Mert rosszabb a kenyér is, hogyha a *másikak* aljas
 Péke kever bele lisztet, s nyilván jobb a kutyának,
 Hogyha *sajátunk* rántja a láncát, s szebb is az állat.
 Ezzel a felsőrangú tekintély égisze megszűnt,
 Színe jelölt mindent, aminek sose volt köze színhez,
 S ebben az elvben a polgár boldogságra talált. S így
 Aprózódva a mérték mindenkit kiemelt, és 1900
 Öntudatosá tett. A valóság ódivatú lett,
 Ám a valósítás, mint új fogalom s a helyettes
 Eszme, virágzott. Bármire ért csak az ember, arannyá
 Vált Anyavároson innen, majd szennye falain túl.
 Új termékek jöttek a hosszú futószalagokról,
 Csak kapkodta fejét, de az árut vitte magához,
 S boldogsággal nézte az ember, mégis az újat
 Várta, de addig is: élt s boldog volt; s hitte, azért él.
 Ám csak látszat volt ez a fejlődés, a sebesség
 Megtartásában ritmus sosem játszik – a bolygó
 Is száguld, ám mégse remegteti szél a lakóit –
 Így élt sodródó dinamizmusban statikusság,
 Egy bizonyosság volt csak, hogy nincsen bizonyosság;
 Minden gyermek vakfoltként született a családban:
 Féltek, ugyanakkor féltek tőle – mikor majd
 Ő lesz felnőt, úgy követ és épít hagyományt, hogy
 Lelkesen elvet minden fényt, idegen hagyományként,
 S szörnyű, mégsem rosszhiszeműen: mert amiben rég
 Felnőtt, nagykorúként azt értelmezni se tudja.
 Egy lemenőnyi időre sosem terveztek azontúl, 1920

Nem mondták el a régi meséket, s így a felejtés
Kortünet és divat is lett, s persze a múlttalan embert
Könnyen félrevezette az állam: büntudatokkal
Meg traumákkal nem számolt el senki, a népnek
Csak jobb *másnapot* ígért, az meg vitte tovább a
Kínt, nem is értve: időnként el mért csuklik a hangja.

S mert az időérzék kiveszett, de az ember időben
Kapja az értelmét: sosem élte meg egyszerűségét
Akkora súllyal, mint ezidőtől. Erre szorongás
Volt egy-válasza és önzés: nem volt szaporodni
Kedve, de persze azonnal megmagyarázta: ez így jó.
És divat ült a magányra, s az állam népe fogyását
Is pillérként építette magába: kiterjedt,
Jobban rátelepedve a népre. Az egyszeri polgár
Minden lépését már híre előzte, a város
Mindegyik zuga súgott róla, az eszközöket meg
Elméjének teljétől elalélva fogadta,
És berajongta az ember, s rabságára nem érzett
Rá. Tudománnyal elégítette ki ismeretét,
S akkor tudta meg azt, hogy a sík egy gömbre szabott lény,
Épp amikor már véglegesen bekoszolta. De ehhez
Nem kellett tudomány: a szeméthegek összeverődtek
Két oldalról, nem volt hely: szükségszerűen gömb.
Erre a síknak válasza fullasztó levegő volt,
Árvizek, ézengés és tengermélyi törések,
Mégis az állam az új problémákat kikerülte,
Mert törvénye a sík vesztével félve se számolt,
Így Gyula lábán nem volt, nem lehetett ilyen írás.
Így élt hát, a világot véglegesen letarolva,
S bár Anyavárosban fénylő elméje virágzott,
Romlott szirmok bűzét fújta a szél be a síkról,
S ettől a bűztől úgy menekült, ha a szelleme újabb
Bimbókkal pepecselt – s lelkében apátia tombolt.
Véges apátia és statikus, feledésbe taszító
Zűrzavar, és mert semmi se zökkenthette ki ebből,

Minden szál elvarrva, a vége lehúzva viasszal,
Céltalan öntudatának fodrai végleg elültek,
Történelme a síkba egészült: ekkor az ember
Fejlődése a végső nyugvópontra jutott – – –

És egy reggel Alap letekintett nagy magasából, 1960
Onnan, ahol sárgás rétegben táncol a város
Füstje a köddel, s nézte a népet. Nem szigetekben,
Véletlenszerűen rajzottak az emberek erre meg
Arra, a szél olykor tovaszórt valamennyit; egyenszint
Látott rajtuk, majd, ha leestek, kezdeti pontjuk
Meg se keresték, csak sodródtak bájtalanul, s ha
Néha vegyültek, nem kelt új vegyület, csak a régi
Lötty sűrűségét változtatták – s látta Alap, hogy
Ez nem jó. Közelebb szállt, lejjebb – két szobor állt ott.
Jusza talpzata síkos volt, rá combjairól folyt,
Vékonyan, emberi nedv; arcán kéjes mosoly ült, és
Félterpeszben így állt, vigyorogva a népre. Gyulának
Rajzai nem látszottak a rá fújt színek alól ki,
Ákom-bákomok és idegen jelek éltek a testén,
És bár ezzel a törvény nem lehetett fölülírva,
Mert egyik se jelentett semmit, szörnyű kínoktól
Rángott kőlabú Gyula arca. Alapra hatalmas
Súllyal, mégis józanítón szállt most a tudat, hogy
Minden, minden a földi világban, a kezdeti rajzás
Majd a közös szándék, mely a népét összetertele, 1980
Bő, termékeny fodrai kendőjének, a síknak
Lassú megszeliődése, s gyorsabb kiverése az
Ember síkját jelző hosszú karóknak, a raktár
Építése, hidak, gátak meg a régi Nemesnép,
S végül a szép Anyaváros fölhúzása Aranytó
Partján, s bennük a rendszer, a végső földi igazság
Egyszerű porból oly nehezen kimosott kicsi röge –
Minden látszik e pillantásból, s *mind ide fut ki.*

S akkor az égnek egy apró pontja beállt, körülötte
Körkörösén kezdett kavarnodni a szél, csoda örvény

Kezdett táncot, s egyre nagyobb lett. Hangtalanul nőtt,
 Oly némán, hogy csak fölerősítette a lenti
 Hangokat: itt egy gyermek akart még többet az édes
 Vattacukorból, és a szülőkön látta az árus,
 Itt van a perc, s az ajándék még több pénzt fial egykor;
 Ott egy negyvenes édesanyának gyűlt a fiával
 Meg baja, *nem vagyok én már gyermek*, mondta az ifjú,
 Három lány is várta a sarkon, azok megölelték,
 S míg indultak, főtt mérgében a hallgatag asszony;
 Ott kóbor kutya csent el a füstölgő lacikonyha 2000
 Pultja mögül zsíros falatot, megeredt vele máris,
 S persze loholt a nyomában a nagybajszú lacikonyhás,
 Végül a hajsz a cifra szökőkútban megakadt, és
 Nagy kacagással nézte a polgár, mert az eb ugrott;
 Arra szerelmesek álltak, s ellentétes irányból
 Szajkózták ugyanazt, hát csönd volt, mert hiszen egymást
 Két, egymásra kimért hang szíveli bár, ki is oltja,
 S ebben a csöndben a sértettség remekelt csak: a műve
 Nem más, mint hogy előlte szerelmüket egy napon; arrébb
 Szemfényvesztő állt hangos kamaszokkal a parton,
 És alkudtak a tóra, a tétet lassan emelte a
 Férfi, a zsebpénzzel teli erszények ki-kinyíltak,
 Végül, *Jó, a tiétek* – mondta, s gyorsan odébbállt;
 Ott békával játszott két gyerek, egy cigarettát
 Dugtak az állat szájába, s csak szívta a füstöt,
 Ám amikor már felfúvódott, s várta a véget, a
 Szájából sikítozva kivertek, s elmenekültek;
 Lent az aranytavi parton az udvarlója jelére
 Várt egy lány, a rigófütty elhangzott, az akácról
 Egy gyönyörű fiú ugrott le, s lehasaltak a fűbe, 2020
 Fűszál volt fogaik közt, nem számoltak a csönddel,
 Hallgattak, s élvezték. Átfordultak az éghez,
 S furcsa csodálattal nézték csak a hangtalan örvényt.
 S akkor az örvény nyelve Alap karjáig elért, majd
 Fogta, s a szép Anyavárosból végleg kiragadta.

ÖTÖDIK ÉNEK

Az Ördög vára szabályos, nagy köralapra kimért domb;
 Főnt tíz méter, alul meg négyszeresére menő az
 Átmérője. Az oldala mentén lombjaikat sok-
 Száz évesnek tűnő fák terjesztik a dombra,
 Annyira sűrűn, hogy kívülről észre se venni,
 Hogy koronáiknak köze fáatlan, és a magaslat
 Számlálatlan, jókora, emberfejnyi követ rejt.
 Egy ívvel falazott, széles barlang a lejárát,
 És nyílása a domb lankáira néz ki. A kürtő
 Onnan a domb gyomrába vezet, majd már közepénél,
 Súlyuk fordul, erő hat a vendégekre alulról,
 S hullnak, gyorsan, a vár tetejébe. Az Isten
 Hóna alatt a csömörlött ember volt, araszolva
 Lépdelt csak tova szűk, csöpögős folyosókon.
 Még ki se hültek a tálak, a bornak meg levegőzni 2040
 Sem volt csepp ideje, s máris megjöttek a síkról

Várt vendégek, a súlyos tölgyszékekre leültek,
S csak hallgattak a konyhai zörgések ricsajában.
És egyszerre az Ördög tűnt föl a konyha felől, majd
Meglépetéssel vette, hogy ülnek a két terítéknél;
Hátrált, s hátul, hallatszott, arcát csinosítja,
Majd átöltözik. És a szemérmes, halk suhogásból
Végre kiszólt: „Ugye mondtam, gyorsan végez a hős. De hogy
Ennyire gyorsan!” A szóra a hős lesütötte szemét, és
Pír öntötte el arcát. „Hagyjuk a lényegét, ennyit
Vártam már, hát nem sietek. Minek is, vacsorázzunk!” –
Mondta az Ördög, s bort töltött poharakba. – „A hősre!
El kell ismernem, kicsi hősöm, földi futásod
Nem volt ám érdemtelen. Íme!” Az asztali síkon,
Széles sorban, földi teremtmények sorakoztak:
Erdei gombaragu s rizsgombóc ült a levében,
Roston sült harcsára parajmártás folytatott, és
Mellé, egy talján sajttal, krumplit körítettek,
És volt friss túróval töltött alma, de állt még
Más is az asztalon: élesztőpástétom, a Győző 2060
Módra rakott toszkánai cukkini, végül a furcsa,
Krémszerű sajttal készült, mézédés sütemény zárt.
És bizalommal, a hős belekóstolt abba a borba,
S káromkodva kiköpte: „Akár az ecet, savanyú! Mít
Kínálsz, Ördög?!” „A legjobb boromat savanyúnak
Érzi az ember, ezen ne lepődj meg.” - - - - -
És hogy megvacsoráztak, már könnyed csevegésben
Oldódott föl a kezdeti, vendég-hozta feszültség,
S mindent megmutatott várában az Ördög. Alagsor
Mélyén jártak, hol hosszú vitrinsorok álltak,
S furcsa, szabályos rendben, mint leszerelt katonák. „Itt,
Íme, ez egy ébenszínű gólya ruhája: a síkra
Ebben a szárnyas köntösben szálltam le először.
Fészke Nemesnép erdőjében a legmagasabb fa
Legtetején volt.” Erre a hős: „Hát persze, te csaltál!
Semmi színekben nem szálltok le a földre, az első

S legszentebb a szabályok közt ez volt.” De az Ördög,
Míg a szemöldöke összehúzódott, nagy diadallal
Szólt: „Eszerint győztem, hiszen ez csak a vesztesek érve!
Ám tudnod kell, semmi esélyem nem lehetett a 2080
Földi ügyekbe kavarni. A fészkeimből kirepültem,
S vissza, tojásokkal pepecseltem; megfigyelő csak,
Ennyi lehettem a síkodon, és jó szórakozás volt.”
Sorra mutatta az Ördög végig az állatokat, volt
Ott kígyó, borjú, kutya, macska s földigiliszta,
Végül az emberi göncökig értek. „Most se lepődj meg:
Emberi képben is ott voltam, mint megfigyelő. De
Mondtam, minden rajtad múlt csak.” Furcsa, besüppedt
Arccal függtek a kampón emberi sorstípusok, s bár
Mind lélektelenül, hősünk ismerte az összest.
Így például a férfit, akit megtörnek az álmok,
S másnap reggel még beforog szeme abba az éjjel
Látott képbe, de elfojtja, s megszállja vidámság.
Látta az édesanyját, aki önző, s engedi bár a
Gyermekeket, egy-egy jámbor szóval büntudatot kelt.
Aztán kommúnák vezetője, a béke jelével:
Hús a kezében, s büszke a fajra, mely azt fele részben
Vette el, és besimult a vadászó társadalomba.
Ott volt két értetlen, sértett földi szerelmes:
Érzelmek játékát játszották, pedig embert 2100
Szó tesz, az érzelem az csak hátországa a szónak,
S hol kiemelkedik egymaga, ott megakadhat az ország
Ellátása, s a tetetlen szellem maga elhal.
Ott volt egy gyilkos, ki – mivel mindenki a jót, s ha
Kurta, saját jót, akkor is azt építi a tettel –
Jónak gondolhatta a gyilkosságot ez egyszer.
Ott volt egy gőgös fiatal, s vele szemben irigység,
Mindkettőjük a másikat érvelte, s kiemelte a másik
Bűnét, és fölerősítette is azt, s ez a legfőbb
Élvezetük volt, s védték, mert az utálat erőt ad.
Majd ezeket követően, *A sík* történeti részét

Hősökként alakító emberek álltak a vitrin
 Lapja mögött: jószándékú vezető, ki a népnek
 Kultúrhost alakított, kendőjéből a tűz meg
 Száz újabb lelemény és elmevirága került ki,
 Így ékelte körül nyugodalmas földi hatalmát,
 Nagy népének kényelmességére uralt rá,
 S arra, hogy egy kérdés sem hangzik el erre a néptől.
 Állt még ott egy gúnya: karizmatikus vezetőé,
 Ő váltotta föl épp az előbbi, szörnyű hatalma, 2120
 Mely tisztább vonalú volt, bár vonalára a szenny ült,
 Földi veszély riadalmán épült; minden, az addigi
 Síki világban fontos dolgot trónja alá gyűrt,
 S kérdéssel teli öntudatát le-lekötve a néphez:
 Mozgósított, épített, sorozott, s csak előre
 Hagyta a népet nézni, a múlt hozadéka: az önnön
 Régi hatalmának romlott eredője elolvadt.
 És ott volt a csobánok jelmeze, színeiben még
 Látszott, ők fejtették meg, mit a két szobor elrejt,
 Ám a tudásukon állva a népet már leigázták.
 Egy polgáruha is volt, némán fedte üveglap,
 Önzés bűze hatotta, mi messze csapott azon át is.
 Három göncöt láttak a vendégek, s ezek álltak a
 Végső vitrinben. Hosszú gombsor díszítette
 Mindhármát, s a középütt álló mintha gyerekre
 Illett volna. Színes szövetüknek száalai már rég
 Elporlottak, mégis, a gyűlölet egybeterelte a
 Holt anyagot. „Nézzétek, ez édes! – mondta az Ördög –,
 Mert az üvegvitrin szélén álló nagyokat két
 Népszerű, korcs tábor korcsabb vezetői viselték, 2140
 Ám a középső döntött köztük, s bár a világa
 Távoli volt, jószágban verte a többi világát,
 Döntésében az én szándékaim éltek: igazság
 Úgy, hogy a legkisebb rész dönt, mondom, sose jobbat!
 Legtisztább, legszentebb rendje az emberi létnek,
 Mondtátok, mert szerződés. De a vége: hogy én még

Csak rajzolni se tudtam volna reménytelenebbet.”
 „Ám ha e rongyokat én hordtam! – hördült föl a hős. – Mind
 Énhozzám simul, én hordtam, s emlékszem ezekre,
 Emlékszem, mit tettem ezekben tiszta tudattal,
 S hogy mit, elismerem, az lehet ettől még vita tárgya, de
 Hogyha ez ördögi álruha volt mind, én hova lettem,
 S mért emlékszem másra?” „Nem érted a létedet, ember.
 Nem voltál Alap, így hívtak bár – öntudatoknak
 Összessége lehettél. Nagyhangú vezetőid
 Hangját én adtam, kendőjét én telítettem,
 Ám minden vezető egy alsóbb öntudat éke,
 Annak azonnali, hű követője – hajó magas orrán
 Kőszobor: őt látják csak a megfáradt evezősök,
 Őt szidják, de nem ő evez, és az irányt is alulról 2160
 Szabják. S hogy mindig más? Bárhova fordul a teknő,
 Mind más szögből éri a Napnak fénye a szobrot.
 Nem lehetett hát más vezetője a népnek, olyan csak,
 Kit még elvisel, és aki rá illik, s belekódolt.”
 „Nem hiszem, hogy nem változtattad meg a medret” –
 Mondta a hős, s Istenre tekintett, várta, hogy onnan
 Jő a segítség. Mégis, az Ördög válasza gyors volt.
 „Példát mondok. Hát magyarázd meg a néma folyónak,
 Csak magyarázd meg a medret. Majd, hogy megmagyaráztad,
 Tárd föl előtte, a medrek mért alakulnak a síkon,
 Mért mélyülnek, mért telnek föl jobbra kövekkel,
 S balra miért lépnek lassúdad szélesedéssel.
 Vándorlásuk mennyiben állhat a medren? Ugyan már!
 Lásd, a meder csak időleges, itt más dönt. Na, kimondod?”
 És szomorúan mondta az ember: „A víz.” „Nem is az! Több
 Dönt annál: a folyó.” „S én voltam a megfelelője a
 Síki folyónak. Mégis, az útvonalat te sugalltad,
 Hát megszegted az alkut.” „Hallgass!” – mondta az Isten,
 S erre a hősünk megremegett, váratlanul érte.
 „Annyira én is súgtam. Tőlem jött a vezérlő 2180
 Csillag fénye, de néztem csak, ha hivatkozik is rám,

Mindig másfele fordul az emberi út. Ha lenézel
Rá, meglátod: cikkcakkot jártál be a síkon.
Észlelted, hogy rossz az irányod, s másfele mentél,
Mondtam, jó az irány most, s végül meg sose álltál
Ott, hol kellett, mert üdvös lett volna. Szerelmes
Voltál vad fejlődésedbe, tökéletesedsz így,
Gondoltad, s átlendültél. Ugye látod a végét?”
Erre az ember sírva fakadt, mert látta a veszét,
Végül: „Lássunk hát munkához!” – mondta az Ördög,
S már mindhárman az asztalnál, odafönt, az előbbi
Székeken ültek. „Hősünk, bátran. Halljuk a választ.”
„Nem tehetem meg. Nem mondom ki. Ugyan tudom én rég
Válaszomat, s ugyanúgy, ti is érzitek azt. De e szó már
Megmarad így, a kimondatlanság súlya alatt, mert...
Nem tehetek mást. És ha tanulság kell az utamból,
Hát legyen ez: ha vezérlő csillagom áll, a szememben
Még szórt fénye is isteni fény, oda tartok az úton,
S hogyha letévedek arról, visszasegít. De nem is több,
És szerepét sose túlzom. Merthogy ez: *emberi út*, mely 2200
Föltétlen követéstől óvja s félti magát, mert
Büszke saját okosabb lépéseire, s meg azokkal
Érveli elsikerültebb lépéseit. Én se vitatnám
Egyikteknek az útját s módszereit se, pedig tán
Volna tanácsom: nézzetek önmagatokra, sosem fér
Meglepetés szavatokba. Míg én: váratlanul élek,
Én: váratlanul építetek, s váratlanul állok
Végső kérdés színe előtt így, hallgatagon. Sőt,
Kérdezek én is, s válaszotokat már látom előre:
Mit képzeltek rólam, s legfőképp magatokról?”
Döbbsen hallgattak az istenek. Ördögi hang szólt
Végül. „S még engem vádoltál alkuszegéssel?
Hol van az eszme, amelyre nem én, de: te fűzted a rended?”
„Ó, van persze a szent és színtelen eszme, igazság,
Ám mint végső válaszomat, tudom azt is: ezúttal
Színeket éltetne, s nem az én színeimre szavazna.

Mert a saját, egy földi igazság lett az irányom,
S én szabom azt meg, már nem vonz a tiétek, a másé.”
„Azt sose hidd, kicsi hősünk, hogy nem okozhatok én és
– gúnyosan így mutatott Istenre az Ördög – a... Csillagod
Egy-két meglepetést. Mert most egy oldalon állunk,
Összeadódunk, s elpusztítunk istenerővel!
Hogy nyomaidd sóval hintsük be, s városod éjét
Síki valóság szállja meg újra. Vidáman a szél kezd
Táncot hűlő hamva fölött, s az meg sem tudja, a síkon
Könnyű lábaival mi fölött jár. Jól tudom én azt,
Mert fejlődésébe szerelmes, az emberi észnek
Nincs annál irtózatossabb kérdése, hogy aztán,
Már a halála utáni hetekben merre virágozik a
Nélküle is sértetlen földi világ. Hiszen új jog,
Új divat, új zene, új birodalmak s új lelemények
Fognak lángot másnaptól – a halottak ezekről
Mind lemaradnak, s ódivatuként vesznek a múltba.
Rájuk az élők, mert értetlenek, úgy haragudnak,
Mintha a holt a töretlen fejlődésre vetette
Volna követ. Meghalni – nem ésszerű, csak dacos, olcsó
És gyerekes, buta indulat első s visszavehetlen
Jajszava: egyszerűen csak furcsa, s nem logikus, mint
Egy városból elköltözni vidékre; az ember
Ezt gondolja. Tehát, kérdelem, nem félsz-e a képtől?” 2240
„Nem. S Ördög, gondolkozz, nem fogsz félrevezetni.
Elpusztítatok? Én már nem leszek attól a naptól.
Semmi találmány nem lesz többet, merthogy utánam
Nem lesz semmi, amit meg kéne előznom. A szélnek
Azt üzenem, szökdösse magát ki a szép Anyaváros
Hamva fölött, mielőtt még egy nap megtörik újabb,
Még magasabb falaiban. S elpusztítatok? Én már
Kérni akartam. Merthogy az úton most megakadtam,
S persze belátom: végleges, undorító a világom,
Nyugvópontja vakít, nem látom semmi jövőjét;
Aggastyánoktól csecsemőkig csak milliónyi

Hullnivaló szörny tengeti benne jövőtlenül éltét,
 S nem tagadom felelősségem sem – mégis, esélyem
 Nyílhat, hogyha ti véglegesen letöröltök a síkról.”
 Erre az Isten szólt dühösen. „Hogy esély? A halállal?
 Hősöm, félve figyellek, s aggódó szeretettel,
 Mert meghagyni akarlak, mégis, megzavarodtál,
 És bár védeni, fogni akarlak erős szorítással,
 Már bogozódsz kezeimből. Gondolj csillagi fényre,
 Míg láttad, sose törd benned föl e szó, a halálvágy. 2260
 Ezt még mondani is bűn, nézz rám, még beleborzong
 Isten is. Édes hősöm, a fényemet elveszítetted?”
 „Hogyha kimondom a rég megígért választ, az a vesztem.
 Egyiktek megörökli, s teljhatalommal, a síkot,
 Ám a világában már nem lesz hely nekem. Így, hogy
 Nincsen válasz, az eszköz hozzátok tapad, és él,
 Míg ti is éltek. Hogyha leromboltok, belekezdtek
 Háborútokba, de újabb patthelyzetre riadtok,
 Majd hiúságotok újratekert engem. Nagy esély ez.
 Mostani hulltom majdani, új rendem gyökeréül
 Látszik előttem, az új rend jobb lesz, mint az előbbi,
 Új lesz benne a jog s az igazság, új a szövetség.”
 Erre az istenek együtt mondták válaszukat, mely
 Így szólt: „Lássuk hát! Igaz úgy vár minket a síkon.”
 És a falak közt pillanatokra sem állt meg az élet.
 Hősünk éjjeli vendégsége alatt Anyaváros
 Még szebb lett, új tornyai álltak a régi alapra,
 Más anyagú és színű, szabású ruhákra cserélte a
 Régieket, s ki azokban járt, új sorba verődve,
 Újabb utcáit s tereit koptatni, a polgár. 2280
 Láta a hős, és sírva fakadt: fonálára ezeknek
 Ujját rá se tehetette, de itt van előtte az új rend,
 Mint idegen szövet, abban nincs munkája, magát meg
 Ódivatúnak látta, ki mellett elrobogott egy
 Általa rég telehordott, hosszú füstű szerelvény.
 „Jaj, sose sajnáld!” – mondta az Ördög, rákönyökölve az

Egyik karcsú toronyra, mely erre azonnal elomlott.
 „Hoppá! Véletlen volt!” – így röhögött a robajra,
 S máris, mintha gyufát pöccintett volna a hangyák
 Érett rendű bolyába, alatta a bajra fölébredt,
 Fölbolydult, s már védelmét szervezte a város.
 És mindhárman látták tiszta, okos hadirendjét,
 Benne a szolgának kitanított, szent logikát; szebb
 És nemesebb vonalút még csak képzelni se tudtak
 Volna az istenek. Elnyíló szemeikre csodálat
 Nedve csapódott, és látták, ha homályosan is, mint
 Épül hadtestekbe tehetség, termet, erő és
 Hozzáértés elve szerint, már messze feledve
 Ízlést, sérelmet meg utálatot, egyre, az ember.
 És látták, hogy a természetre kiált Anyaváros, 2300
 Most, hogy baj van, s azt szólítja, szövetkezik azzal.
 Jött is a természet, körülötte színek, hadipompa,
 Első fegyvere méltó volt hozzá: szakadékot
 Terjesztett ki a város előtti lapályra. De aztán
 Támadt: karcsú villámokból bátor előörs
 Lépett át fedezékén, és csipkedte a némán,
 Elbűvölve csak álló isteneket. S hogy a hős is
 Láta az ember iránti csodálatukat, hevesebben
 Vert kicsi szíve, s büszkén nézett széjjel a síkon:
 „Még csak méltók sem vagytok rá, hogy letaszítsatok
 Engem a lét tornyáról!” Közben a város előtt már
 Végre beállt egyenes hadirendje az emberiségnek,
 Nem mozdultak az oszlopok; első arcvonalából
 Hallgatag elszánás érzett csak: semmi, a harcban
 Nem szükségese jellege nem látszott a soroknak,
 Minden mozdulat, indulat úgy szemezett csak előre, hogy
 Azzal a védelmet szolgálja. Megállt vele szemben,
 Egymás mellett, rendben, egyenrangúan az Isten, az
 Ördög. S hősünk – mint egy felsőbb emberi szándék.
 S ekkor a városban kialudt, szisszenve, a villany. 2320
 Hősünk hosszú kezével a házakat elsimította,

Emberi építmények lettek a földdel egyenlők,
Repterek, emlékművek, belsővárosi halmok,
Városszéli csatornák, aztán fémhuzalokkal
Dőltek az oszlopok is, meg a fal, majd ott, ahol eddig
Csillagalapján öt tornyával az égbe mutatva
Állt Anyaváros, csillagalapját tartva a nép állt,
Mindent eltakaró porfelhőben, de kiérett:
Meztelenül, fedezék nélkül, nagy rémületével.
Ekkor az Ördög mozdult, s lépett még közelebbre.
Egy csettintésére a lélek terhei szűntek:
Elmúlt fájdalom és gyönyör, és elmúlt az igazság
Rontó és építő érzete, szellemi szárnyak
Hulltak a porba: remény meg lelkesedés, bizalom – s a
Mindebből eredő dolgok: türelem, dac, alázat,
Mindent félredobó vakhit, tettvágy s a törekvés.
És fölszisszent erre a csettintésre az Isten,
S látta, fakóbb lett hőse tekintete, néz csak előre,
Ám mégsem lát semmit, nem kérdez, kiveszett már
Értelmének magva – az eddigi kín, mely a város 2340
Pusztításakor ült ki az arcán, furcsa, tudatlan
Nézéssé szelídült; úszó nyálú mosolyába
Lángtalanul beleolvadt, s végleg, a kezdeti szikra.
Végül az Isten előlépett, és összeszorított
Foggal nézte az embert. Úgy tartotta kezét ki,
Mintha csak áldana, mégis, a hős feje erre lenyaklott.
És szigorúan nézte az Ördögöt, az meg a gyászát
Meg nem sértve, tapintatosan fordult el. Az Isten
Elhordozta kezét minden tájára a síknak,
S elporlottak a földön járó állatok és a
Hosszú vizekben bújkálók, s a magas levegőből
Is madarak fordultak ki, s becsapódtak a földbe.
Aztán elporlottak a fák, a füvek s a gyomok mind,
Majd minden gyönyörű domborzati jelleg is eltűnt,
És a hegyek könnyű porként leomoltak; a síknak
Már egyenes horizontján sejlett messzi határa.

Majd kialudtak a csillagok, és a Nap elveszítette
Életadó fényét, s hullt halvány öccse, a Hold is.
Rég a vizek tovafolytak a többi vizekhez, ezáltal 2360
Tengereket, tavakat kiemelve a szárazon – ez most
Épp fordítva esett meg: elillant nedve a síknak.
Végül a fény lobbant el, s minden szín beleépült
Egy nagy, színtelen éjbe, amelybe a fény se, de annak
Ellentettje se fért bele: nem volt fény, se sötétség.
Végül vad, fertőtlenítő tűz mosta a síkot,
Majd, hogy a lángja elült, mély csönd lett, végtelen és szép.
Némán álltak, várva, a porfelhő eloszoljon,
Már szomorún, egyedül s kimerülten az istenek. Aztán
Megtapogatták egymást, s érezték, hogy a hordott
Isteni-ördögi jelmezeiktől megszabadultak:
Egy- és Másisten gyönyörűek voltak; az egyik
Hím-, másik meg nőivarú, ugyanazzal a súllyal
Nyomták újra a földet, örültek. Végre elszlott
Nagy pora, hát megnézték újra a síkot. A város
Egykori fóruma táján két szobor állt konokon, vad
Tartásukkal: az ember művei! Elszíneződtek
S megroggyantak bár, sértetlenül álltak a síkon,
Furcsa zavartan, mégis daccal, ökölbe szorított
Kézzelek. Az istenek érezték, most újra csodálat 2380
Szállja meg őket az ember iránt, egy perc, de azonnal
Ugrottak, hogy a szobrokat is porrá finomítsák,
És ne legyen, mi a sík gyönyörű felszíne fölött áll,
Rálátással a síkra. Csalatkoztak. Bevetettek
Mindent, sőt az előbbi erőnek többszörösével
Küzdöttek, de a szobrok rendíthetetlenül álltak.
Semmi se használt! Ástak alattuk s egyre tüzeltek,
Majd kétségbeesetten röpködtek körülöttük,
És minden remegett, ahogy újra, hörögve feszültek
Rémisztő vállukkal a szobroknak, de azok csak
Nézték, elnéző mosolyukkal az isteneket, gúny
Látszott testtartásukon, és hogy szórakozás ez,

És vak Juszta Gyulára kacsintott néha, kacéran,
Lopva. De nem volt még a fogás meg a szobrokon! Eltelt
Annyi idő, hogy az emberi mérték összeomolna, ha
Azt érzékeltetni akarná, s akkor a küzdők
Elfogytak szörnyű erejükkel. Bár a megoldást
Tudták rég, kis időt még vártak, nagy szeretettel
Néztek széjjel a síkon, majd egymást megölelték,
S akkor a szobrok sértetlen testébe *beléptek*.
Egyisten Gyula testét vette föl, és húga Jusztát 2400
Húzta magára. Az újabb harc újult erejükből
Már jutalomjáték volt: testvérharcuk ezúttal
Szép lett, telve kedéllyel s pajkossággal, a tájat
Hosszú kacaj zengette be. És ragyogott csak a semmi,
Már sajnálta, hogy elporlott minden, minek erre
Pár györnyörű szava lenne. A küzdők hangja csilingelt,
Élvezték is a harcot, s szépséggel teli egyesülésük
Eltöltötte örömmel a síkot. Végül az első
Nagy repedés indult meg az egyikén, ekkor a másik
Várt, nem ütött, és hagyta a testvért ütni, hogy ő is
Megrepedezzen, majd egyszerre a csúcstól elérték,
S lényük, porként, porba, aláhullt. S most kavarnodni
Látjuk a port...! Tán Költő mászik elő, aki egykor
Egy puha lyukban húzta magát meg, s végre előáll,
Ám nem látja a várost, melyből egy nap eliszkolt;
Lépeget és vakarózik, a képet a porba leírja –
Tán csak szél mozdul s mozdít... Most mindenesetre
Látjuk, a végnek pillanatában a lassú időnek
Föltorlódnak sejtjei, és értetlenül állnak.
És kavargó csak a por, de hogy ebből itt mi lesz, azt már 2420
Nem tudjuk meg; vége, s művem elengedem, éljen.

A százegyedik év

– lírai pamflet –

2008

*L. Cs.-nak, aki még hitte,
de nekem már nem ajánlotta*

1.

*Eldobott vasárnap – Újrákos lakomázik a múltján – Kövér hónapok
– Akár egy isten – Ennyit kérnek, ennyi van – Valamit maszatolsz –
Nemzedéki sláger*

A százegyedik év nyitánya ez. Vasárnap
Reggel van, sugaras, kemény augusztus
Utolsója; a Nap korán megébred,
Hogy lenézzen a lent talált *nyomorra*.

Húszéves fiú áll, s fogát szorítva,
Zsebpénzért alakít ma ott bohócot
A *városnapi* népnek – így Hahóthy
Szóvivőnek, akin bizony szemérmes
Mosoly futkos: a rossz bohóc kitáncol
Olykor-olykor a tervezett szerepből,
S idegen szavakat vegyít a show-ba.
Képzeltük: a nép felét sem érti –
A bohóc egyetemre jár civilben,
Városnapra a tapsolók.

Közönség

Állatkerti szokás szerint adódik:
Gyerekek s ideges szülők, a kézben
Sörrel vagy telefonnal – és szemükben
Vakfoltként ül az eldobott vasárnap.

És a friss Nap az ünnepet beméri.

Újrákos lakomázik épp a múltján –
Most százéves a kút helyén fölépült
Városháza, egy ifjú és akarnok
Község fegyvere: oszlopos remekmű,
Mellyel városi kulcsait kivívta.
Így hát kell a bazár, a tánc, a színpad,
Ezzel tombol a rég halott pedigré
Fölött egy *kerület* – hiszen lebomlott
Az a városi múlt a nagy közönsben,
És most Nagy-Budapest falán belül jár
Mások múltjaival furán vegyülve.

És ugrál a bohóc fogát szorítva,
Mert hát kell az a kurva pénz a sörre,
Albérletre, kenyérre – itt tízezret,
Ott ötezret, ahogy jön, és az arcát
Úgysem látja meg ismerős; tanár lesz.

A magát maga átmosó tömegben
Hosszú sétabot indul, és eléri
Szóvivőnket. A megriadt Hahóthy
Hátrafordul, a botra néz: azon fut
A tekintete végig, és a végén,
Pecsétyűrűje színarany palánkja
Mögül egy gyönyörű öreg kacsint rá.

„Gyere, hagyd a fiút, kövess. Beszéljünk.” –

Az öreg kiragadja őt a többi
Tapsoló közül, és mohón karolja
Az ifjút, aki megy, s bizony megérzi
A lábán, hogy a társa ráutalja
Magát – mintha nyakában ülne, mennek.

„Hogy vagy, kedves Apó? De jó, hogy itt vagy.
Hányadszorra találkozunk?”

Nevetnek.

(Az ifjú hivatalnok új erőként
Ment el egy bemutatkozó raportra
A száz éve emelt erőd korábbi
Urához.)

„...Mikor is?”

„Tudom, hisz aznap
Született fiam: épp ma hét a hónap...”

„Kövér hónapok.”

„Ostobák.”

„De pénz van...?”

„Jaj, kisöreg, ne te bánts, hiszen szeretsz.”

„Na

Jól van, jól.”

Az öreg ficsúr Vitányi
A rövidke találka óta vagy hetente
Kényszeríti a szóvivőt csevelyre,
Amit az nem is ért, de jól nevelték,
Így hát nagy levegőt vesz, és fogadja
A hívásait, és nem is siettet
Semmit. Volt, hogy a jéghideg teraszra
Zárkózott ki gatyában egy mobillal,
Nehogy hangja az altatást zavarja,
S mikor az lemerült, zenélt a másik.

Hogy miről lehet ennyi szót lehúzni?
Ő sem tudja. A jó öreg: unalmas,
Születetten az. Épp olyan, ki inkább
Csak hallgatni szeret, szeret figyelni,
S míg Hahóthy fecseg, gyerekkoráról,
Bármiről: sose tudni, hogy vonalban
Van-e még. Na de mindig ott van.

Így hát

Kellemetlen egy ismerős, Hahóthy
Most örül neki mégis: itt a téren
Nem saját ügyet ünnepel – ha ünnep
Egy zsoldosnak a harc után a néppel
Elvegyülni.

Az agg, akit ma még csak
Harmadszorra se lát, akár egy isten
Lépked az ismerős tömegben,
S bölcsen hagyja: köszönjenek.

De nyilván,

Bár két évtizedig megállt a vár fokán mint
Tanácselnök, az elkopott öregnek
Nincsen félnivalója: *már továbbállt*,
Továbbtette hitét a nép – s a többi
Majd elrendezi fönt, ha elkaparják.

„Mondd, fiam, megy a munka?”

„Úgy, ahogy kell.”

„Máshogy kérdem: elégedett vagy?”

„Ennyit

Kérnek, ennyi van.”

„Úgy.”

„De mért kaparnék?”

Elmegy így is”

– a földre néz Hahóthy,

Követ rugdos, a kő akad, földadja,

Haladnak.

Megerősödik, kibontja

Lekötött sugarát, vakít a napfény,
Így kísértetiesre vált, világít
Sokszáz jól kimosott fehér leningje
Az újrakösi népnek; ez divat most.

„Jó állás. Mit akarna mást helyemben
Bárki? Van hitel, és nem ügy fizetni,
Gyerek, egy divatos lakás. Huszonnyolc
Évesen szaporodni nagy dolog ma,
S még meg sem szakadok. Kisujjnyi munka,
Nem terhel. Mik a gondjaid? Sosem volt
Ilyen téma közöttem és teközted.”

Fürgébb lesz az öreg, s a szó erősebb
Nála, mint azelőtt, ezen vívódik
Épp Hahóthy, s a választ bekérné
Újra, hogy finomítsa még. Vitányin
Látszik, hogy beelát.

„Rutin, hazugság.

Mint egy szerdai közlemény, barátom.
Régi komcsi vagyok, tehát megérezem:
Valamit maszatolsz. Van egy kigondolt
Mondandód, amit úgy viselsz a bőröd
Alatt, mint ezek ezt a szar leninget,
S világít! Kijelöl. Na mondd ki. Szóval?
Hová lesz az erő, amit nem adsz ki?”

Elsodródna. A népszerű gyerekasztár
Színpadán huzalok között az Isten
Hangos emlegetése: egy borostás
Technikus megakadt, s hanyatt leszédült,
Kifestett gyerekek, szülők röhögnek,
Majd fölcsendül a nemzedéki sláger.

„Arra fordítom azt, hogy elviseljem:
A munkám, amiért, s ezek, fizetnek:
Nem más, mint a nekik való hazugság.”

Halvány félmosolyával áll Vitányi,
Azzal néz föl a Napba, sétabotja
Kampójával az izzadó Hahóthy
Nyakán játszogat.

„Ej, nocsak. Nem is vagy
Egészen hülye gyermek.”
És haladnak.

2.

*Szép katonája volt – Minek kísérő? – Zsoldosok és megannyi tolvaj –
Újrákos kipihen, ha én lelépek – Csak akkor lehettem fiatal – Tükörbe
néztél? – Hiába fölvert bűneim*

„Nem nagy szó kicsi szájba ez? *Ha-zug-ság?*
Nahát! Réműletes!”

– kacsint Vitányi

Olyan pajkos, elégedett vigyorral,
Hogy az szinte varázsütés.

„S talán még

Bántották is a gyermeket, csipetnyi
Presszió is akadt, talán egy újabb
Ifjú lelkesedése lett a múlté,
Pedig szép katonája volt a köznek,
És sajnálja magát... Szívem szakad meg.” –

Élcelődik a jó öreg. Hahóthy
Nem tud szólni a gúny alól, erőt gyűjt,
S tudja, hogy ha sokáig áll a szónál,
Máris gyors vereség. Na most:

„Ne folytatd,
Mit akarsz tőlem? Igen sokat beszéltünk,
De ilyenek előtt nem mutattad
Magad. Vagy ez a tiszta szó zavart meg?
Kényelmes szerepem szerint naivnak
Tettetném magam, és neked kiadnám
Egy vergíliuszos szerep ruháit,
Lehetnél Lucifer. Hiszen megállna
Rajtad, jobbat öreg nem is kívánhat.
Méltányold kicsikét, hogy ezt kerültem.
Vitányim, ne akard, s maradj barátom,
Hogy előtted is egy bemért, kipróbált,
Iskolás *kimenő szöveg* lebegjen,
S várjon elfogadásra, mint a lecke.
Tudom, mit teszek, és ha volt is egy-egy
Rosszabb gondolatom saját magamról,
Még ha több ideámat is feledtem,
Nézz rám: *kész vagyok*. Így minek kísérő?
Kérdeztem: mit akarsz?”

Megáll Vitányi:
„Tudod, hogy, mi a dolgod?”
„Úgy. Idézzem
Szerződésemet?”

„Azt teszed, mit abban
Látsz? Igen? Hogy a munkakört a legjobb
Gonddal látod el? Azt, hogy egy szemernyit
Sem lépsz más akarathoz és igényhez?
Ösztönrel keresed javát a köznek?
Hülye. Nem, nem a munkakört citáltam:
Fölsőbb dolgaidat vetem szemedre,
De te még papírokhoz, egy aláírt
Eskühöz se tapadsz. Csak úgy csinálsz. Hisz
Itt ezt megteheted, sosem tűnik fel:
Újrakos sose volt a nagy tehetség
Keltetője. Ha bármi nagyszabású

Épült: zsoldosok és megannyi tolvaj
Közös műve, a nász fanyar gyümölcse
Volt. Sosem tűnik az föl itt, hogy egyik
Újabb zsoldosuk így keres belőlük,
Csak félszívvvel. Úgyis tudom, hogy aznap
Vagy csak bent, amikor kigyúl a lámpa
A rohadt kamerákon, és adás van.”

„Furcsa vagy. Nem is ismerek belőled
Semmit. Mindig erősnek és nyugodtnak
Látszottál a vonalban, így eszembe
Se jutott, hogy a múltadat kutassam.
Van-e bármid, amin megállsz, hogy oktass?”

„Van.”
„Mi az? Tömegek talán nem állnak
Reszkető bokatáncban úgy előtted,
Ahogy régen előtted; ezt akarnád?
Nincsen félnivaló, ha én haragszom.
Utcákat sem akarhatok teremtés
Címén úgy legyalulni, mint te tetted.
Újrakos kipihen, ha én lelépek,
De téged? Ha körültekint az ember,
A te agyszüleményeid lefognak,
Ne is lásson egyéb hazát tiédnél.
Úgy jársz-kelsz, te öreg, halott kísértet,
Mint kit fölfele buktatott a rendszer.
Nézz bátran körül, erre vagy te büszke?”

„Lesz még arra időnk ma, hogy kikomcsizd
Magad. Halljuk az én szerény mesémet.
Napra pontosan egyidős vagyok holt
Nagyapáddal...”

„Erős az én gyanúm, hogy
Fecsegek... hihetetlen, és terólad

Szinte semmit...

„A háborút szegényen
Éltem át, ragadós kezű diákként.
Huszonévesen egy esélyem az volt,
Hogy ezeknek adom magam. Ne gondold
Viszont azt, hogy ez egy okos, kigondolt
Döntés volt – csak *előre ment* az élet,
Tartottam vele, s az, ki nem: nem is volt.
Amikor huszonöt, talán huszonhat
Voltam, lett, s mai szemmel, ez sötét ügy.
Diktatúra... kopasz világ... ma ennyi.
Akkor *szőcske, ökör, torony* s ezer nő
Értekezleti díszletek mögött a
Cigarettaszünetben. Én csak akkor
Lehettem fiatal! S mikor nem őket
Hajtottam, csak a dolgomat tehettem:
Diktatúra, ha tetszik. És kiszálltam,
Mert mindenki kiszállt *azon az őszön*.
Megpofoztak utána. Két kezemmel
Kerestem kenyerem talán tíz évig,
Mire újra sodorba állt az élet.
És mindenki beállt megint, hiszen nem
Volt más út, hogy a dolgukat tehessek.
S dolgoztam, sokat is! Ha volt tehetség
Bennem, az sosem ült saját magára,
Kihajtottam, amit belém kimértek.
És könnyen vagyok így nyugodt; ajándék
Minden perc, ami hátravan.”

„Vitányim,
Mondd csak, törtek-e *termetek* nyomodban?
Buzgalmaddal a másokét lefogtad,
Ugye le?”

„S ha igen? Bizony, családok
Csontzenéje kísérte utam, törettem
Karriert. De nyugodt vagyok, nyugodtabb,

Mint te bármikor is lehetsz.”

„Miért is?”
„Hát mert tudtam a dolgomat.”
„Lehet, hogy
Jól értem?!”

„Kicsi gyermekem, ha bármi
Rosszat tettem, a tett mögött az ország
Építése, a szebb jövő húzódott.”

„Ó, nyilván. S valakit ha tönkretettél,
Akkor is csak a nagyszerű jövőre
Gondoltál, hiszen érthető. Tükörbe
Néztél?”

„Mért lovagolsz ezen? Hiszen nem
Számít semmit az ember egymagában.”

„És tart még ez a hit? Nyugodt ezért vagy?”

„Hát... értelme ha *volni* volt is: abból,
Ami itt ti csináltok, elhiszem, hogy
Nem lett. És veled épp azért kötekszem,
Mert megvetsz, kiokítasz önmagamból,
S egy nap győztesen állsz, mikor hiába
Fölvett bűneimet viszem magammal.”

3.

*Pogány keresztény – Ő megoldja – Kártyavár sem épült –
Lokálpatrióták – Nehéz lesz – Elhasal húsz évnél*

Újrákos vezetője már tizenhét
Éve egy bizonyos Dióss, hatalmas
Műveltségű jogász, akit *szokás lett*
Megválasztani, bármelyik színeben
Indult éppen a nélküle erőtlén
Városházi erőknek. Azt kegyelte
Mindig is, ki alázatot, s rajongva
Mutatott, eszerint karolt föl egy-egy
Pártot, s tette a hű alattvalókat
Gazdaggá, ha tarolt az új szövetség.

Nem élt meg soha elv, se párt mögötte,
S így győzött! Akivel kezét fogott, a
Győztes oldalon érte fény, ha ébredt,
S jó pénzért kiheverte, hogy csak ólban
Tartott disznaja egy bolond lovagnak.

Mint egy vár ura, kardozik Dióss az
Üvegszál meg a síküveg korában,
Népszerű, hisz a nép szívére érez,
Makacs, színpadias, pogány keresztény,
Ki jól tudja: reménytelen vidék ez,
S Újrákos sosevolt nemesi múltját
Hiszi benne, a vágyait betölti,
S ő győz, míg operettszerű a kampány.
Nem jár Pestre, de majd (így ő) bevárja;
Minden reggel a kispiacra sétál
Parolázni, s a városházi portán
Az üres kosarat, köszön, s leadja.

Tiszta hős: soha egy forint nem érte
Férgesen zsebeit, sosem lopott még;
S tragikus: nagy az udvaroncok éhe,
S *az ő dolga* a szájakat betömni.
Itt egy új dunaparti lakás emennek,
Papírozva, amott szerény ajánlás
Egy újrákosi gyár felé – s azonnal
Kiegészül a frakció, a hangos
Városházi ülésterem szavazni
Kezd, s amit sem a nép, sem egy kifeslett
Demokrácia nem tud: ő megoldja.

Előkép is akad: Szakály, a bűnrössz
Dalköltő, aki jobb jogász, de legjobb
Polgármestere volt az új polisznak
Még száz éve, s a városi cím a műve.
Dióss itt avat, ott avat gyümölcsfát
Emlékének, a verseit betéve
Tudja, s évtizedes legenda is kelt
Róluk. Merthogy a mindig épp legyőzött,
Ellenzéki sorokban azt beszélük,
Rejt egy ritka fotót Dióss fiókja:

Ő áll rajta a nagyszerű Szakályként
Díszmagyarban, a jól tömött bajusszal,
Sámsonnal s Delilával oldalán, és
Egymást nézi a két remek komondor.

Négyszer négy sikeres körét lefutva
Ismerték ki Dióssat a pártok, és az
Ötödik szavazás előtt magára
Maradt ő, kit a győzelem marasztal –
S nem a munka, hiszen *halott* tizenhat
Év volt mind: ezer évelő virágágy
S százhatvan koszorú selyemszalagja
Mondta csak, hogy a régi rend letűnt már:
Két méterre a föld fölé nem ért el
Kőműves keze; *kártyavár* sem épült.

Dióss így egyedül csapott a kampány
Közepébe, de véderőt toborzott:
Zászlájának alatta gyászmagyarként
Gyülekeztek a sorscsapott, levágott
Fülű, sánta fiúk, szedett-vedettek,
Morgók és szuszogók; kicsik, de annál
Hangosabbak. Az élükön Dióssnak
Kipróbált vigyorú, ravasz cselédje,
Kótha állt, aki úgy tapint lyukakra
A törvény szövetén, akár az ördög.

Az újrakösiaknak új szavakra
Volt szükségük – az új erő megadta.
Lokálpatrióta. Ez állt a címer
Osztatlan mezején: a legzsiványabb
Válasz minden olyan nehéz esetre,
Amihez nem adott tudást az Isten.

S Dióss úgy aratott sikert, hogy az már
Csoda: egymaga több igent behajtott,
Mint a két dögunalmas új kihívó:
Jobbról Barcs, fiatal fiú, szerényebb
Kvalitású akárkinél, ki indult –
S balról Rajnainé, a rég kiugrott
Tanárnő, kihívó, nagyétkű nőstény,
Akit egy bajuszos tanügyminiszter
Nádpálcája ütött-gyötört jelöltté.

Dióss nem hülye, tudta jól: nehéz lesz
Így megnyerni a majd következő, a
Hatodik szavazást – hiszen gulyája
Épphogycsak bekerült alá a listán,
S két nagy tömbje között a testületnek
Úgy hülnek ki az új királycsinálók,
Mint lábvíz, ami, jóllehet, királyi.

Mert a testületé a jog: *a döntés*
Joga, s annyi esik Dióss kezére,
Hogy saját hivatalt teremt magának,
S *végrehajtja*, mit asztalán talál.

Az
Rémisztette, hogy elhasal húsz évnél,
S nem fog többet a nagy Szakály nehéztölgly
Háttérében időzni, mint Vitányi
Tanácselnök, az abszolút rekorder.

4.

Közjáték

„Ingyenélet erős szagát tüdőzőm
Le magamba, nehéz előle futni:
Úgy állsz lábaid ágbogán, Vitányi,
Mintha járna neked, csak úgy, az állás,
S hálát kéne ezen felül rebegnem
Talán mert... te tudod, miért. Fölébed
Ernyő nyílt huszonévesen. Hazugság
Szövetéből, a félelem színével,
De *pajzsként*. Csak az én fejem fedetlen,
S hosszú lesz kifizetnem azt, hogy éltél.
Rajtam hajtja be ám a sors a biztos
Munkahely meg a tervezés világát,
Úgyes kis nyaralódat is nekem kell
Törlesztgetnem az én nehéz adómból,
S azt, hogy bírom-e, meg se nézed: eltűnsz,
Mint egy kártyaadós, ki búcsúzóul

Hálátlan gyereket kiált felém” – most
Ezt gondolja Hahóthy, és Vitányi
Érzi gondolatát.

„Látszik rajta a gondtalan gyerekkor,
Arra könnyű jövőt falazni. Látszik
Rajta, hogy sose tudja meg, milyen harc
Megteremteni *rendszerét* a falnak.
Téglákat rak a megszabott alapra,
Ennyi dolga van, és ha jól csinálja,
Ő ér majd a tető dicső szögéig,
És lenézi a mély alap hagyóit.
Engem háború, diktatúra hajszolt,
Neki *én* szavatoltam egy vidámabb,
Hosszabb nyolcvanas éveket. S a művem
Ő is, mint ez a felhúzott kis ország,
Amiből kitagadni kezd. Pedig nagy
Hazugságaim épp azért hazudtam
Meg, önzetlenül és vakon, hogy egy nap
Megszülessen a nemzedék, amelynek
Nem kell másra figyelni, mint magára” –
Ezt gondolja Vitányi, és Hahóthy
Érzi gondolatát.

Nyolcvanhárom az egyik és huszonnyolc
A másik – de közöttük egy halott sáv.
Kettejüknek a legnagyobb hibái
Forrtak össze e sávban, így hazugság
És gög. Állnak a gondolat vizében
Némán, és kibeszélhetetlenül. Megy
Az idő, s nem akarja tudni: itt ezek még
Beszélnének.

5.

*Népénél nyugatibb király – Elért magáig – Mint '90 körül – Ezernyi
forgatókönyv – Szerény mosoly – Mennyi – Tiéd a mennyeknek országa*

Új mandátuma éjjelén Dióss mint
Népénél nyugatibb király, elunta
Ünneplőit.

Az elkövetkezőkön
Fárasztotta eszét, s bizony belátta,
Hogy az ott kaviározó, az asztal
Tetején palotást vető csapattal
Semmi dolga azon felül, hogy intéz
Háromszázezer egyszerű forintot
És meghagyja hitük: királycsinálók.

Kótha más. Neki ára van: legyen egy-
Millió a *tanácsadás* havonta,
Már hétfőn szövegezzük – így haladt, majd
Számolt egyre Dióss, s elért magáig.

Rágyújtott szivarára, mely szívatlan
Égett végig. A füstben ült a győztes
Polgármester az asztalon köszöntő
Csizmás senkik erős szagát beszívva,
És sajnálva magát meredt magára.

Másnap délben a testület fölállt, és
Egyhangún szavazott a két helyettes
Személyéről – a két nagyobb erőnek
Vezetői, a lomha Barcs s a dinnye-
Mellű Rajnainé kapott bizalmat
S fogta közre Dióss a tölgykatedrán.

Polgármesteri megnyitó, szokásjog.
Üdvözölte az újakat, s az elmúlt
Ciklus érdemeit spirálfüzetből
Fölsorolta; a régiek nagyívű
Álmait fölidézte, majd beszédét,
Úgy látszott, befejezte, mert leült. De
Visszahúzta a mikrofont magához...
S fölállt.

Frissnek, erősnek és szabadnak
Tűnt, mint régen, igen, talán '90
Körül, és levezette, hogy jövőre
Lesz százéves a kút helyén fölépült
Városháza, *s elődeink hitét csak
Úgy hisszük, ha a centenáriumra
Vele szemben egy új is áll.*

Kihúzta
Magát. Látta, hogy újra ő irányít,
Mert ő ad nevet, ő: saját ügyének,
És ki nem szavaz erre, azt levágnák.

Csönd támadt az ülésteremben, ujjal
Is könnyen kitapintható vesződés

A fejekben ezernyi forgatókönyv
Között, és a hatásszünet felénél,
Mikor Rajnainé szűrös szemekkel
A túloldali padsorokba nézett
Barcsnak bamba tekintetét keresve,
Majd egymásra meredtek, és kimérten
Bólintottak: az ötletével álló
Dióss tudta, hogy elveszett.

Fölállva

Tapsolták meg az ötletet, rajongott
Jegyző s képviselő – s bizony tekintet
Nélkül arra, hogy épp melyik sorokban
Kapott gombot.

A falfehér Dióssra

Köhögőroham ült, s amíg a rúzsos
Fogú Rajnainé vízért szalasztott,
A hátát veregette Barcs.

Azonnal

Szavazásra bocsájtva, és a vége
Egyhangú, fölemelt kezű, igenlő
Ünneplés, amiből Dióss kivonta
Magát kényszeredett, tanult mosollyal –
Na de másnap a médiát bejárta
Mint *szerény* mosoly.

Ó, hiszen kiváló

Hír volt ez, mikor egyre-másra szidták
Országszerte a megrekedt, irányát
Vesztett Nagy-Budapest zajos dugóit,
Élhetetlen, ügyetlen és jövőtlen
Mindennapjait – ám Dióss ügyét most
Helytörténeti tálalással adták,
Mivel rég, amikor fölállt az első
Városháza: pimasz, s kivált világos
Jele volt, hogy az új s erős közösség
Önálló közigazgatást akar.

Tehát ha

Újrakos darukat növeszt, s alattuk
Városháza alapja nő ki, az csak
Üzenet lehet... és: beláthatatlan,
Mit lép erre a többi, jól kiépült
Iparú kerület, melyek magukban
Életképesek... *Új idők határán...* –
Így gondolta tovább s tovább a sajtó.

Dióss nagy hiúsága jóllakottan
Felfűtötte a nagy Szakály szobáját,
Sámsonra s Delilára mézes álmot
Mért. És persze nyilatkozat, szereplés,
Interjú meg a kispiac dicsérő
Pillantásai...

Főleg egy Hahóthy

Nevű ifjú, kiszállt jogász találta
El kérdéseivel (határozott, de
Nyitott, jól idomítható fiú), s az
Interjúban az új vezér, a Város-
Építő lebegett a főszöveg fölé nyílt
Kék, újrakosi égen.

Ám eszével

Jól fölmérte az ügy komoly veszélyét:
Barcsot s Rajnainét hívatta pár nap
Késéssel, de azok csak egy rövidke
Választ küldtek az ingerült Dióssnak,
Halasztást javasolva, egy hetet vagy
Többet, mindenesetre hogy nyugodjon
Meg Dióss, s hogy az út közös lesz és szép,
S hogy az ő kvalitása biztosíték
A sikerre, de most időre lenne
Szükség... Mire Dióss gyanút fogott, és
Lenyargalt a helyettesekhez.

Első

Célja Rajnainé előszobája
Volt, hol Rajnai állt, a taxicégét
Városházi vonalra átjelentő
Jóorrú iparos – ki arra vesz fel
Százezret, hogy az asszonyát a munka
Oltárára segíti reggelente.

Állt középen a férj, a bal kezében
Friss kávé, s hetyegett a két gyakornok
Titkárnövel.

Akár egy éhes állat,
Úgy rontott be Dióss, s a kis közönség
Szétugrott. Lesütött tekintetével
Maradt Rajnai vice csattanóján
Lógva: *mondja, ne mondja* – ám Dióss nem
Hagyott erre időt, hamar kidobta,
Így indult meg a tárgyaló felé, s a
Lányok tiltakozása ellenére
Benyitott.

Leesett az álla: öt-hat
Ember ült a nagyszalon hatalmas
Vastagságú kupacba szerveződött
Papírok körül. Épp vadul vitáztak
Valamin – karikás szemek, kihúzott
Ingek s félredobott ruhák mutatták:
Órák óta az üg főlé merednek.

Ott volt Rajnainé, akin, mivel nő,
Fönnmaradt a ruhája, így a pára
Kiült egy kicsi csíkban, épp a melle
Közt – ott volt a majomfejű, hatalmas
Testű Barcs s az ügyes magánosítás
Révén sokmilliárdos új vagyona
Szert tett, hallgatag és erényes

Úr, Kopár – de a többi ismeretlen,
Könyvelőszerű férfi. Meglepődtek.

Úgy érezte Dióss magát, akár egy
Szindikátus előtt, amely kimondhat
Bármit, és neki az parancs. Lefoszlott
Minden udvarias bűbáj: világos
Helyzet ez – s eszerint Dióss csak egyet
Kérdezett egyenest szemükbe nézve.
„Mennyi.”

„Kétmilliárd talán, s megállunk” –
Mondta Barcs.

„Unió?”

„Felét.”

„De ahhoz
Mennyi kell, hogy ez itt *papír* maradjon?” –
Így Dióss, s nyomatéku elsöpörte
Az egész kupacot.

De most akár egy
Angyal, Rajnainé suhant az izzó
Polgármester elé:

„Te bölcs vezér vagy,
Hagyd a közkatonáknak azt, amit csak
Ők tudnak – sose félj: tiéd a mennyek-
Nek országa.”

De Barcs tovább ragozta
Kegyetlen mosolyával: „És ha bármi
Aláírnivaló lesz, azt tudatjuk.”

6.

Új a helyszín – Egy gödör csak – Neki kell megint beszélni – '56 sietős telén – Élni nem lehet bűn – Öregember egy uszályon – Kibagyva fokokat haladunk? – Húgom lánya, Beácska

Hirtelen zivatar, vidám eső ér
A városnapi nép fölé, s körülnéz.
Egyszerű divatokra lát, a színpad
Deszkáján a siker tavaly nem ismert,
Süldő papjait egy idén megújult
Tehetségkutató vetélkedőből,
Előttük meg az egynemű fogyasztók
Ritkás kis tömegét.

Amit tömegnek
Jószereént csak a szervezők neveznek
A jövő heti lapban. Új a helyszín,
Még nem szokta meg ezt a nép: korábban
A lakótelepek között dübörgött
A városnap; idén került először
A sportpálya halott fűvű, hatalmas
Mezejére.

A szervezés fölött mint
Vezérelv lebegett, hogy új színekkel
Színesedjen a népszerű paletta,
Kárpótlásul azért, hogy egy gödör csak:
Ennyi áll kijelölt helyén az épületnek
Majd' egy éve. A programok vidámak,
Két nagyszínpad is áll a több kisebb közt;
Utcahosszú gyerekvonat, de dodzsem,
Céllövölde, vizesfoci s leharcolt
Sztárok is csatasorban állnak itt, hogy
Méltó hírnevet adjanak ma estig
Az újrákosi centenáriumnak.
Még egy sportrepülő is átsuhant a
Nép fölött, körözött (a füst a százaz
Számot véste az égre), majd továbbállt
Budaörsre, ahol leszállt – korábban,
Minthogy füstje az ég vizén elolvadt.

Az eső, mielőtt a nép elindult
Volna, már el is állt – talán nem is volt
Itt más célja, csak annyi, hogy saját kis
Módján tiszteletét tegye, s magából
Is hozzátegyen ennyit egy alatta
Zsibongó kerület nagy ünnepéhez.

Sárpöttyök nemesítik és kötik meg
A sportpálya porát, s kilép a csíkos
Ponyvájú pavilon fedett hűséből
Most az ifjú Hahóthy.

„Jó, elállt már,
Mehetünk.”

Hunyorogva lép utána
S megy mellette az ősz hajú Vitányi.
Visszhangként remeg és zenél közöttük
Az öreg legutóbbi, nem palástolt

Indulattal elővetett, s bizonnal
Bántó mondata. Érti ezt Vitányi,
S tudja, hogy neki kell megint beszélni.

„Mégsem tudtam a nagyszerű '90
Óta senkihez úgy közel kerülni,
Mint a *most* huszonéves, új fiúkhoz.
Többen jönnek a nyolcadikra hozzám
Bélyegügyben, a gyűjteményemet csak
Megcsodálni, a blokkjaim fotózni,
Dicsekedni akár – ügyes fiúk. De
Régebb? Volt, aki azt akarta tudni,
Van-e már örökös, ki majd beváltja
Töredéksoraimnak ősi álmát,
Ha én távozom. Ám ti még lehettek
Jók, s a dolgom a jó felé vezetni...
Téged is, nehogy elnagyolt pojáca
Légy te is.”

De Hahóthyt ez se tudja
M megbékíteni. Foghegyén kicsúszott
Mondattal teszi helyre *most* Vitányit,
S látszik rajta, ríposztja már korábban
Kész volt.

„Mért hízelepsz? Velem gyalultál
'56 sietős telén akasztó-
Fát?”

S már bánja is – épp előbb mesélte
El Vitányi, melyik felén telelt ki
A *hosszú* barikádnak, és mivel fizette.

„Nyilván rosszul esik, de nem nagy ügy, ha
Hozzájuk sorolódom – én soroltam
Hozzájuk, hiszen élni nem lehet bűn.
És pont erre utaltam: így, keményen

S őszintén sose tudtam én a *benti*
Emberekkel azóta társalogni.
Polgármestered is kerül, pedig hát
Tanácselnöke voltam, és alattam
Szolgált, ifjú tanácsnokom, kis apród
Volt nálam, de ma mindegyik szavában
Ott húzódik a *tét*; ugyan legyőzte
Rendszerem, szeme sarka még nyitott rám.”

„Bocsáss meg.”

„Na, ilyet se mer kibőköni
A száján, mivel ebbe is bizonnal
Tétet lát. Pedig én bizony lejártam
Mint egy régi lemez. De fél. Te nem félsz,
Nem hiszed, hogy egyéb vagyok, mint
Egy könnyű öregember egy uszályon,
Amit már a sodorra tett, leoldott
A föld népe, s a víz szeszélye tart a
Földközelenben.”

„A munka nem kíván meg
Cimbizést; nekem az nem ügy, ha más a
Hullámhossza Diósnak. Én csodáltam
Darabig, s ma is úgy hiszem, hogy ő kell
Újrakosnak – azonban azt alái-
Rom: van egy fal a *most nagyok* fölött és
Alatt. Én se beszélhetek magamról
Negyven-ötvenesekkel, és nekik sem
Kényszerük beavatniuk magukba,
Így van ez. De nem így van ez, mióta
Felzúgott a világ?”

„Dehogy! Szerinted
Párosával, erő felett, kihagyva
Fokokat haladunk? Ha volt is olykor
Egy-egy nagy generáció nyomán űr:
Akkor volt, ha utódjait levette

Lábukról a vitán felül megálló
Eredmény, s az irigykedő tanoncok
Akkor vágytak az ópapák kegyére.”

„De ez nagy generáció. Ezért találtunk
Mi egymásra, nem?”

„Ez? Dióss? Ugyan már.”

„Mégis csak levetettek egy, *bocsánat*:
Rohadt göncöt...”

„Ezeknek itt, *bocsánat*:

A *sajtójuk* erős. De rég túléltek
Magukat – s *odafönt*. Ez ám a baj. Nézd
Meg Dióss: csak azért mereszt szűnyogként
Fullánkot, hogy a masni jobban álljon
Rajta. Semmi erő nem áll mögötte.
Egy pojáca.”

„A nép elég erő...”

„S a

Nép akarta a testület fölálltát
Két nagy párttal. Az ő leszart kis
Szövetsége nem oszt-szoroz. Hacsak nem
Áll majd össze a jobb lakást ígérő
Oldallal.”

„Dehogyan áll.”

„Fiam, naiv vagy.”

„Vegyük végig. A Barcs mögött zsbongók-
Csaolók kicsi cirkuszát lenézi,
Bár egy oldalon állt velük, s a szólam
Keresztény ugyanúgy. De hát személyes
Sértettségek előzik itt a lelki
Rokonságot.”

„Az istened, Dióss nem
Sajnál semmit azért, hogy ők hatalmat
Ne érintsenek. Így akár a balhoz
Is találna utat...”

„Kizárt. Nekem pont
Ő vallotta: ki már kezét szorított
Velük, annak örökre bűz tapad meg
A kezén.”

„Valamit kihagysz, fiacskám.”

„Mit is? Hisz pofonegyszerű.”

„A *szívnek*

Nagy hatalma van, és nagyobb, ha kell, a
Népénél is.”

A szóvivő megáll. Nem érti.

„Mi van?”

Erre Vitányi úgy kacsint a zsúfolt
Céllövölde felé, akárha ott a válasz
Állna görbe csövek keresztüzében.
Megtámaszkodik, és a bot nyelével
Így mutatja az új irányt az ifjú
Szóvivőnek.

A Nap talán gyanítja
A vesztét, hisz a délután javát már
Átsütötte – de sejtethető letűntét
Megpróbálja a legnagyobb rohammal
Feledtetni; a kardja *réz*, s azonnal
Elárulja: haló vezér verekszik
Az idővel – a trónja meglepődne,
Ha a csörte magas, vasas porából
Visszajönne remegve, és leülne.

Áll a válasz, ahogy beér a páros
A pulthoz.

„Te, szerinted, itt a térnek
Hánypálcás figurája vagy, ha dugtad
Azt a nőt, ki a szent Dióss egyetlen,
Nagy gyöngéje? Akit szegény hiába
Üldöz már ezer éve nagy titokban?”

Heveny szívdobogása lesz Hahóthy
Szóvivőnek, akin hülyén világít
Nyakkendője az alkony új színében.

„Honnan...?”

„Rajnainéd? Rokon, közletről.
Húgom lánya, Beácska. Ő nem árult
El semmit – s dehogyisnem: én pelenkás
Kora óta tudom, mikor mi áll egy
Pirulása mögött. Rokon. De hát nem
Tudtad? S ennyit a rossz szagú baloldal
Meséjéről. Az elveket jegelni
Nem nagy ügy, magyarázat is kerül majd,
És Dióss... bűdösödni kész.”

„De ő nem...?”

„Ne félj; *tudja*. Ezek nem itt maradnak
Titokban. De te *kellesz*, és amíg ez
Így lesz, semmi bajod.”

„Na szép. De *holnap*

Sok dolog kiderül.”

„Ki ám. Haladjunk,
Még ránk esteledik, s alig rajongtam
A jó programokért.”

Nevet Vitányi,
S a jó programok ifjú tálalója
Lábait fegyelemre bírja, hogy kicsit se
Remegjen. Hiszen az jut épp eszébe:
Az ő Rajnainéja múlt vasárnap
Lemondott.

Leszerelt matektanárként
Úgy kellett egy-egy iskolát bezárjon
A nyáron, hogy a szebb jövőt sugallja
Közben – s persze az ügy kicsit leverte
A lábáról, a kőkemény lemondás
Mégis hirtelen érte most Hahóthy.

Új tálalóvalót kapott tehát, s úgy
Terítette: a pénz világa tett egy
Jobb ajánlatot, így jelentkezett ki
Tőlük Rajnainé. Helyére új al-
Polgármester, a frakció legifjabb
Tagja állt be, ügyes fiú – bolondos
Kis strómanja a sasszemű Kopárnak,
Akit épp a napokban ért a nagy kegy:
Díszpolgári címet kapott a Háztól.

Nemrég Rajnainé s Hahóthy vélet-
Lenül összefutottak, és a bankjuk
Márványszínű előterében egy szót
Is váltottak pénteken. Kapott jobb
Állást és fizetést Kopár virágzó
Cégénél, na de volt a rég kihívó,
Veszedelmes, erős kötésű nőstény
Kék szemében a frissen eldobottak
Fényéből valami.

7.

Jók egynyáriak is – Kifizetve mind – Némán szívta fogát – Szóvivőt keres – Tervrajz: van – Jött a nagy nap – Nagy Isten!

Pár hónappal a testület fölállta
Után már gödör ásított a telken,
S szakértők hada hemzsegett fölötte.

Addig is szavazások ebben-abbán
Az ügyben: vezetőcserék tekintet
Nélkül arra, hogy áll-e színbetonban
Szerződésük. A távozók lelépti
Díja nem forgott a viták tüzében –
A betyárbeccsület sosem nehéz ügy,
Ha más pénze az ára. Jóelőre
Megtárgyalt leselejtezések, új s új
Géppark és autók – a parkokat díszítő
Virágokra megújított papírok:
Jók *egynyáriak* is, hisz' így telente
Új kontraktus íródhat, új felekkel.

Könnyű volt napirendre venni mindezt:
A gödörre vetült a nép figyelme.

Több mázsányi talaj került platókra
Szortírozva: a minta ment ki Bécsbe,
Építészirodák nagyszalára,
S minden útba eső akácfa mellett
Készült egy-egy erős hatástanulmány:
Mit bír majd ki az épület, ha szél fúj,
Ha esik s ha borús az idő, a házban
Dolgozókra miként hat az, hogy át kell
Költözködni a más színű világba,
Mit állhat ki a mélygarázs a körben
Húzódó vizek ellenében, aztán:
Nyugtató-e, ha bármilyen szökőkút
Áll a tág aulában, és az ügyfél-
Szolgálat levegője jó-e, hogyha
Illatos. Kifizetve mind, darabja
Két és ötmillió között, de még terv-
Rajz se volt, amiről vitázni tudna
Az új testület.

És az összes ügyben
Egyhangún szavazott a ház, Dióss is
Aláírta a rendelkezéseket, majd
Némán szívta fogát. Hiszen világos
Volt, ha nem teszi s obstruál: az ügyre
Nagyobb fény esik.

Így a pult alatt tűnt
El vagy százmillió forint, s mikor már
Úgy gondolta, elült a nagyszüret, hát
Megjött Bécsből a földtanos jelentés:
Új helyszínt – vagy a mostanit javallják
Két méter kavicsággal... és szavaztak:
Kavicságy, na de kétszeres, hiszen nem
Újságospavilon fog állni rajta...

Dióss látta, miként folyik ki minden
Félretett millió, s határozott: ha
Megállítani ő kevés is, a dolgok
Tálalása talán kicsit segíthet,
S szóvivőt keres. Az: se több, se más, mint
Szakma – tiszta tekintet és erős hang
A tanult alapokra, és beállhat.

S új arc kell, hogy a szóvivőt ne érje
Senkinek keze el; saját *találmány*
Legyen: hála tartsa meg, és ne bármi-
Nemű más kötelem vagy ismeretség.

Így került be a szervilis Hahóthy
Az újrakösi pulpitus mögé – egy
Hosszú éjjel után, hiszen fiút szült
Felesége a templomos Bakáts tér
Szülőotthona gyér világú szintjén.
Interjúja okán kapott bizalmat,
S jól jött az, hiszen éppen állást
Keresett.

Hivatalba állt, s Dióssnak
Szövetségese lett a várt viharban,
Amely még nem akart sehogy kitörni.

Lenyűgözte Dióss, kiben letűnni
Készülő kor erős urát szerette
Hinni: vad modorú lovast, de művelt,
Nagylelkű vezetőt. *Apát.* Hahóthy
Azonnal hivatalba állt.

A pártok
Keresték: csupa nagyszerű ajánlat
Hangzott el – na de most bejött Dióss nagy
Számítása: olyan gyökértelen volt
Ott, Újraköson, és olyan gyanúsan

Alkalmatlan a fölkinált javakra,
Mint egy *pap*, ki a hit ködébe bújik.

Amikor legelőször állt a mikrofonnál,
Már azt *kommunikálta*, hogy talán nem
Épülhet föl a ház a terv szerinti
Időpontban, a nyárutón – a fő ok
A fagyott talaj, ám a legnagyobb hír,
Hogy tervrajz: *van*; az uniós kalaphoz
Az újrakösiaknak ez hiányzott,
S nem árt tudni: a testület nem állt le
Télen, dolgozik, és továbbra is nagy
Az összhang; a napokban új ülés lesz;
Polgármester urunk javaslatára
Ad hoc testület áll föl, és a döntést
Az meghozza hamar.

Zavart hívások

Indultak meg a házban és körötte:
Milyen terv?!

S bizony ám: Dióss az ősszel
Már gondolta, hogy ez lesz, és egy ismert
Mérnököt keresett. Az így szabott út
Nem volt épp elegáns, de *jogszerű* és
Gyors. Meg persze a rá hagyott idő is
Kevés volt, hogy a pártok egy lojális,
Új mérnökre találjanak. Dióss megette
Őket reggelire, s mivel Hahóthy
Kihirdette, hogy erre szakbizottság
Alakul, s a napokban: azt is önként
Szavazták meg – a tervezési díjból
Nem lesz pénz: megadóan elfogadták.

Nem volt rossz az a terv. Modern, világos
Vonalú, levegős, teret betöltő
Jövőháza kacérkodott papíron

A jelennel – a már fölállt bizottság
Elfogadta, s a pártok is bemérték,
Hogy Dióss kigolyozta őket.

Aztán

Jött a nagy nap. A győztesek közismert
Mosolyával a pulpitus mögé állt,
S köszöntötte a megjelent lapok meg
Tévék képviselőit a gyűrt szmokingú
Polgármester. A nagyterem vidáman
Motozott, kamerák sínen suhantak
Vágóképeikért: a már kiosztott
Napirendre hajoltak, és a képen
Egyetlen napirendi pont díszelgett.

Ünnepélyes, erős hitű csütörtök.

Aztán Rajnainé, a nyílt ülés le-
Vezetője beszélt, s a két hatalmas
Mell mögül, melyeken megállt Hahóthy
Szeme, gyors szavazást ígért.

A két név

Ismeretlenül ült Dióss fülében –
Tervezők nevei! S ahogy kinyitná
Száját, már A Hatalmas És Erős Nép
Megtett Képviselőin Átvezérelt
Tervrajz volt a kezében, és a táblán
Egy ellenzavazat, csak egy piroslott –
Kótháé, aki most szemét lesütve
Ült, s fölnezní se mert.

Dióss magához

Vette hát a papírt, s fejét, akár egy
Sebzett vad, fölemelte.

Mély, feszült csönd

Terjengett a sorok fölött, a sajtó
Fásult képviselőit is megülte

Ez az ünnepi hangulat.

Dióss most

Szorította az ing, s a toll remegve
Futott rá a papírra.

Taps fogadta

S éljenzés az aláírást, a zsíros
Hajzatú kamerások is vidáman
Biccentettek a pulpitus felé.

Nem

Baj, hát mindegy, a terveket ki jegyzi –
Ezt gondolta Dióss, de még vetett egy
Pillantást az imént *csukott szemekkel*
Aláírt papirosra, és a dátum
Láttán minden erő kiszállt belőle.

Rossz fénymásolat állt Dióss kezében,
Rajta több letakart betű, de tisztán
Látszott mélyfeketén: *ezerkilencszáz-*
Hat. S a rajz... igen ismerős. Nagy Isten!

8.

Azt hittem, kitör – Sűrű, vidéki vér – Jelkép ez a ház – Mintha a birtokán időzne – Új profilja lesz ennek is – Pufferzóna – Áruló

„Mestermunka, fiam” –

Vitányi ezt a
Két szót mondja csak úgy, előzmény
Nélkül, s tudja, kitartja most Hahóthy
Figyelmét. Na de hirtelen pirosság
Gyúl arcán: a gyerekvonat lelassít
Épp előttük, az ötvenes sofőr a
Mozdonyból kikiált a pár felé.

„Nos,

Tanácselnök úr? Egy fuvar?”

Beülnek,

S bár szégyelli Hahóthy, látja társa
Örömet; szava sincs. A kisvonat ma
A lakótelepek között körözget,
A városnap népeket vidáman
Fuvarozza az ünnepen. Gyerekhad

És velük fiatal szülők, meg egy-egy
Kisnyugdíjas – ez itt a célközönség;
A középkorúak maradnak otthon
Tévénél: a vasárnapot nem adják.

„Azt hittem, kitör, és elér a botrány
A nagy házban a régi jó szobáig,
De ahogy megetteted azt a néppel,
Hogy a régi terveket fogadják
El újként, fiam! Az bizony kiváló.
Mestermunka.” Elismerőn a botra
Csap Vitányi.

„Nem is nagy ügy” – Hahóthy

Elpirul. „Mikor egy kölyök fejével
Jöttem föl Budapestre még tíz éve,
Érettségi után, az építészet
Bűvölt még el a jog világa
Mellett. És bizony épp ezért rajongtam:
Az újrakösi főteret betöltő
Házért leghevesebben.”

„Ezt kifogta

A mázlista Dióss. Hogy építészet...
Az a sűrű vidéki vér segíti,
Ami mindig előkerül, ha baj van
A boldog Budapesten...”

„Örültem is, hogy

A házért, s nem a háznak ellenében
Kell érvelnem.”

„Ugyan, hiszen világos.

Ha támadja a terveket, bizonytal
Kitudódik: a nagy Dióss töketlen.
S így: jelkép ez a ház. A szóvivőnek
Tiszta lelkesedése átragadt a
Médiára, s a birkamód agyatlan
Népre is. Fanyaloghat építészek

Hada: hadd fanyalogjon, így a terv sok
Pénzbe sem kerül, és Dióss sokadszor
Jó gazdát alakíthat. Ez kiváló” –
Így Vitányi, s a botra csap megint.

A

Kisvonat katalolva jár, s megáll, ha
Intenek neki. Lassan megtelik, s az
Idősebbje fölismeri s köszönti
Vitányit, pedig itt a szóvivő is,
Ő Újrákoson éppolyan közismert
Arc – vagy azt hiszi csak? Hahóthyt
Társa népszerűsége most zavarja.
„Mindet ismered?”

„Én? Dehogy. Minek, ha
Ők ismernek?” – a gúnyra visszalő, sőt
Védhetetlenül és azonnal egy kék-
Vérűbb gúnnyal a jó öreg Vitányi.
S tényleg, mintha a birtokán időzne,
A lakótelepek között figyelni
Kezd, s mint nádor a földeken, vidáman
Nyújtogatja nyakát.

„Ezek szerinted
Szépek?” – kérdezi most a szóvivő, egy
Lepattant panel oldalára bökve.

„Ezek fontosak. És ha nem hiszed, hát
Számolj: mennyien élnek itt. S ugyan mi
Adott volna nekik jövőt, de munkát
Is egyben, ha ezek helyén a régi
Kis utcák...”

„Ez a szép jövő: jelen már.
Boldogok? Komolyan, megérte? Most már
Gazdagok? Ha nekem ma eltörölnék
A hitelt a lakásra, s a többi részt, mit
Kifizettem, a két kezembe adnák,

Megváltozna az életem.”

„Nekik nem

Változott meg?”

„Ugyan, nem érted. Én vért
Izzadok, hogy a részletet fizessem.”

„Ők sem a tapsra vártak ám. S a részlet?
Azt mondtad, nem is ügy fizetni.

„Hát mert...”

Szerencsés vagyok.”

„Úgy. Örülj, s ne ugrálj.”

„Akkor is. Nekem ez sosem...”

„Talán más

A bajod, nem az utcakép! Azokra
Gondolsz, míg a panelt szidod, kik abban
Élnek. Nem? Tudom én, tudom” – Vitányi
Lefegyverzi az ifjú hangot, aztán
Hátradől magabiztosan.

Kiér egy

Parkolószerű utca rejtékéből
A vonat, s alig egy sarokkal arrébb
Kockakőre fut; új világ.

A sarkon

Szülőotthon: erős falak, de láncolt
Kerítés, poros és erős kötésű
Plakátrétegek. Épp idén tavasszal
Lett Újrákoson ez csupán mementó,
Új profilja lesz ennek is: de rejtély,
Milyen zaj veszi majd magát be hosszú
Folyosóiba.

Szótlanul mered Vitányi

A nagy házra: Hahóthy rájön, és most
Kimondatja a tényt: „Te... itt születted?”
„Mint mindenki. Nehogy letámadj,

Épp te kommunikáltad ezt is.”

„Én ezt

Csináltam, de a társaid? Bezárták.”

„Társaim... tudod, itt a baj. Nekem már
Nincs közöm, sose lesz ezekhez. És nagy
Baj, hogy istened is puhán asszisztált
Hozzá.”

„Mit? Dehogyan. Dióss az élre
Állt a tiltakozásban.”

„Élre állni, az kell?

Szerepelni, zajongni, az, csak az kell?
Fotóztatni magát, az? Egy fenét. A
Szülőotthon a lényeg, és bezárták.
Ennyi. Mondd csak, azóta tett-e bármit,
Hogy pótolja? Hogy újat építtessen?
Még száz éve, a nagy Szakály korában,
Jóllehet, panamák között, de lett egy
Városháza. De kérem, élre állni?
Azt mindenki tud. Egy *projekt*, tudod, csak
Ennyi volt ez a pattogás: napokra
Lekötötte a híradókat, ennyi.”

„És a pártokat elfelejtet? Ők még
Ennyit sem...”

„Ne akard, hogy őket éppen
Én védjem. Hogy a pártok...? Ők a senkik,
Pufferzóna a nép s a fönnen álló
Vezetői között; a lényegük, hogy
Jól *szavazzanak*, és nem ám az,
Hogy jól *döntsenek*. És ha olykor egy-egy
Döntés jó... nem is értik azt, miért. Épp
Ezért baj, hogy a szent Dióss asszisztált
Ehhez: több van az árulóban, és rég
Nem itt volna az ő helye” – s Vitányi

Most felhúzza magát, az ingnyakával
Babráll, és levegőt sítólva vesz.

Egy

Szó visszhangja akasztja meg Hahóthyt.
„Áruló?”

„Na, szerinted az, ki nem megy
Tehetsége után, hogy elfogadja,
Hanem engedi messze futni csak mert
Kényelmes – mi az? Áruló, tehetség
Árulója. Nagyobb bűn ez bizonytal,
Mint gépként leszavazni ezt meg azt.”

„Nem tudom...” – motyog erre most Hahóthy
Kicsit színtelenül, de persze nem vár
Választ: áll a vonat, s a színpadok fény-
Árban úsznak, a basszus összerezzen;
Megérkeztek.

Egészen este lett már.

9.

*A kornak belül megfelelő – Két habkönnyű eperleves – Kineveztelek
– Munkanap van – Neve ipszilonja – Villámdelegátus a nyárutón –
Brüsszel!*

„Nagyszerű!”, „Cinikus!”, „Kemény, világos
Üzenet!” – tele volt erős címekkel
A sajtó, amikor megírta azt, hogy
Az újrakosziak nem új alapra,
De egy régire építik föl újabb
Városházukat. „Ez talán meginti
Budapest vezetőit” – állt a cikkben,
Mit Hahóthy fogalmazott, a használt
Álnéven, s a saját korábbi lapja
Közölt.

Persze a ház modern, a kornak
Belül megfelelő lesz, ezt közölte,
Már arcával, a szóvivő, kit egyre
Erősebb figyelem fogott körül, ha
Piacon, patikában állt a sorban,
Vagy, családapá, csekket szorítva
Olvasgatta a posta brossúráit.

Dióss visszaszorult a médiában,
S nem is bánta: kutyáival rohangált
A verőcei birtokon föl és le,
Tévéen nézte Hahóthyt, és örült, hogy
Nem ő küzd a bozótban. És az egyik
Nap kihívta a szóvivőt magához
Nagymarosra, ebédre.

Épp tavaszba
Fordult akkor a táj a hosszú télből,
Zakó nélkül a parti étteremben
Ültek, kint, a terasz fogós szelében,
És a régi királyi vár fokával
Szemeztek hunyorogva. Napsütésben
Két habkönnyű eperlevest hozattak.

Na fiam, gratulálok – így fejezte
Be Dióss az ebédet; újra intett
A pincérnek: a nagyfejű gyakornok
A kért hírlapot adta most kezébe,
Majd eltűnt. *Kineveztelek* – s Hahóthy
Elé tolt a friss lapot kinyitva,
Melynek egy mínuszos beszámolója
Arról szólt, hogy a szóvivő a végzett
Munkáján felül új, nagyobb hatáskört
Kap: már ő felelős az épülő ház
Szerződéseierért, aláírási
Joga van, de a testületben is kap
Egy széket, noha csak tanácskozási
Joggal kárpitozottat. És kezére
Polgármesteri munkatársak állnak,
Jól bevált hivatalnokok segítik.

Megfordult a világ Hahóthyval, s egy
Erőtéljes ütést kapott a válla
Táján. Persze barátilag, de szinte
Letaglózta. *Na mondd, öcsém!* – Dióss csak

Kacagott a fiú megütközésén,
Intett, majd fizetett hamar, s Hahóthy
Egy perc múlva a hűlt helyére eszmélt.

Másnap új irodát kapott, világos,
Levegős irodát s remek kilátást...
A gödörre. Bekéretett a nemrég
Beadott uniós irathalomból
Egy új másolatot, borért ment,
S beleásta magát a terjedelmes
Szerződésbe.

Az éjjel úgy röpült el
Kikapcsolt telefonnal és a mámor
Jegyében, a kétely és rajongás
Hullámvölgyei közt, akár az álom.

És reggelre a nagy projekt egészét
Megismerte – amit tudott belőle,
Azt saját füzetekbe átvezette,
Megnyugodva nyitott ki egy új
Bort, majd visszaütötte rá azonnal
A dugót, hiszen észrevette, hogy kint:
Él az utca, a villamos megindult;
Munkanap van – a könnyűbor bevárja.

Látta: minden a rend szerint beadva,
Brüsszel jókat ígér – a teljesítés
Terén van csak a város elmaradva,
Hiszen egy gödör, ennyi áll ma. És mert
Öt-hat munkaszakaszra mérve, pontos
Jelentések után, tehát *utólag*
Jön pénz: késnek a milliárdok is, de
Semmi baj. Nem akarja senki már a
Városnapra a házat.

Így leült, s be-
Gépelte egy levelet, finom papírra
Kinyomtatta, kezébe vette, és csak
Nézte, hogy neve ipszilónja szép-e
A komoly titulus fölött.

Hahóthy
Hivatkozva a kassza és az árak
Rosszabb állapotára arra kérte
Brüsszelt, hogy haladékat adjon – ezt a
Szerződésük is engedi: s ha kell, még
Van vagy kétszeri csúsztatás az első
Után. Március, április... Hahóthy
Számolt, s arra jutott, hogy öt hó-
Napot kér. Így a centenáriumba
Az újraköszöniaknak az lehetne
A nagy meglepetés, hogy itt a pénz – s a
Polgármester is ezzel áll ki majd a
Megnyitóra... Hahóthy büszke volt az
Ötletére.

De addig is... nem állhat
Le a munka: a teljes építési
Költségnek fele lesz saját rész,
Ezt az összeget le kell a nyáron
Papírozni egészen, és az összes
Szerződést bemutatni majd, ha megjön
A villámdelegátus a nyárutón.

A
Levelével, agár, rohant a fönti
Titkárságra. Dióss maradt Verőcén,
S a csontos Judit ült ebédidőben
Géppel szemben, a körmeit legyezte.
Odatette Hahóthy most a címzett
Borítékot az átütő szagú kis
Kéz ügyébe. A nő kacsintva vette

Át, de azt, hogy erős lapátfogával
Beharapta az ajkait, Hahóthy
Már nem látta, hiszen szaladt a lépcsőn
Lefelé.

Fiatal szívében új iránytű
Mozdult, és a vasára azt íratta
A sors, mint levelére: Brüsszel!

10.

*Hosszúcombú – Szélvészgyors igenért – Lehet kommunikálni –
Brüsszel hallgat – A várt kísértés nélkül – A nagy gödörtől – Maradj,
amíg jólesik*

A tavasz meg a nyár, akár harisnya
Szeme lassan, erősen, észrevétlen,
Úgy kúszott föl a hosszúcombú éven.

Hahóthyt sose látta senki négykor
Búcsúzkodni a házban, és a reggelt
Már ott kezdte. A lámpafény mutatta
Neki csak meg az otthonát, s családjá
Hétvégekre se kapta meg. De május
Végéig, hisz a nyári házszünettel
Az uborkaszazon következik, le
Kellett játszani minden aktuális
Szavazást – így a konyha is türelmet
Gyakorolt, duruzsolt szokott helyén, s várt
Az ígért nyaralásra.

És Hahóthy

Sürgős tendereket fogalmazott meg,
A pályázatokat jegyezte, majd az
Ajánlottal a testülethez iszkolt
Szélvészgyors igenért, hiszen sietni
Kellott. Végül az asztalán kapott a
Szerződés betűket, s a már aláírt
Papír megnyugodott a hosszú polcon.

Ilyen munkamenetben arra nem volt
Sok idő, hogy egy érkező ajánlat
Minden részlete mérlegén időzzön:
Az ár dönt – ez az elv kapott vezérlő
Jelleget, s emögött bizony Hahóthy
Fáradtsága is állt. De baj nem eshet,
Hogyha mind kevesebb sajátforintból
Valósul meg a ház: a lényeg az, hogy
A papírok a polcon álljanak, s a
Minőségre ha majd panasz lesz, azt is
Lehet kommunikálni.

És Hahóthy

Várta, várta a választ a küldött
Levélnak, de hiába. Furcsa volt, hogy
Brüsszel hallgat, a meghagyott ütemterv
Nem kap láttatkozást, de jött az újabb
Nap, s Hahóthy fejében elsöpörte
A kérdést.

Nem is ez, hanem talán az
Volt az érdekesebb, hogy egy papírnál
Sem ragadt le a testület, ha újabb
Pályázót vezetett elő: a gombra
Feküdtek, leszavaztak egy igennel,
És Hahóthy vihette is magával.
Egy halvány utalás a presszióra,
Kért ebéd, üzenet, de egy erősebb

Biccenés folyosókon: ennyi jel sem
Volt, amit panamás kacérkodásnak
Lehet hinni – Hahóthy nyugtalan volt,
Ő sem tudta, miért, talán azért, mert
Másnak tudta a pártokat.

De szinte

Kerülték, sietősen elrobogtak,
Ha látták helyi pártvezérek – és ha
Kótháén vagy a medveléptű Barcsén
Nem is törte fejét, a furcsa módon
Fagyos Rajnainé viselkedését
Már értetlenül élte meg. De nem baj,
Azt gondolta: talán elég nekik már
A nektár, amit eddig átcsapoltak
A sajátba.

Örült: hisz így a munka

Is zavartalanabb, s a várt kísértés
Nélkül könnyű tükörbe nézni is. Félt:
Megenyhülne a pressziók alatt, de
Várta is, hogy e félelem mutassa
Meg tárgyát – a kíváncsisága és jól
Etetett hiúsága azt lehelte
A fülébe: az élvezet maradt el
Így, s *értéktelenebb* a posztja, hogyha
Nem akarja kilóra megfizetni
Senki azt, hogy előnyösen bíráljon
El egy-egy beadott ajánlatot. De
Semmi.

Sőt: a tavasz javát úgy

Élte meg, hogy a nagy Dióss se látta
Két-három sietős tenyészorítást
Leszámítva – a kapcsolat csupán pár
Üzenet s telefonhívás, de több nem
Volt közöttük, a fő irány pedig nem
Volt más, minthogy: *igen, csináld tovább.* A

Polgármester az évre mért szabadság
Egészét a tavaszra kérte: egymást
Így Hahóthyval éppen elkerülték.
Hiszen ő meg a júniust akarta
Nyaralásra, a rég ígért körútra
Szánni, s jóval előtte már lefoglalt
Egy bálványosi házat.

Úgy pakolt az
Asszony, mintha örökkön ezt tanulta
Volna, s járt is a folytonos bezártság
Után az, hogy utazhat – és Hahóthy
Is éppen befejezte, majd leadta
Májusvégére az összes átpecsételt
Szerződést, kijelentkezett, s Dióssnak
Is üzent, hogy a nagyfogú Juditnál
Megtalálja lefűzve, sorba rakva
A nagy művet.

Az út a nagy gödörtől
Indult, melybe Hahóthy né meredten
Nézett, hallgatagon. Talán először
Volt Újrákoson életében, és nem
Így képzelte a gödröt – azt, amellyel
Már tél óta csatázik egy-uráért.

Debrecen fele mentek – új a sztráda,
És a cégautóval azt ki kellett
Próbálni. S mikor épp az útlevéllal
Bíbelődtek, a nagy Dióss hívatta
Föl, hogy jó utat és időt kívánjon,
S hogy megkapta, mit ott hagyott Hahóthy,
Már átnézte: *remek, remek, s maradj, míg
Jólesik.*

Telefon kikapcs – az asszony
Ennyit szólt, de parancsszagú eréllyel,
S már Bálványoson éjszakáztak aznap.

11.

*Nem veszélytelen hely – A fenyőszagú magaslatról – Egy botot se látott!
– Térerőt nem észlelt – Magyar hazában – Kísértetes volt a ház –
Hátradőlt*

A gyermek nehezen viselte, hogy csak
Beszízajva feküdhett a bébi-
Ülésben, s noha meg-megálltak olykor
A benzinkutakon, kicsit legyöngült,
S az első napokat kiságya mellett
Kellett tölteni.

Ám amint erőre
Kapott, mentek a hegyre megkeresni
Azt a pár rohadó fenyőmedencét,
Amiket tavaly is nagyon sirattak.
Élvezték a piros s a sárga, barna
Vizeket, s alig egy hetet rajongtak
A forrásaiért a hegynek.

Arra ébred-
Tek: kíváncsiak ók a várra is, mely
Nem veszélytelen hely. A rég utolsó

Pogányvár *vala* az, s a megmaradt fal
Egy nagyhangú vezér ma is kísértő
Emlékműve. A hegytetőn fehérlő
Rom tövében a gödröket belakták
A kígyók, kupacokban élnek ott, hogy
Ki-kijárjanak éjjel – és az arra
Vetődőket a csizma védi.

Persze

A gyermekkel a hegyre menni még így
Sem szabad, s egyedül fogott az útnak
Hahóthynk.

A fenyőszagú magaslat-
Ról belátta a nagyszerű vidéket,
Csupasz ágakat és követ dobált a
Kígyók vermeibe. S mikor megunta
A játékot, a völgybe kiáltozott, vagy
Bontogatta a várromot gyerekként.
Visszament a veremhez, ám a kígyók
Tekergő kupacában egy botot se
Látott!

Mintha talán az ágak is mind
Kígyókká *csavarodtak* és sziszegve
Néztek volna a fény felé – vagy éppen
Más történt: hogy az ágakat lenyelték?

És Hahóthy, amit lehet, bizonytal
Megsejtett – de az alkony is fenyítőn
Derengett: lerohant a kis faházhoz.

Maradék nyaralásuk egy pokol lett:
Kedvetlen borozott a nagy terasznak
Hűsében, felesége elkerülte;
Ha jött: jött, hogy a párja rossz borához
Kicsit több vizet öntsön, és továbbment
Szótlanul. Gyerekére rá se nézett,

A házból ki se jött nagyon Hahóthy,
És sokszor matatott telefonja gombján:
Kapcsolgatta, de térerőt nem észlelt.

Indult volna. De föl se merte hozni,
Eleget veszekedtek – és a béke
Jár a jó feleségnek, így kivált, hogy
Most se kötött bele.

S letelt a hosszú
Szabadság, autóba ültek, és amint el-
Érték Nagylakot, elsimult Hahóthy
Minden ránca: a várrom és a rosszkedv
Feledésbe merült, hiszen lezárt ügy:
Egy átkos nyaralás fakulni kezdő,
Rossz emléke, egyéb nem.

És a tévé

Épp újrakösi képeket sugárzott,
Amikor hazaértek. Állt Dióss egy
Riadt kínai kiskereskedő előtt a
Piacon, s kiabált: magyar hazában
Vörösmarty Mihálytól illik egy nagy
Verset tudni.

Hahóthy föl sem eszmélt,
Felesége kacagva mondta: látom,
Holnap munka van.

Az, felelt a férje.

Másnap a benti asztalára dobta
Táskáját, s kinyitotta az ablakot, hogy
A nehéz levegő kiszökjön. Átvett
Minden jött levelet, de nem találta
Azt, amit keresett, a brüsszelit.

S hogy
Elfeledje megint, ahhoz elég volt
Egy kört tenni a házban, és az elmúlt

Másfél hónapot emlegetni: portás,
Titkárnök, a sofőrfiú örömmel
Számoltak be a nyári holszezonról,
Mely Dióssnak esélyt adott, hogy újra
Megmutassa magát...

Az aktuális
Vörösmarty-ügyet nagyobb előzte
Meg: Dióss, ahogy ő fogalmazott, *ki-
Tiltott* egy nehezebb fejű, diákos
Csínyeknél komolyabbakat megejtő
Nagyfiút a köziskolákból. Ehhez
Persze annyi jogot se mért kezébe
Törvény, mint jegyet adni.

És Hahóthy
Mégse volt dühös – úgyis elsimítja
Majd a pulpitusáról, és Dióss meg
Ilyen: így szerette meg őt, s magában
Is, lefojtva, talán ilyen vad ösztönt
Érzett.

Így, üresen, kísértetes volt
A ház, hűvös, erős falú kaszárnyát
Érzett benne, dohos, sötét vidéki
Börtönt, templomot – ám amelynek
Egy zugában az ősi elv, akár egy
Bársonnyal letakart, penészes oltár,
Egy gyűszűnyi hit egy nagyobb jövőben:
Meglapul valahol, s a régi cél, hogy
Házat kapjon a sokszínű közösség,
S lakják papjai: még nem unt magára,
Számot tart a ma megszületőkkel úgy mint
Méltóbb szolgálai karral.

„Ej, de furcsa,
Hogy pont én leszek az, ki ezt a régi,
Naiv, hangulatos homályt kisöpröm
Az új házból: a régi falak közé már

Neonfényt vezetek be, itt üveglift
Surrog halkan egész nap, ott a falba
Képernyő kerül, itt ez, ott az – egy, csak
Egy dolog marad el, s az épp a lélek.”

És Hahóthy unatkozott. A sajtót
Is félszívvel etette, helyrerakta
Dióss ostobaságait, de már csak
Amúgy *szakszerűen*, s a július mint
Egy álmatlan, erőszakos, s az ágyba
Láncoló fura éj, úgy elviharzott.

Dióss látta ugyan, talán ha két szót
Váltottak – de szívélyes és vidám volt,
Majd otthagya a szóvivőt magában,
És Hahóthy úgy állt, a szája szélén
Maradt mondatait harapva, mint egy
Kisdiák, akiben talán maradt még
Egy jobb jegyre való tudás.

A várost
Kíméletlen augusztus ülte meg, de
Már fűtötte az ünnep is. Hetekkel
A városnap előtt a más bajokról,
Ügyekről nem esett, nem is eshetett szó,
Erre persze figyelt Hahóthy.

Végig
A városnapi *másnapot* rajongta,
Amikor delegátus érkezik, s a pénz is
A kasszába kerül. Megittasultan
Közleménybe is írta, hogy Dióss nagy
Dolgot fog bejelenteni aznap – aztán
Hátradólt, s kiadatta.

12.

*Old Boys – Ne aludjon – Beszédünk van – Már nem látja soha – A
közkatonaéknak illik egyszer – Te sohasem keresel meg annyit – Az én
nevemben?*

A koncertek, amíg a Nap sütött, nem
Hoztak senkit a pálya tág terére;
Egy, csak egy esemény a többi közt: ez
Volt a színpadi műsor.

Ám ahogy be-
Állt az alkony, a fények átütöttek
A városnapi programon: lehúzták
A redőnyt a szibárusok, és megállt a
Kisvonat, vezetője kulcsra zárta
A kabint. Sietett, hiszen kilenckor
Az Old Boys fog a színpadon zenélni –
Amiről kevesen, talán rajongók
Tudták, hogy mi az, ám a *név* közismert,
És ez éppen elég, hogy itt sikernek
Legyen záloga. Meg Hahóthyék is
Futtatták a nevet: színes plakátok,

Az Újrákosi Hírharangban értő
Interjú a szokásosan lerongyolt
Kérdésekkel – az istenadta népre
Büszkeség pora ült: igen, *kijönnék!*

És Vitányi Hahóthyval beszélget,
Mialatt az öregfiúk beállnak,
Hangolnak, huzaloznak és dobálják
A ládákat.

A szóvivő szavára
Maradt kint az öreg, habár a lábán
Alig áll – de Hahóthy azt ígérte
Neki, meglepetés lesz itt, a koncert
Előtt: várja meg, és amint letudták,
Mehet, s elviszi, hogyha kell. Most
Türelmetlenül állnak, és Hahóthy
Nyújtogatja nyakát: Diósst keresné
A tömegben – a nyomtatott papírral,
Amit reggel az asztalára ejtett,
És meghagyta Juditnak: ezt a polgár-
Mester úrnak a két kezébe adja,
Mielőtt kijön. Ám nagyon sötét van,
Nem láthatja Diósst. A színpadon már
Csönd van s várakozás, a nép füttyül.

De

Most kigyúlnak a fények, és a koncert
Elkezdődik. A meglepett Hahóthy
Nem szól. Legszívesebben átszaladna
A népen s kiabálna, hogy nem így volt
Megbeszélve – de ott marad Vitányi
Mellett.

Persze neheztelő tekintet
Villog most az öreg felől, s Hahóthy
Elszégyelli magát. S hogy ő akarja
Végül: menjenek, eltalál a szívíg,

S szánalmat szül a kőkemény Vitányi-
Ban. Egy székre mutat, s amint Hahóthy
Oda hozza, leül.

Konok sötétben

Vár némán, a tömeg mögött. A társa
Úgy tipródik, ahogy szülőszobákban
Szokás, s közben az ifjú arc ezernyi
Más-más gondolatot vezet le: rándul
Mosolyog, komorul, nehéz uralni.

Húsz perc kín – s ezalatt a nép, amely már
Szinte csak fiatalból áll, beindul,
Porfelhő gomolyog, s a vén Vitányi
Köhécsel.

S ahogy új dalát ajánlja

Az együttes a megvadult közönség
Figyelmébe: a színpadon Dióss lesz
Látható. A csuromvíz énekesre
Biccent, az nekiadja a mikrofont, és
Megtapsolja az érkezőt – poént sejt.
Mégélnékül a falfehér Hahóthy,
Mégkönnyebbül a jól nevelt Vitányi,
És föláll.

De a nagy Dióss poénja

Az Old Boys felirat mögött erős lesz:
Lezavarja a népszerű s bizonynal
Megdöbbszent zenekart – a füttyszó
Alatt azt magyarázza, hogy nyugalmat
Kér, hogy nem lehet így pihenni, és hogy
A környékről a zaj miatt tizenhat
Polgár hívta föl este már, s elég volt.

Már Hahóthy ül, és meredt szemekkel
Néz előre. Vitányi úgy kacag, hogy
Ha nem lenne a botja, összeesne.

„Szép kis meglepetés, fiam. Meló van.
Holnap nyílt levelet fogalmazol, s a
Polgármestered írja majd alá. Azt
Írod ott, hogy a lába jó zenékre
Mozdul – mégis, az itt lakók nyugalma...
Bla, bla, bla, s te csinálsz hülyét belőle,
Mert meg kell magyaráznod.”

Ül Hahóthy,

Üveges szemeket mereszt az égre,
De Vitányi nem adja már alább.

„Sőt.

Azt talán tudod: itt először áll a
Bál ilyenkor. A régi helyszín egy zárt
Kis tér volt a lakótelep tövében,
S nem tizenhat: ezer hívás futott be
Minden évben. Az érdekelte? Nem, mert
Dögöljön meg a szar proli, s mi az, hogy
Alszik. Mert ne aludjon az. De ez most
Finom, úri negyed, na mondd, fiam: ki
Lakik errefelé? Nahát! A főnök!
Meleg még a papucs, s cipője tör még.”

A tömeg hazaindul. Ők kivárnak,
Hogy vonuljon az ár a villamoshoz,
És hallgatnak. A szóvivő az órát
Nézi: *báthba* – de tíz se múlt, nehéz lesz
Magyarázni Dióss előbbi táncát
A csendrendeletével.

És magát a

Hóst látják közeledni, félreállnak
Az útjából az új helyet keresni
Induló gyerekek. Dióss feléjük
Tart, és máris előttük áll.

„Vitányi

Tanácselnök úr! El se látogatsz az

Irodádba? Pedig cseréltem ezt-azt.” –
Kacag és lapogatja, válaszát se várja
Az öregnek. A szóvivőre néz.

„Most
Beszédünk van.”

„Igen, tudom. Mi lett a
Nagy hírrel? Vagy a holnapin jelented
Be? Szólhatna az úr, ha változás van.”

„Változás van” – a szóvivő felé lép,
S úgy, Dióss, hogy az ott ülő Vitányi
Megérezze, hogy ő felesleges.

Gyors
Búcsú, s persze Hahóthyt újra szégyen
Pírja önti el, és zavartan áll: nem
Viszi már haza.

És a vén Vitányi
Szánalmas bicegése még sokáig
Ott kísért a tömegben: ő világít
A szélén selyemöltönyében, egyre
Kisebb pont, s beleolvad egy nyugalmas
Sötétségbe. Hahóthy tudja, hogy Vitányit
Már nem látja soha.

S Dióss elunja
A látványt, belekezd.

„Tehát, fiacskám.
Jön a brüsszeli akciócsoport, és
Baj lesz, szólok előre. Én szeretlek,
De a közkatonáknak illik egyszer
Belehalni a háborúba egy vezérért.”

„Nem lesz semmi baj – összeraktam
Mindent, láttad. A nagypofájúak még
Egy válaszra se mértek engem, azt se

Mondták rá...”

„A levél nem érkezett meg.”

„Ugyan, ismerem őket. Így szokás ott,
Lebecsülnek. A pénzt ugyan kiadják,
De érezze az új fiú keletről,
Hogy ki áll melyik oldalon.”

„Nem érted.
Én olvastam el azt, amit megírtál.” –
Ezt úgy mondja Dióss, hogy abban
Részvét van, s szeretet.

Csak áll Hahóthy
Megdermedve, s a mondatot bejárja
Gondolatban, akár legény az erdőt,
S eltévedni szeretne rég megismert
Fái közt, de nem érkezik sötétlő
Köpenyében a várt nagyúr, a kétség:
És rájön, hogy a mondat azt jelenti,
Amit hall – szíve megkeményedik, s már
Túl késő hüledezni: tiszta képlet
Ez.

„Rájöttetek arra, hogy nem állhat
Föl *tisztán* a gödör fölé a város-
Háza, s kell a fiú, kin elbukik, nem?
Mert inkább ne legyen, ha úgy lehetne
Csak, hogy zsebbe folyik ki ára.
Kármentés, s ha csak egy fej üttetik le,
Már megéri.” – Hahóthy fogszorítva
Néz Dióssra: felőle most a szégyen
Langy hullámaint érzi meg. „Mi lesz hát?
Kirúgsz, majd felelősen állsz az ügyhöz,
S te vezényled az építést. Nem áll ez
Távol tőled – a nép szívét egész a
Választásokig eltelítéd ezzel.”

És Dióss a beszéd alatt figyelni
Kezd, ráncolja a homlokát csalódott
Tekintettel – a szégyenérzet immár
Biztos. „Bárcsak előbb... szegény fiacskám,
Mért nem... nem, nem, a helyzet az... az ennél
Rosszabb. Merthogy a pénzt... a pénzt: utalták.”

„Mire föl? Hiszen egy szakaszt se tudtunk
Le. Gödörre fizetnek? És mióta?”

„A betonkoszorú fölött vagyunk most,
Nemsokára tető kerül föléje...
Jaj, fiam, nem akartam ezt. Amit most
Mondtál, jobb. De nehéz, nem is tudod...”

„Ti

Leveleztetek, és az én nevemben?!
S a fotók? Egy időszakos jelentés
Fotókat követel, hogy épp hol állunk.
Csak azokra utalnak. És... utaltak??”

„Helytörténeti gyűjtemény, fotótár.
Kézreálltak a régiek, ha már az
Új ház épp olyan... épp a régi mása.
Ott a Kónyi gyerek, tudod, bizalmi
Grafikus, kicsit átszaladt a régi
Képeken, színeket rakott a...”

„És a

Pénz?”

Dióss kimereszi most a mellét,
Szinte büszke, ahogy kimondja. „Én nem.
Tudod, nem lopok.”

„És mi lett a pénzzel?!

Csak mert én se lopok. Nehéz mutatni
Egy papírt, amivel nekem jöhettek.” –
Most Hahóthy mered fölé Dióssnak,

Pedig az magasabb.

Dióss a részvét

Hangján mondja a válaszát, amelyre
Minden férfierő kiszáll az ifjú
Szóvivőből. „A számlaszámod ismert,
És... *lett* pénzed a bankban, annyi, hogy te
Sohasem keresel meg annyit.”

És le-

Ül Hahóthy, fejét kezébe rejti
Vagy két percre – Dióss sem áll, a székhez
Guggol, s hallgat. A szóvivő föléled
Hirtelen, remegő, de új erővel
Fölemelkedik, és kiált.

„De nem, nem!

Minden átutalásról értesítést
Küld a bank a mobilra!”

„Mely magától

Törlődik. Sose tárolódik egy hét-
Nél tovább. De te öt hetet nyaraltál,
S a banktól kivonat ha jött: kidobtad,
Ahogy volt – ugyanúgy, akár a legtöbb
Ember.”

„Nem viszem el. Jogász vagy, és az
Igazság, te tudod: *van* – és *megújul*,
Ha nem lenni mutatja önmagát. És...
Hol a többi? A többi pénz? A többi pénzt
Is én loptam el?”

„Egy fiam, te máris...

Látod: *alkudozol* – s elismerés ez.
Nem ajánlom az érvet: ezt ne mondd... *majd*.
Mindent jól kitaláltam... és bevallom,
Én voltam.”

„De miért...?!”

„Miért? Ne kérdezd.

Volt okom, na de... mindegy. És ki lett jól

Méricskélve. Remekmű: mindenért te
Felelsz. Vidd a családod, annyi pénzed
Van, hogy bárhova elmehetsz. Tudod, te...
Jó vagy, menj.”

„Mit akarsz? Ez itt nem egy rossz
Vagy jó maffiafilm. Hová mehetnék?
Floridába?”

„Bocsáss meg, én hibáztam” –
Most ezt mondja Dióss, de nyelve végén,
Érződik: idegenszerű a kérés,
Már szégyelli – s a mondatát leköpné:
Túl érzelmes.

A szóvivő riadtan
Veszi észre: a nagy Dióss magára
Hagyta, s egymaga áll a pálya szélén,
Ahonnan kamionra rakva épp most
Indul mint rakomány a szétszerelve
Formátlan, csupa-rozsda ócskavasnak
Tűnő népszerű díszlet.

Vége

Utóhang

*Bársonnyal letakart hazug nagyoltár,
Kelléktársagú, senkinek se kellő,
Rossz emlékezetű, hamis boroktól
Tarkított terítőjű, egy forintért
Vihető, egerek szopós fájától
Lelakott, ki-becsukható, platókról
Osztható, beszögelt, penészes oltár,
Hozzád tartok erőmmel és hitemmel:
Tőled s nélküled is nagy ember,
De még nem tudom.*

Mert még nem tudom, ott, ahol talállak,
Templom, iskola, kriptá vagy színészház
Füledt, megvizesült, poros-penészes,
Mégis legbirodalmasabb homályán,
Pókok népei közt, a rég s teérted
Haltak szellemeit csak ímmel-ámmal
Tartó sufniiban: ott, ahol helyed lett,
Hogy' viselkedem én veled: imára
Kulcsolódom-e – vagy talán leköplek,
Azt még nem tudom.

Osztatlanak, erősnek és kevélynek
Szeretlek, ha szeretlek, ép egészen,
Szárnyatlanak, a csontom és velőmnek,
Szávból jötteket és kik el se jöttek:
Minden fajt befogó hajótöröttnek,
Végcélomnak, önös kis érdekemnek,
Egy-jogomnak a szóra – semmi többnek –,
De: okomnak a szóra – nem kevésnek.
Saját szellememet vetem föléd,
Ott otthon vagyok.

És ott szép vagyok, és neked se kellhet
Szébb fiú, levegőszzerűbb, ledéreb,
Kurvább és simulékonyabb, a szépet
Szabadban keresőbb, saját magában
Állóbb, rád sose gondolóbb, utódját
Beléd nem nevelőbb fiú a bennem
Lakónál – aki legnagyobb fogásod,
Hiszen: fölkeres és előtted áll meg,
Amint bajba kerül, habár fogalma
Sincs, tőled mit akar.

Megnézlek. Repedések itt meg ott: a
Hős intarzia lapja most világos
Határok, vonalak, szögek, törések,
Preferenciatartományok, egy-egy
Halmaz síkja – s a helyzetem keresztel
Vallásodba! Hová a tört leböktem,
Onnan várod imám: saját, kihordott,
Szerzett érdemeim neked bizsuk csak,
Anomáliahalmok – át se nézed,
Mert: „Anyád hova szült?”

Faluvégre a más faluk sarából,
Idegennek örökkön és akárhol,
Szétszórt otthonom: áll, ha máshol állok,
Sziklává nemesül, de rá se látok,
Fiatál s öreges vagyok, de elmúlt
Korokból keresem ki azt az egy hűrt,
Amit elnevezek saját jövőnek,
S mint egylényegű, ám ezer felől is
Meggívánt, leköpött, leszúrt pojáca,
Hiszem, szent szerep ez.

Épp egylényeged áldanám, ha lenne,
Így lennél rokonom, te korcs nagyoltár.
Épp az tartana meg neked s tebenned,
Ha szagos rokonom, s a példa lennél
Arra, hogy ki magában áll, de minden
Irányból fogad új erőt: megéri
A raktárba vetődni bátoroknak
Akár percnyi csodálatát, s a kérdést:
Mit tettek veled? Él-e hit, ha nem kell
Már kelléke sem?

*Embereld magadat, hiszen vitáznék,
S te úgy állsz, öregem, beh-szinte szánlak,
Túl jó eszköze vagy romantikának,
Fickós önsiratásnak és turisták
Elvesztett falukat, halott tanyákat
Fölverő nyaralási énekének,
Aláírnivaló nyilatkozatnak,
Színvallás divatának – és ki téged
Szívével szeret, az megáll előtted,
Hogy leköpjön-e, vagy.*

<i>Zalai Passió</i>	5
<i>A sík</i>	53
<i>A százegyedik év</i>	131

A kötet megjelenését a Magyar Könyv Alapítvány támogatta

*A szerző A százegyedik év megírása idején
a Nemzeti Kulturális Alap alkotói ösztöndíjában részesült*

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
Honlap: www.magveto.hu
E-mail: magveto@lira.hu
Felelős kiadó Morcsányi Géza

Nyomtatta és kötötte
Reálszisztéma Dabasi Nyomda Zrt., 2008-ban
Felelős vezető Berki István vezérigazgató

Felelős szerkesztő Péczely Dóra
A kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Bezúr Györgyi
Kiadványszám 8295
Garamond betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 2646 5